

● **Min favorittlærer** | 20 Ga stemme til den lydløse gutten ● **Reportasje** | 26 Den vanskelige varslingsa
● **Fotoreportasje** | 32 Fiskelykke for de små ● **Gylne øyeblikk** | 37 Musikk skaper trygghet

UTDANNING

9

24. AUGUST 2018

utdanningsnytt.no

Alternativ
ungdomsskole:

Her kan
14-åringer
bo på skolen

Knut Hovland
Ansvarlig redaktør
kh@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Sjef for nett, desk og layout
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Tore Magne Gundersen (perm.)
Presentasjonsjournalist
tmg@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Bokansvarlig/korrekturleser
sj@utdanningsnytt.no

Synnøve Maaø
Markedssjef
sm@utdanningsnytt.no

Randi Skaugrud
Markedskonsulent
rs@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

Linda Sjødal
Markedskonsulent
ls@utdanningsnytt.no

9

24. AUGUST 2018

utdanningsnytt.no

Innhold

10

Hovedsaken: SÆRDANSK UNGDOMSSKOLE

Rundt 29.000 ungdommer velger ett eller to år ved en av Danmarks 248 efterskoler, og slik får de vitnemål fra ungdomsskolen. Professor Thomas Nordahl mener ett ekstra grunnskoleår bør prøves i Norge. Bildet er fra kveldsmaten ved Bork Havn efterskole på Vest-Jylland.

Gylne øyeblikk

37

For Jon Egil Svendsrud er det naturlig å bruke musikk når han leiter etter styrkene hos et barn.

Innhold

Aktuelt	4	På tavla	38
Aktuelt navn	8	Innspill	40
Hovedsaken	10	Debatt	46
Kort og godt	18	Kronikk	52
Ut i verden	19	Minneord	56
Min favorittlærer	20	Stilling/kurs	58
Glimt	23	Lov og rett	61
Reportasje	24	Fra forbundet	62
Fotoreportasje	32	Medlemstilbud	66
Friminutt	36		
Gylne øyeblikk	37		

20

Min favorittlærer

Eleven Reidar Ringereide (t.v.) møtte i tredje klasse, beskriver han som en lydløs gutt. De neste tre årene hjalp han Rune Andersen med både stemme og selvtillit.

Utdanning på nettet

I Utdannings nettutgave finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som eblad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

Den vanskelege varslinga

Sidan i fjor har barnehagelærarane i Hallingdal jobba med å sjå kritisk på eigen praksis med melding til barnevernet. Bakgrunnen er at berre fem prosent av uromeldingane til barnevernet kjem frå barnehagar.

Fotoreportasje

Utdanning fulgte med Fenstad jeger- og fiskerforening ut da de arrangerte «Fiskesommer» ved Ellingsjøen i Akershus i sommer.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Besøksadresse

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse

Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse

redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2017: 164.338
issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:

Sörmlands Printing Solution
www.sormlandsprinting.se

Abonnementsservice

Medlemmer av Utdanningsforbundet melder adresseforandringer til medlemsregisteret. E-postadresse: medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakatens og Vær Varsom-plakatens regler for redaksjonell uavhengighet og god presseskikk. Den som følger seg urettmessig rammet av Utdanning, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen. Mer informasjon: presse.no/pfu/etiske-regler

Forsidebildet

Ved danske efterskoler kan elevene ta 8., 9., 10. og 11. klassetrinn. Her ser vi Karoline Selli og Mathias Hemment gjøgle på Bork Havn Efterskole, Vest-Jylland. Foto: Kari Oliv Vedvik

Leder Steffen Handal

1. nestleder Terje Skyvulstad

2. nestleder Hege Valås

Sekretariatssjef Lars Erik Wærstad

Leder

Knut Hovland | Ansvarlig redaktør

Absurd at så mange lærerstudieplasser står tomme

De siste årene har det vært stor oppmerksomhet om hvor mange søkere det er til lærerutdanningene og om hvor mange som til slutt får tilbud om plass. Under den rødgrønne regjeringssperioden fram til 2013 fikk vi jevnlig pressemeldinger som fortalte hvor stor interessen var, selv om den flere ganger lå på et historisk lavt nivå. Når vi i Utdanning påpekte hvordan det egentlig var, ble statsrådene mindre blide – for å si det forsiktig. Etter regjeringsskiftet høsten 2013 har det etter hvert skjedd en reell forbedring, og ved opptaket i sommer var det i snitt en økning på 14 prosent til grunnskolelærerutdanningene. Det er selvsagt bra.

Det som har vært den største bekymringen de senere årene, har vært den lave interessen for grunnskolelærerutdanningen for 1. til 7. trinn, men der er det også en merkbar økning nå. – Dette er veldig gode nyheter. Lærerutdanningen blir mer attraktiv med skjerpede opptakskrav, masterutdannelse og med økonomiske insentiver, sa forsknings- og høyere utdanningsminister Iselin Nybø fra Venstre i en kommentar. Hun la til at det er stort behov for lærere med god kompetanse i både skole og barnehage, og regjeringen satser derfor på å utdanne enda flere lærere i årene som kommer.

Det er ingen tvil om at det trengs, både for å erstatte alle lærerne som hvert år går av med pensjon, men også for å oppfylle lærernormen som begynner å gjelde allerede fra dette skoleåret. Det trengs nærmere 3000 nye lærere for å få den lærerdekningen som Stortinget for noen måneder siden vedtok landet skal ha framover. I en slik situasjon er det nærmest absurd at 1400 studieplasser for lærerstudenter fortsatt sto tomme tidligere denne måneden. Erfaringene fra foregående år viser også at det er relativt mange som enten ikke møter opp ved studiestart eller som faller fra i løpet av det første studieåret.

Flere av de ledige studieplassene kunne ha vært fylt opp med godt motiverte søkere som ble avvist fordi de ikke oppfylte kravet om minimum fire i matematikk fra videregående. Drøyt 140 søkere klarte å kvalifisere seg gjennom et kurs og en ny eksamen i sommer, men det er langt flere som burde ha fått sjansen. De kunne utvilsomt ha blitt gode lærere, selv med karakteren tre i matematikk. At flere studiesteder også får problemer på grunn av for få studenter, ser ikke ut til å bekymre ledelsen i departementet nevneverdig. Denne saken er det dessverre for lengst gått altfor mye prestisje i.

Knut Hovland

Arendalsuka

Forsker **Anders Bakken** fra Oslo Met fortalte at ungdom, særlig på ungdomstrinnet og videregående, i økende grad rapporterer om skolestress.

Skolepresset øker, særlig blant jenter

To tredjedeler av jentene opplever skolestress ofte eller svært ofte, ifølge undersøkelsen Ungdata 2018.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

– Dagens unge forventer å lykkes på flere områder samtidig, sa forsker Anders Bakken ved Oslo Met – Storbyuniversitetet.

Han innledet på Utdanningsforbundets seminar om skolepress under Arendalsuka 15. august. Han viste til at flere har brukt merkelappen «generasjon prestasjon» på dagens unge.

– De henviser til den flinke, aktive og veltilpassede ungdomsgenerasjonen som vokser opp nå. Vi snakker om ungdom som er opptatt av å prestere og av å gjøre det godt på skolen og på andre områder, sa Bakken og la til:

– Dette er ungdom som ikke har møtt skole-reformene med særlig mye motstand, kanskje bortsett fra litt opprør mot de nasjonale prøvene.

– Alt tyder på at vi har en ungdomsgenerasjon som oppfatter skolen som viktig, og der mange bruker mye tid på å forberede seg og til å gjøre lekser.

– Må lykkes på flere områder samtidig

Forskerne bak Ungdata har de siste årene spurt 150.000 ungdommer om hvor mye press de opplever i hverdagen og på hvilke områder.

– Det er stor variasjon i hvor mye stress og press de opplever. Det området som de opplever størst press på, er å gjøre det godt på skolen. Blant jenter opplever en tredjedel skolestress svært ofte. En tredjedel opplever det ofte, og en tredjedel opplever det av og til. Blant guttene er det til sammen en tredjedel som opplever det ofte eller svært ofte.

– Stressnivået øker fra 8. til 10. trinn. Så går det litt ned for deretter å øke igjen på videregående. Det ser ut til at stressnivået øker mye når det nærmer seg noe avsluttende.

En del opplever også press knyttet til kropp og idrett. Og det er veldig tydelige kjønnsforskjeller. Jenter opplever mye mer press og stress enn gutter.

Diskuterte tiltak

Kunnskapsminister Jan Tore Sanner (H), leder i Utdanningsforbundet Steffen Handal, helsesøster

Stressnivået stiger

Det har vært en markant økning av skolestress fra 1993 til 2014, særlig blant jenter. Det viser den internasjonale Hevas-undersøkelsen, som gjennomføres av Verdens helseorganisasjon.

– Trenden for gutter er lik, men mindre påfallende, sier forsker Anders Bakken.

– På 10. trinn ser vi en ganske markant endring for jentene fra 1993 til 2014. De som rapporterer om mye stress, lå på 30 prosent i 1993. I 2014 er tallet steget til 60 prosent. Økingen er størst etter 1997, men den er også sterk etter 2006.

Undersøkelsen viser at stressnivået på blant norske elever på 6. trinn ligger under gjennomsnittet for de andre landene.

– Ser vi på 10 trinn, har det bikket over gjennomsnittet for alle landene, sier Bakken.

Steffen Handal, Agathe Waage og Jan Tore Sanner debatterte mulige måter å dempe skolestresset på. Debatten ble ledet av NRK-veteran Anne Gros vold.

Tale Maria Krohn Engvik, bedre kjent som «Helse-sista», og Agathe Waage, leder i Elevorganisasjonen, kommenterte Bakkens funn.

– Foreldre forteller meg at jenter gruer seg til å gå på skolen. En mor fortalte at datteren tvinger seg til å spy for å slippe å møte til prøver.

– Vi må bygge laget rundt eleven, sa Jan Tore Sanner.

Men øremerkede midler til å styrke skolehelse-tjenesten er han ikke for. Derimot vil han forsterke samarbeidet mellom skolene og barne- og ungdomspsykiatrien.

I Tønsberg har en skole kuttet ut lekser. Både Handal og Sanner mener flere kan prøve dette, men begge vil at organisering av lekser skal være opp til den enkelte skole og lærer.

Steffen Handal sa at regjeringen må ta for seg vurderingssystemet og eksamen.

– Danning har fått for lite plass. Sanner snakker varmt for fagfornyelsen, det er vi glad for, sa Handal.

– Vi er glade for lærernormen. Flere lærere som ser den enkelte, kan minke presset, sa Waage.

Fagpresse

Kaja Mejlbo blir ny redaktør i Utdanning

– Utdanning skal eie utdanningsfeltet journalistisk, sier Kaja Mejlbo (38), som slutter som nyhetsredaktør i avisa Budstikka og tar over som redaktør i Utdanning.

Kaja Mejlbo overtar som ansvarlig redaktør i Utdanning etter Knut Hovland.

FOTO EYVIND SVERRE MENNE

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

Kaja Mejlbo har vært i Budstikka de siste 12 årene. Siden 2009 har hun hatt ulike lederstillinger og vært blant annet stedfortreder for avisas sjefredaktør.

– I Utdanning kan vi gå mer i dybden enn det dagspressejournalistikken gir mulighet for, sier hun på spørsmål om hva som frista henne til å søke stillingen som blir ledig når Utdannings nåværende redaktør Knut Hovland går av med pensjon.

– Samtidig er utdanning et svært spennende fagfelt. Vi ser det i Budstikka også; saker fra utdanningsfeltet er godt stoff, konstaterer hun, og røper at oppslag i Utdanning flere ganger har vært bakgrunn og inspirasjon til saker i Budstikka, som dekker Asker og Bærum i Akershus.

– Dessuten er jeg lærerbarn, og er vokst opp i en kontinuerlig skoledebatt, sier Kaja Mejlbo.

– Kan du si noe mer om hvem du er?

– Jeg er journalist og redaktør, 38 år og oppvokst i Asker. Nå bor jeg i Ullevål hageby i Oslo med samboer og barn på to og sju år.

– Hvor lenge vil du beholde papirutgava av Utdanning?

– Jeg er ikke av dem som vil slutte med papir så fort som mulig. Mange setter stor pris på å lese på papir. Men i arbeidet med papirutgava vil nok det viktigste være å bevare. Det er på nettet de store utviklingsoppgavene ligger. Det er her Utdanning skal øke lesertallet, sier hun, og fortsetter:

– Nettet og den digitale mediebruken gir nisjene og fagpressen spennende muligheter. På digitale plattformer og i sosiale medier stiller små og store redaksjoner likere når det gjelder distribusjon.

– Digital vekst

– Legg til fagpressens mulighet til å gå i dybden, og det blir tydelig at en liten fagpresseredaksjon kan hamle opp med

mye større allround-redaksjoner. Og Utdanning skal som sagt eie utdanningsfeltet journalistisk, sier Kaja Mejlbo, og fortsetter:

– Mange aviser, som The Guardian, prøver seg nå med ordninger der leserne blir som et medlem. I fagpressa er dette alt på plass, og det må vi utnytte.

– *Frafallet av de tradisjonelle inntektskildene til pressa har vært stort og skapt mange problemer, og fagpressa har ikke vært skåna. Hvordan tror du Utdanning kan øke inntektene?*

– Jeg må gjøre meg bedre kjent med Utdannings tall og strategi før jeg uttaler meg om dette. Men digital vekst vil gi muligheten for økte inntekter.

– *Hva er det viktigste du vil si til Utdannings lesere i dag?*

– At jeg gleder meg til den dagen ut på høsten en gang da jeg blir redaktør av Utdanning!

Redaktørskiftet vil trolig skje rundt 1. desember.

MEST LEST:

- – Oslo støvsuger landet for lærere
- Flere Oslo-elever får gratis aktivitetsskole
- «Jeg har karakterer jeg kan være stolt av, men det hjelper jo ikke.»
- Høring: Svært kritiske til å fjerne retten til spesialundervisning
- Barnehage regnskapsførte ferieleilighet i Spania som barnehagedrift
- Medieoppslag påvirker søker tallene

Gjekk du glipp av denne?

Barna uten sekk

Sander (11) var nesten ikke på skolen i høst. Han er en av mange tusen elever som er borte fra skolen mer enn en måned i året.

Utdanningsnytt.no/hjemmebarna

● Lærernormen

Mener distriktene vil tape kampen om lærerne

Professor Karl Øyvind Jordell tror lærernormen vil føre til at hovedstaden støvsuger landet for kvalifiserte lærere.

TEKST Hans Skjong | hs@utdanningsnytt.no

Karl Øyvind Jordell er professor i pedagogikk ved Universitetet i Oslo. Han mener at lærernormen som trådte i kraft i august kan medføre at Distrikts-Norge taper kampen om kvalifiserte lærere til storbyene, og særlig i østlandsområdet. Det er nemlig her det er flest kommuner som ikke oppfyller lærernormen, og dermed må ansette nye lærere for å oppfylle den.

– Hva baserer du dette på?

– Jeg baserer det på at det ikke finnes noen utdannede lærere som står i kø for å gå inn i skolen, sier Jordell.

Han sier at det generelle med lærernormen er at stillingene opprettes i sentrale strøk. Utdanning har tidligere skrevet at halvparten av pengene til lærernormen går til Oslo.

– Da vil man merke effektene av det ellers i landet også, når særlig Oslo støvsuger landet for kvalifiserte lærere. Med mindre man får mange av de lærerutdannede som nå ikke jobber i skolen til å søke lærerjobber, vil det bli mangel på lærere i distriktene, sier Jordell.

– Vil droppe jobb i Finnmark

Leder Bjørnar Mjøen i Utdanningsforbundet Finnmark tror lærernormen vil ha en indirekte effekt på tilgangen til kvalifiserte lærere i fylket.

– Det vil gjøre det enklere å få jobb i sentrale strøk, og vil gjøre at det vil bli stor forskjell i kvalitet på skolene i Norge, sier Mjøen.

Han tror blant annet at lærere som før vurderte ett år eller to med jobb i Finnmark, nå heller blir i storbyene på grunn av lærernormen.

Handal: – Ren spekulasjon

Utdanningsforbundets leder Steffen Handal vil ikke være med på det han kaller ren spekulasjon.

Oslo og andre kommuner med mange store skoleklasser vil få de fleste av de nye lærerstillingene som følger av lærernormen. Det kan svekke rekrutteringen av lærere i distriktene, advarer professor Karl Øyvind Jordell (til høyre).

ILL. FOTO ERIK M. SUNDT

sjon fra professor Jordell.

– Lærernormen har ingen direkte betydning for småkommuner som allerede har god lærerdekning. Den er et pålegg til de skolene som har for få lærere, i forhold til antall elever. Men småkommunene har allerede fått ekstra øremerkede midler for å sikre økt lærertetthet på småskoletrinnet, skriver han i en e-post til Utdanning.

Han mener et lovpålegg som sikrer alle elever rett til en kvalifisert lærer vil være et viktig skritt på veien til et mer likeverdig skoletilbud for alle elever.

Ingen uro i KrF

Kristelig Folkepartis utdanningspolitiske talsperson Hans Fredrik Grøvan tror ikke at lærernormen vil føre til at storbyer tar lærere fra distriktene.

– Dette vil tvert imot skape arbeidsplasser og sikre at personer som har tatt lærerutdanning kan bosette seg i sin hjemkommune og få en relevant jobb, skriver Grøvan i en e-post til Utdanning.

Han sier at det «ikke er noe nytt» at nyutdannede gjerne vil bli i storbyen de studerte i noen år, og at flere av disse nå vil kunne få jobb i for

eksempel Oslo, hvor behovet for flere lærere er stort.

– Det er ingen automatikk i at disse ville flyttet til distriktene hvis lærernormen ikke kom, sier Grøvan.

● Arbeidsmiljø

Håndhilsingssak opp i Diskrimineringsnemnda

● Diskrimineringsnemnda skal behandle saken der en lærer som nektet å håndhilsa på kvinnelige kolleger, ikke fikk fornyet vikariatet. Den muslimske mannen i 40-årene har klaget inn både Ekeberg skole i Oslo og Nav, som først ga avslag på søknaden om sosialstøtte med begrunnelse at mannen hadde takket nei til videre arbeid. Etter planen skal Diskrimineringsnemnda behandle sakene samlet i møte 9. oktober. De endelige avgjørelsene antas å være klar i november, opplyser direktør Ashan Nis-hantha til NTB. ©NTB

● Lærernormen

> Lærernormen innebærer et mål om maksimalt 16 elever per lærer i 1. til 4. trinn og 21 elever per lærer i 5. til 10. trinn. Kravene skal skjerpes fra og med høsten 2019 til 15 elever per lærer i 1. til 4. trinn og maks 20 elever per lærer i 5. til 10. trinn. Normen ble vedtatt i Stortinget høsten 2017.

Lærerutdanning

Åshild klarte firerkravet

Åshild Krogsrud klarte regjeringens firerkrav i matematikk og er klar for lektorstudier. Men færre enn halvparten av dem som tok kurset sammen med henne i Trondheim, besto.

TEKST Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no

Åshild Krogsrud er klar for lektorutdanningen etter at hun besto forkurset i matematikk.

FOTO SOLRUN KROGSrud

2. august skrev Utdanningsnytt.no om Åshild Krogsrud som ikke var kvalifisert til lærerstudiet, der det kreves 51 poeng for å komme inn. Hun har 57 poeng. Men man må også ha firer i matematikk. Det hadde ikke Åshild.

Nå har hun tatt forkurs i matematikk og er klar for lektorutdanningen.

– Det var veldig deilig, sier hun.

Hun var én av i alt 5650 ukvalifiserte søkere til lærerutdanningen i år. Etter forkurset i matematikk er antallet ukvalifiserte 5507. Åshild er ikke lenger en av dem.

– Så utrolig godt at ikke denne sommeren ble helt bortkastet. Jeg har lagt ned masse jobb og energi i dette, sier hun.

Hun tok forkurset i matematikk ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) i Trondheim i sommer. Under 40 prosent av dem som tok kurset der, besto eksamen.

– Alle de jeg ble kjent med på kurset, klarte det. Det er jeg så glad for. Nå kan vi begynne på lærerstudiene sammen, sier hun.

Åshild er nå klar for fem år på NTNU, hvor hun skal utdanne seg til lektor i engelsk.

– Jeg skal ikke jobbe med matematikk. Jeg har pugget matte bare for å bestå kravet og kunne jobbe som lektor i engelsk, sier Åshild.

Over halvparten strøk

Minister for forskning og høyere utdanning Iselin Nybø (V) mener karakterkravet i matematikk for framtidige lærere gjør at flere vil gjennomføre studiene.

– At regjeringen har løftet lærerutdanning til mastergrad og skjerpet opptakskravene, mener vi bidrar til at flere studenter vil gjennomføre lærerutdanningen, sier hun.

Lærermangel er varslet i årene som kommer, men Nybø jenker ikke på karakterkravene.

– Vi har satt i gang tiltak for å øke rekrutteringen, blant annet avskrivning av studielån og stipend, sier Nybø.

Firerkravet

> I år har 356 forsøkt å forbedre karakteren i matematikk gjennom forkurset. 143 av dem besto eksamen.

> Etter at kravet om fire i matematikk ble innført i 2016, økte antall ukvalifiserte søkere sterkt. I år var det 44 prosent flere ukvalifiserte søkere enn i 2015.

Naturen som læringsarena

- Mer fokus på dybdelæring og utforskende metoder
- En time fysisk aktivitet
- Bærekraftig utvikling, folkehelse og livsmestring som tverrfaglige tema

Vi har opplegg og materiell:

– Høsting – en smak av tradisjon og muligheter: Undervisningsopplegg for grunnskole og VG1. 152 sider, kr 200

– Læring i friluft: Idéhefter i 7 fag med oppgaver og aktivitetsforslag relatert til trinn og kompetansemål. Kr 100 per hefte eller kr 500 for alle 7 i kasset.

Informasjon og bestilling:
www.friluftsrad.no
post@friluftsrad.no

Aktuelt navn

Den furtende psykologen

Han var en litt urolig elev, som heller ikke var særlig flink på skolen. Det å ha lærere som brydde seg og viste at de likte ham, betydde mye for ham.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

FOTO Andris Søndrol / ANTI

● Peder Kjøs (50)

Hvem
Psykolog, forfatter og har fast spalte i VG Helg. Har også hatt podkasten «Hos Peder»

Aktuell
TV-psykolog i en ny sesong med «Jeg mot meg».

Dere fikk meget stor anerkjennelse for forrige sesong av «Jeg mot meg». Hvorfor tror du serien slo så godt an?

Jeg tror hovedgrunnen er at serien gir et veldig godt og nært innblikk i noen unge menneskers liv. De viser seg fram så åpent og sårbart, og samtidig så gjenkjennelig, at det griper folk veldig sterkt. Vi var også heldige med en slags «tidsånd». Det var mye snakk om unge menneskers psykiske helse akkurat da den kom.

Hva er annerledes i sesong to?

Mens sesong 1 viste fram noen gode representanter for noen av de store, kjente typene av psykiske lidelser, legger vi i sesong 2 noe mer vekt på sosiale forhold og samfunnsproblemer, som fattigdom, flyktning-erfaring og identitetsproblematikk. Men problemene oppleves i bunn og grunn kanskje ikke så ulikt, selv om årsakene kan være litt annerledes.

Hvordan er det å være en offentlig kjent psykolog?

Det er i all hovedsak veldig hyggelig og interessant. Jeg er glad for at ikke minst andre psykologer stort sett setter pris på at jeg gjør det på den måten jeg gjør det.

Hvordan blir du møtt blant dine kollegaer?

Vel, jeg har fått Åse Gruda Skards pris av Psykologforeningen for formidlingsarbeidet mitt. Det betød mye for meg og føltes som en stor anerkjennelse.

Hvordan likte du deg på skolen?

Litt opp og ned, må jeg nok si. Jeg var ganske urolig og middels flink faglig, men jeg hadde lærere som brydde seg om meg og som likte meg tross alt, og det betydde mye. Jeg hadde også gode venner gjennom det aller meste av skoletiden.

Du får holde en undervisningstime for det norske folk. Hva handler den om?

Hmm, jeg tror kanskje jeg ville ha snakket om noe med barndom, noe om hvordan voksne både skal representere trygghet og forberede barna på en verden som ikke nødvendigvis er laget på deres premisser.

Hvilken kjent person ville du hatt som lærer?

Carl Rogers. Mitt viktigste forbilde som terapeut. Men han er død, da.

Hva liker du best med deg selv?

Det er ikke alltid jeg liker meg selv så godt. Jeg synes det er en viktig egenskap å være oppriktig interessert i andre mennesker, i hvordan de har det og tenker og føler, og det idealet klarer jeg delvis å leve opp til. Jeg har veldig få fordommer.

Er det noen du ville ha gitt straffelekse?

Nei, jeg tror ikke det hjelper så mye.

Hva gjør du for å få utløp for frustrasjon?

Trener og furter, hvis det er for vanskelig å gjøre noe med det som frustrerer meg.

Hva er ditt bidrag til å redde verden?

Jeg håper jeg er med på å skape interesser for andres og ens egne tanker, følelser og erfaringer. Folk er så interessante! Med mer interesse for hverandres indre verden tror jeg vi hadde hatt færre fordommer og mer respekt, og vært mer villige til å høre på det andre sier.

Hvilke handlinger må du bare gjøre?

Jeg har ingen sånne. Men jeg trenger en del tid for meg selv til å bare sitte og surre.

«Folk er så interessante!»

AKSJON ALUMINIUM

BLI MED PÅ AKSJON ALUMINIUM!

En morsom resirkuleringskonkurranse for elever i 3. – 7. klasse i hele Norge. Det er gratis å delta, og du lærer mer om hvordan vi kan ta bedre vare på jorda vår. Klassen som resirkulerer flest aluminiumsbokser vinner!

Les mer og meld dere på:
aksjonaluminium.no

FORSKER-
FABRIKKEN

HYDRO

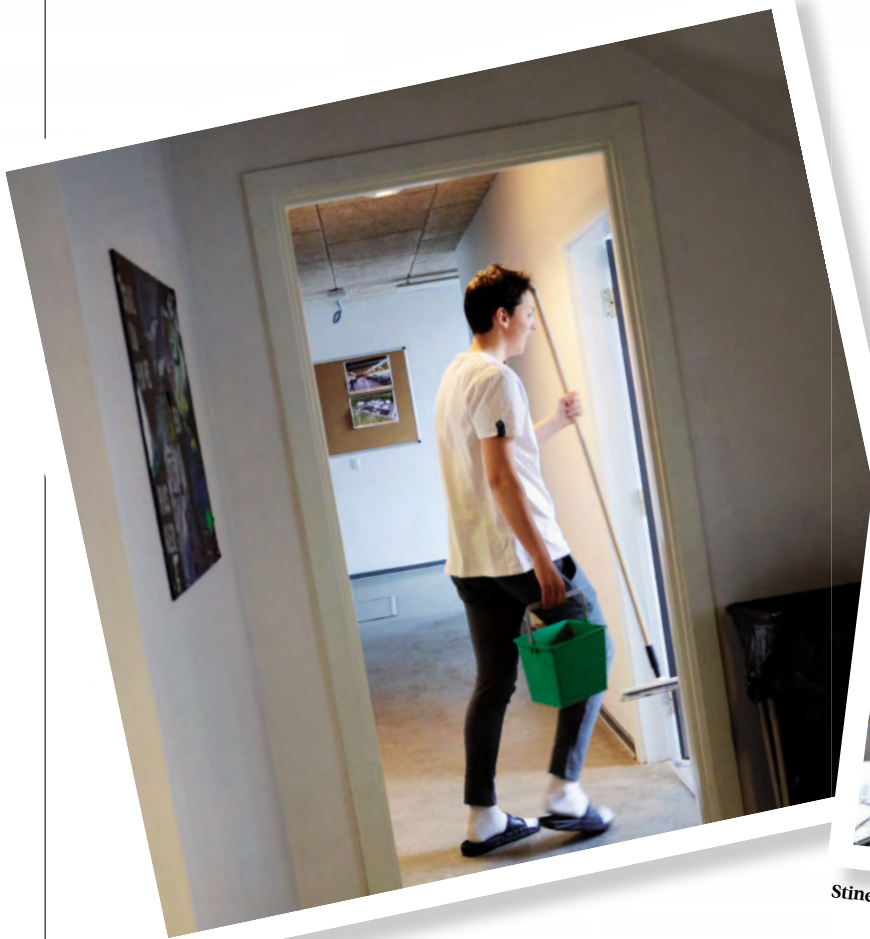
På kino 21. september

Ungdommer i Norge som tar folkehøyskole, gjør det vanligvis etter videregående. I Danmark kan de dra på en lignende skole allerede som 14-åringer. Da får de også ungdomsskolevitnemål.

Ungdomsskole med noget mere

Stine (15) i overkøya og Nena (15) under.

I morgensola blir vaskefillene vridd opp før tenåringene går løs på rommene sine. Alt må skinne før inspeksjon. Etterpå venter skoledagen. Alle elevene vi snakker med, stortrives.

TEKST OG FOTO Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

Om lag 29.000 danske ungdomsskoleelever velger ett eller to år på en av Danmarks 248 efterskoler. Noen er spesialskoler for elever med lærevan-sker eller lese- og skrivevan-sker, de aller fleste er ordinære skoler. De som går på en efterskole, velger det i stedet for vanlig ungdomsskole, eller 10.-klasseskoler, som også er et særdansk tilbud.

Utdanning besøkte to av efterskolene på Jylland, én med fokus på akademiske fag og én for elever som har dysleksi.

Kan ikke lese sms

Liza Kim (16) er inne i sitt andre skoleår ved Bork Havn Efterskole ved Ringkøbing fjord på Vest-Jylland. Alle elevene som går her, har dysleksi, og noen har også dyskalkuli i tillegg. For Liza Kim har det å gå på efterskole gitt mersmak. Hun skal fortsette på en annen efterskole nå i høst.

– Sender du meg en tekstmelding, kan jeg ikke lese den. Heldigvis finnes det en funksjon på telefonen min sånn at meldingen blir lest opp. De som kjenner meg, sender meg ikke tekst på Snapchat,

de sender video med lyd. For der finnes det ingen funksjon for å lese opp tekst.

Dagen før har hun hatt danskeksamen. Den syntes hun gikk bra. Oppgaven fikk hun lest opp, og hun kunne selv snakke hele teksten sin inn.

– Lærerne her vet hvordan de skal hjelpe hver enkelt elev. I tillegg får vi mer ansvar og lærer å forholde oss til mange andre personer hele tiden.

Liza Kim er en av dem som har fått seg kjæreste i løpet av oppholdet.

– Det gjør det jo ekstra hyggelig å være her. Vi har vært kjærester i ett år og to uker, forteller den unge kvinnen med et stort smil.

Hvem som er sammen med hvem, vises tydelig. I et av oppholdsrommene henger et stort oppslag med halve hjerter. Noen hjerter er satt sammen og plassert under overskriften «Opptatt». De andre valgene er «flirt», «kjæreste hjemme» og «singel».

Nytt språk

Noen av de første danske efterskolene ble etablert

«En mor sa at hun sendte fra seg en 'dreng', og tilbake fikk hun en ung mann.»

Liza Kim (16) og Jonas (15).

for at ungdommer av dansk herkomst bosatt i Tyskland kunne dra på en slik skole etter at de var ferdig med grunnutdanningen. Derav navnet efterskole.

Jonas (15) har kommet fra Tyskland for å gå på efterskole. Han har også dysleksi, men med danske foreldre er det muntlige språket lett.

– Det skriftlige er ikke så lett. Jeg har jo gått på tysk skole og skrevet tysk, så med dysleksi er ikke dansk helt enkelt.

– Selv om det er rammer og regler, føler jeg at jeg får større ansvar her. For ikke å snakke om alle de nye vennene jeg har fått, det er det aller beste med å være her, sier Jonas.

En gutt ble en mann

Flere av lærerne forteller om tilbakemeldinger fra foreldrene om den rivende utviklingen elevene går igjennom etter å ha vært ved skolen en stund.

– En mor sa at hun sendte fra seg en «dreng», og tilbake fikk hun en ung mann. Det ser vi lærere også. Når de kommer hit på høsten, er noen spente og litt redde. Det tar kort tid før de finner seg til rette. Noen trenger litt mer tid, og da må vi følge dem litt tettere, forteller Marianne Nordstrøm.

Hun har jobbet som efterskolelærer i sju år ved Bork Havn efterskole. Som alle lærerne ved skolen har hun ekstra ansvar for noen få elever. Hun er primærkontakt for sju elever.

– De blir jo veldig mine elever, og kontakten oss imellom blir fantastisk. Det er umulig å ikke bli følelsesmessig involvert. I og med at de er her hele

døgnet, må de ta av pokeransiktet og vise hvem de er. Mange av elevene som kommer hit, har følt seg utstøtt eller blitt mobbet. Når de kommer hit, er de en av mange, forklarer Nordstrøm.

Døgnet rundt

Dagene på en efterskole er tettepakket. Klokken sju eller halv åtte er det frokost og alle må møte opp. De som har kjøkkentjeneste, har møtt opp enda tidligere for å forberede mat til de andre. Alle har kjøkkentjeneste på rundgang. I løpet av en halv time forsyner de seg og spiser. Bordene ryddes før elevene toger rutinemessig videre til salen der det er felles morgensamling. Den dagen Utdanning er med, vises først en nyhetssending på storskjerm, og så informasjon til dem som skal opp til eksamen. I tillegg kommer en formaning om at det ikke er tillatt å skrive på pultene.

Kjapt fordeler elevene seg på klasserom, verksteder og laboratorier, alt etter hva som står på timeplanen.

Også lærerne her har lange dager. Alle må ha kveldsvakter innimellom, og om lag fire helger i året må de også være på jobb. Tina Jensen Schou prøvde seg noen år som lærer i grunnskolen, men nå er hun tilbake som efterskolelærer.

– Efterskolen er altfor bra. Jeg måtte tilbake, forteller Tina mens hun spiller biljard med noen elever.

Etter leksetid, som må tilbringes på rommet eller i avtalte små grupper, kan elevene gjøre hva de vil.

Efterskolen

Efterskolen er en skoleform for 14- til 18-åringer i Danmark. Elevene kan ta 8., 9. og 10. klasstrinn ved en efterskole.

Skolene er kostskoler, noen har tilbud til dagelever.

Efterskolene er opprettet under friskolelovens betingelser.

Den første efterskole ble grunnlagt på Ryslinge på Fyn. Grunnlegger var Kristen Kold som var inspirert av Nikolai Fredrik Severin Grundtvig.

De fleste efterskoler bygger på skoleteknikken til Nikolai Fredrik Severin Grundtvig og Kristen Kold.

Beløpet avhenger av skole og av foreldrenes inntekt. Den dyreste efterskolen koster 122.620 danske kroner i året. Den billigste koster 75.850 danske kroner. Elevene får dekket full kost og losji.

Alle elevene får statlig støtte, fra 24.402 til 50.610 danske kroner i året.

Kilde: Efterskoleforeningen (2017-tall).

Tina har også spesielt ansvar for noen få elever.

– En av mine elever har lett for å sette seg på rommet alene. Derfor spiller jeg biljard med denne eleven når jeg er på aftenvakt. Alle lærere tar seg selvfølgelig av alle elever.

I likhet med alle lærerne på denne skolen har Tina ekstra utdanning for å jobbe med elever med lese- og skrivevansker.

– En gang fikk jeg en elev som leste på 2.-klassenivå. I dag er han elektriker. En må finne ting de mestrer. Mange av disse elevene har blitt mobbet eller ikke turt å rekke opp hånden i klasserommet. Jeg har hatt elever som jeg har tatt med på sykkelverkstedet eller i stallen for at de skal finne noe de mestrer, forklarer Tina.

Dyrekjær lærer

På skolen er det åtte hester. Hver morgen og hver kveld, og flere ganger om dagen, er en dyrekjær lærer på plass i stallen.

– To av hestene er mine. Noen av elevene har med sin egen hest, og så har skolen kjøpt noen. Etter at vi fikk hester, har flere jenter søkt seg hit. Før var det overvekt av gutter. Nå er det omtrent like mange jenter som gutter her. Det er bra for miljøet, forteller Henrik Burhøj.

Han er én av de to lærerne som bor rett ved siden av skolen.

– Jeg må jo hit i helgene også. Elevene er flinke til å gi mat og vitaminer og legge på dekke om kvelden. Men jeg må bort og sjekke. Nå har rektor ordnet det slik at noen skal ta seg av hestene noen uker på sommeren, sånn at jeg kan ta ferie, forteller den dedikerte læreren.

Han tror ørene til disse hestene har hørt mye. Ofte er det en elev eller flere som bruker tid sammen med hestene, og det en ikke alltid kan fortelle til noen, kan være trygt å hviske inn i et hestøre.

Skolen tilbyr mange valgfag, alt fra hekling, kaiting og ulike treningsformer. Alle drar også på fellesturer. Hvert eneste år er de én uke i Norge og går på ski.

Det er strengt forbudt å røyke eller drikke. Blir en tatt for en av disse overtreddene, fører det i første omgang til en advarsel. En må også ringe hjem og fortelle at en har forbrutt seg mot reglementet. Slik er det på alle efterskolene, også den neste som Utdanning skal innom.

Utvist for hasj

Ved Rejsby Europæiske Efterskole rundt åtte mil lenger sør langs kysten er 112 elever innkvartert. Skolen tilbyr blant annet «nerdematematikk» for elever med stor interesse for faget, e-sport og filosofi, i tillegg til de obligatoriske fagene en må ha for å få ungdomsskolevitnemål. Viseforstander Karsten Friis har vært ved skolen i 17 år. Forstander er det samme som rektor på norsk.

– Vi gir våre elever tillit og forventer at de skal følge de reglene vi har. De aller fleste håndterer det og vokser helt vilt på det å mestre og klare ting selv, forteller Karsten.

Også her får elevene en advarsel hvis de blir tatt for røyking eller drikking. Men fire av dem som startet forrige høst, er utvist.

– Ja, de hadde røyket hasj. Da er det rett ut. Karsten underviser i samfunnsfag selv om han

Efterskolenes historie

1851: Den første efterskolen ble grunnlagt på Ryslinge på Fyn. Grunnlegger var Kristen Kold. Han var inspirert av presten og folkeopplyseren Nikolai Fredrik Severin Grundtvig, som gjerne kalles folkehøyskolens far.

1874: En rekke efterskoler ble grunnlagt nær den daværende tyske grense med skoletilbud til unge fra den danske minoriteten i Schleswig i Tyskland. Disse skolene ble kostskoler for at elevene skulle slippe å krysse grensen på vei til og fra skolen.

1879: Galtrup Efterskole på øya Mors startet opp. Dette er den eldste efterskolen som fortsatt er i drift.

1975: Efterskolene får lov til å tilby alle folkeskolens avgangsprøver.

1994: Obligatorisk statlig elevstøtte innføres, slik at flere får råd til å gå på efterskole. En ny lov setter også økte krav til evaluering og beskrivelse av undervisningsplaner ved skolene.

2017: De 249 efterskolene i Danmark har et samlet elevtall på over 28.000.

«Lærerne her vet hvordan de skal hjelpe hver enkelt elev. I tillegg får vi mer ansvar og lærer oss å forholde oss til mange andre personer hele tiden.»

Liza Kim, elev ved Bork Havn Efterskole

Halve kloden rundt for å gå på skole

Ved denne efterskolen er det en egen internasjonal klasse, med elever fra andre land. Den som har reist lengst hjemmefra, er Leo (16). Han har kommet fra Australia for å gå på efterskole.

– Vi hadde en dansk utvekslingsstudent som bodde hjemme hos oss. Hun fortalte meg om hvordan det var å gå på efterskole, så det måtte jeg prøve, forteller Leo.

Da han kom til skolen, ble han plassert på rom sammen med to han ikke kjente fra før. Sånn er det for de aller fleste.

– Det var en intens periode å skulle forholde seg til så mange nye mennesker, men vi ble raskt kjent. For meg var det også en ny kultur, mattradisjoner og ikke minst skulle jeg venne meg til været.

Hele skolen har blant annet vært på tur til Toscana i Italia, Brussel og Luxembourg.

– Da ble vi skikkelig godt kjent med hverandre,

sier Leo, som sitter sammen med Vaida (18) fra Nederland.

De går i samme klasse. Alle utvekslingselevene må lære seg dansk, men intervjuet med de to ungdommene foregår på engelsk.

– Det er ikke så lett å lære, men de danske romvennene mine hjelper meg, forteller Leo, som skal tilbake til Australia for å begynne på det som er 11. året der.

Vaida tilføyer at det å være på efterskole gjør at man vokser opp fortere og lærer seg å hjelpe og ha respekt for hverandre.

– Jeg skal begynne på en internasjonal skole for å ta økonomistudier når jeg kommer hjem, forteller Vaida.

Flere tidligere elever fra Rejsby Europæiske Efterskole har gjort seg bemerket innen politikk og næringsliv.

Ingen av de ansatte jeg snakket med, kan huske om det har gått norske elever ved skolen. Etter- ➤

har en ledende stilling.

– Kjernevirksomheten ved skolen er undervisning. Da mener jeg det er viktig at jeg også underviser. Det er ingen som er så «flinke» til å fortelle andre hvordan de skal undervise enn de som ikke har undervist på en stund.

Ved denne skolen har hver lærer kontaktansvar for ti elever, men også Karsten har ansvar for én elev.

– Både jeg og forstanderen har én elev hver. Det er elever som sliter litt ekstra. Blant annet går jeg tur fast og prater med en elev som sliter psykisk. Det er viktig å ivareta alle elever. Man skal involvere seg i elevene, men vi kan ikke løse alle deres problemer.

Familietradisjon

Det er ikke uvanlig at søsken til tidligere elever begynner på Rejsby Efterskole.

– Enkelte elever har gledet seg i mange år til å begynne her. Kanskje har også deres foreldre gått her eller på en annen efterskole. Det er ingen inntakskrav her, og en kommer inn etter «først til møllen»-prinsippet, forklarer Karsten.

Elever får støtte fra staten til å gå på efterskole, men de må betale en andel selv. Størrelsen avhenger av foreldrenes inntekter.

– Men i enkelte tilfeller kan en få tilskudd fra ens egen kommune. Og vår skole har også midler vi kan bruke til å støtte enkeltelever. Men sånn som jeg ser det, har mangfoldet i elevmassen minsket. Det er ikke bra. En skulle hatt elever fra flere ulike samfunnslag og av forskjellig etnisk herkomst. Der har vi en jobb å gjøre, sier viseforstanderen.

Vaida (18) og Leo (16) på Vaidas rom, som hun deler med tre til.

skoleforeningen har heller ikke oversikt over hvor mange norske elever som eventuelt har gått på en av efterskolene. Presseansvarlig i Efterskoleforeningen, Søs Lykke Sloth, anslår at det er et fåtall norske som har gått på efterskole. Det er ikke mulig å få støtte fra Lånekassen i Norge for å gå på efterskole. En norsk elev må dermed finne måter å finansiere oppholdet selv hvis han ønsker ett efterskoleår.

Natten senker seg

Aftenscaffen og kakene er servert og fortært. Elevene tusler mot rommene sine, klokka slår snart for sengetid. Både jenter og gutter deler velvillig godnattklemmer til alle de ser før de motvillig finner sine rom. De må være inne på rommet sitt klokka 22 og i seng 22:30.

På Rejsby er det to lærere som har aftenvakt, den ene skal også ligge over på skolen. Sånn er det ikke på Bork Havn Efterskole.

To lærere går også her to runder for å forsikre seg at alle er i seng. Så stenges skolen av. Alarmen på ytterdørene settes på, og alle de voksne går hjem klokken 23. Rett ved siden av skolen bor to av lærerne. En av dem har bakvakt denne natten, og kan nås hvis det skulle oppstå en krisesituasjon.

– Joda, det hender nok at noen går inn til hverandre og at de er våkne lenger enn de skal. Men de har lange, hektiske dager, så vi merker om de er veldig trøtte. Skolens holdning er at vi har tillit til elevene. Erfaringen er at får de tillit, lever de opp til det, forteller lærer Tina Jensen Schou.

Jakob (16) og Mathilde (15) har kjøkkentjeneste.

«Det er ingen som er så 'flinke' til å fortelle andre hvordan de skal undervise enn de som ikke har undervist på en stund.»

Karsten Friis, assisterende rektor ved Rejsby Europæiske Efterskole

Elever får tilbud om ekstra skoleår

I Drammen har det første kullet gjennomført ett ekstra grunn-skoleår, der prosjektarbeid og tett oppfølging har stått sentralt.

– Vi kaller det Ung11. Det er lagt opp litt annerledes enn tradisjonell skole, nemlig som et kvalifiseringsår for å være klar til å begynne på og gjennomføre videregående opplæring. De som går på dette tilbudet, får tettet kompetansehullene de har, sier utdanningsdirektør Hilde Marie Schjerven i Drammen til Utdanning.

I fjor høst startet 11 ungdommer på Ung11. To

lærere og en rektor sørget for at de fikk ett år lagt opp slik at de i større grad jobbet med prosjekter og ulike temaer innen de seks fagene som de skulle ta. Tilbudet fortsetter nå i høst.

– De har egne fine lokaler. Alle deltakerne fra i fjor har hatt en flott utvikling. Vi har kapasitet til å ta imot 30 stykker. Det kommer til å starte flere i høst enn i fjor, men jeg er ikke helt sikker på antallet ennå. Vi ser for oss at dette er et tilbud vi skal utvikle og tilby fremover. Et slikt tilbud har en liten kostnad, kontra det å falle fra i videregående skole, sier Schjerven.

Deltakerne blir fulgt tett opp. Kommer de ikke til avtalt tid, blir de ringt etter.

– Det er viktig at lærerne har en god og nær

relasjon til deltakerne, men det stilles også krav til deltakerne.

– Hvordan rekrutterer dere ungdommene?

– Vi har informert på ungdomsskoler i kommunen. Sammen med karriereveilederen på skolene finner vi frem til de som kan ha nytte av et slikt tilbud. Det kan være hun som har vært syk store deler av året, han som ikke kan nok språk eller var umotivert og ikke fikk tatt til seg lærdom.

– Så det er ikke for dem som vil forbedre vitnemålet fra ungdomsskolen?

– Nei, det er ikke god nok grunn for å få være med på Ung11.

Thomas Nordahl:

– Ett ekstra grunnskoleår bør prøves i Norge

– Mange har ikke fått ut potensialet sitt i grunnskolen, så jeg synes vi må prøve ett ekstra skoleår. Under forutsetning av at det gjøres riktig, kan det gi resultater, sier Thomas Nordahl.

Nordahl er professor og leder av Senter for praksisrettet utdanningsforskning ved Høgskolen i Innlandet. I 2010 så han og noen forskerkollegaer på de danske skolene som tilbød ett ekstra skoleår.

– Vi så ikke på efterskolene, men evaluerte de danske skolene som tilbød et ekstra 10. skoleår. Dette er egne skoler med egne lærere for elevene som ønsker ett ekstra grunnskoleår. Omtrent 25 prosent av de danske elevene tok et slikt år, forteller Nordahl til Utdanning.

Danske elever begynner på skolen det året de fyller sju år og går ni år i grunnskolen. De danske elevene som deltok i undersøkelsen, viste i en kvantitativ undersøkelse at de som gikk 10. klasse skåret bedre enn sammenlignbare 9. klasseelever. Ikke i alle fag, men i sentrale fag som dansk, matematikk og engelsk så man en klar forbedring hos dem som gikk 10. klasse.

– Særlig guttene forbedret seg mye. De hadde om lag 50 prosent obligatoriske fag, resten var valgfag. For mange av guttene var valgfagene viktig for at de valgte å ta et frivillig 10. år, sier Nordahl.

Gjør tilbudet attraktivt

Forskeren mener at skal en norsk modell lykkes, må tilbudet gjøres attraktivt slik at ikke elevene som går der, føler seg stigmatisert.

– Det må ikke bli en klasse for dem som mislykkes på ungdomsskolen. Da vil det fort fremstå som en spesialscole. De bør heller ikke fysisk fortsette på en ungdomsscole. Elever som skal gå et ekstra grunnskoleår, må få nye lokaler og nye lærere, sier Nordahl.

– *Hvordan skal en få til det?*

– Ved å tilby attraktive valgfag kan en tiltrekke seg en del ungdommer. Informasjonen må også være god. I Danmark var det også egne lærere på disse skolene som var spesielt interessert i å jobbe med denne aldersgruppen, sier Nordahl.

De så også en klar forbedring i motivasjon og arbeidsinnsats. I tillegg hadde omfanget av adferdsproblemer blitt klart redusert i forhold til da de gikk i 9. klasse. Elevene var også mindre utsatt for mobbing og trivdes bedre på skolen. Både intervju av lærere og elever bekreftet disse funnene.

Ekstra år i Oslo

Dette skoleåret har Oslo kommune satt i gang for-

søket «Fundament», med ett ekstra skoleår. Det er plass til 15 deltakere.

– Inntaket vil foregå fortløpende til og med 1. oktober, sier prosjektleder Eivind Svennar til Utdanning.

Undervisningen skjer på Kuben videregående skole, og det settes av egne ressurser til gruppen.

– To lærere skal dekke den faglige bredden på 10.-klassenivå, det vil si norsk, samfunnsfag, KRLE, kroppsøving, matematikk og naturfag. Deltagerne vil bli kartlagt og få individuelle planer, sier Svennar.

Han understreker at «Fundament» skal være noe mer enn bare mer grunnskoleopplæring.

– Det er viktig å fremheve at elevene skal få være med på et solid lag bestående av skole, hjem, bydel og andre.

Efterskoleelever lykkes

Å sammenligne gjennomføringsgraden av videregående opplæring innad i de nordiske landene gir høyst usikre tall. De enkelte land har ulike utdanningsløp og henter inn data med ulike metoder og tidspunkt.

Education at a Glance 2017 (EAG) viser at Norge (2015-tall) hadde en fullføringsrate på 75 prosent totalt sett i videregående utdanning, mens tilsvarende tall for Finland (2014-tall) er 82 prosent og Sverige (2015-tall) 78 prosent. Det finnes ingen tall for Danmark i denne versjonen av EAG.

En undersøkelse Efterskoleforeningen har gjennomført viser at det er 11 prosent høyere sannsynlighet for at elever som har tatt 10. klasse på efterscole gjennomfører det som i Danmark heter ungdomsutdannelse.

Danmarks Evalueringsinstitutt (EVA) påpeker at det kan være problematisk å sammenligne tallene, fordi om det er tatt høyde for elevsammensetning og sosiale faktorer.

– De som velger efterscole, kommer gjerne fra mindre byer, har foreldre med lengre utdanning og bestemmer seg tidlig for at de skal på efterscole, uttaler direktør i EVA, Mikkel Haarder, til nettstedet Alttinget.

35.000 danske elever tar et ekstra grunnskoleår samlet sett. Da er tall fra efterskolene og de som går på kommunale 10.-klasse skoler tatt med.

> Se video fra hverdagen på skolene: utdanningsnytt.no/efterscole

«Den største tragedien er ikke onde menneskers brutalitet, men gode menneskers taushet.»

Martin Luther King jr. (1929–1968), amerikansk baptistprest, leder i borgerrettighetsbevegelsen

Språk

Gir støtte til samisk språkdusj i Tromsø

Sametingsrådet gir 300.000 kroner i støtte til prosjektet Romssa giellariššu (Tromsø samiske språkdusj), som skal styrke bruken av samisk blant barneskoleelever i Tromsø.

Tanken er å samle elevene tre timer én gang i uka til aktiviteter ledet av unge, samisktalende voksne. Dette vil være utenfor ordinær undervisning og handle om å hele tiden snakke samisk, ifølge en pressemelding fra Sametinget.

– Der hvor den samiske befolkningen er i klart mindretall, vil det kunne være vanskelig å gjøre språket til en naturlig del av barnas hverdag. Derfor er språkstimulering som Romssa giellariššu særlig viktig, sier sametingspresident Aili Keskitalo.

Romssa giellariššu er et samarbeid mellom Tromsø kommune og UiT Norges arktiske universitet og

støttet av Samisk foreldrenettverk i Tromsø. Samiskspråklige studenter vil få ansvar for aktivitetene og veiledes av språkforskere og andre. I ei referansegruppe for prosjektet deltar språkarbeidere med erfaring fra revitaliseringsarbeid av ulike deler av Sápmi.

Sametinget vil styrke samisk språk blant Tromsøs barneskoleelever. På bildet ser vi 2.-4.-klassinger som får samisk opplæring i Oslo forberede seg til Samefolkets dag 6. februar.

ARKIVFOTO ERIK M. SUNDT

Lesing

Ny besøksrekord for bibliotekene i 2017

Med godt over 24 millioner besøk i 2017 satte norske folkebibliotek ny rekord for andre år på rad. Besøkene er nesten fire millioner flere enn i 2013, ifølge en pressemelding fra Nasjonalbiblioteket. Aktiviteten har aldri vært større i bibliotekene, som gjennomførte nær 50.000 arrangementer i løpet av året.

Mer enn 17 millioner bøker, inklusive e-bøker, ble utlånt fra norske folkebibliotek i 2017. I gjennomsnitt lånte nordmenn 3,4 bøker hver og norske barn under 15 år lånte i snitt 9,5 bøker hver. 7,6 millioner skjønnlitterære bøker for barn og unge ble lånt ut i norske folkebibliotek, det høyeste tallet målt noensinne. Det viser bibliotekstatistikken som ble offentliggjort 28. juni.

– Bibliotekene er våre fremste institusjoner for ytringsfrihet og demokrati, og regjeringen vil legge frem målrettede tiltak for å styrke deres arbeid for 2020–2023, sier kulturminister Trine Skei Grande (V).

Statistikken baserer seg på tall hentet inn av Nasjonalbiblioteket fra norske folkebibliotek.

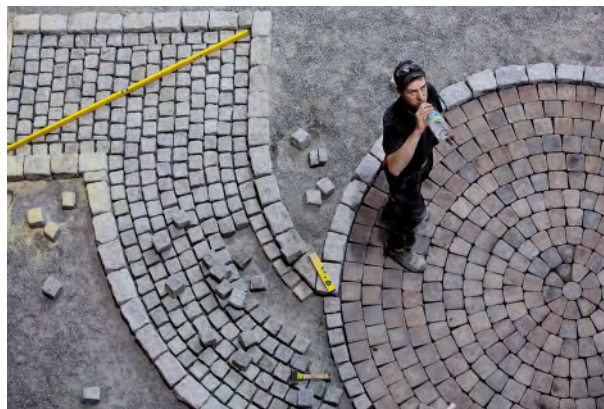
Videregående opplæring

Flere elever velger yrkesfag

Mer enn 34.500 elever har fått plass på yrkesfag i videregående skole denne høsten. Andelen er høyere enn den har vært de siste årene.

Totalt begynner i underkant av 69.500 elever på første trinn i videregående opplæring i høst. For første gang på mange år begynner like mange på studiespesialisering og yrkesfag. De fire siste årene har yrkesfagandelen utgjort mellom 48 og 49 prosent.

– Det er svært gledelig at flere velger yrkesfag. Vi trenger mange flinke fagarbeidere i årene fremover, sier kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner (H) i en pressemelding.

Studieprogrammene helse og oppvekst og bygg- og anleggsteknikk øker mest, med henholdsvis 203 og 220 flere elever enn i fjor på første-året. ©NTB

For første gang på mange år begynner like mange elever på studiespesialisering og yrkesfag.

ILL. FOTO TOM-EGIL JENSEN

Kryssordløsning

M	I	H	A	D	E	D
F	O	R	S	K	E	R
B	I	L	I	T	O	M
L	I	K	S	O	M	T
L	P	S	O	T	E	R
S	P	E	K	T	R	E
U	L	L	I	S	S	A
A	B	C	S	O	R	P
V	E	D	O	K	S	R
H	M	U	L	O	E	L
M	A	R	U	L	K	F
G	A	K	A	N	E	S
L	E	N	G	S	T	D
P	E	G	A	S	O	S
R	O	B	Y	N	O	R
L	K	P	R	E	V	G
K	E	F	E	P	O	L
U	T	S	E	A	T	T
A	T	T	E	S	A	V
K	H	I	E	N	E	D
A	T	O	M	D	I	O
E	E	V	E	M	E	N
G	D	I	K	T	A	T
I	N	I	L	K	S	U
P	A	N	O	R	D	A

Vinnere av sommerkryssordet:

Terje Forsberg, 7374 Røros
Astrid Rahn, 1540 Vestby
som vil motta boksjekk på kr. 500.
Vi gratulerer.

● Ungarn

«Patriotisk oppdragelse» blir påbudt

Regjeringen påbyr «patriotisk utdanning» i Ungarns barnehager.

Det skriver Neue Zürcher Zeitung og siterer Deutsche Presse-Agentur (DPA). Grunnlaget i barnehagepedagogikken skal være «den nasjonale identiteten, kristne kulturelle verdier som patriotisme og tilhørighet til hjemlandet og til familien», heter det i en lovttekst fra regjeringen 25. juli, gjengitt av opposisjonsavisen Nepszava 6. august. Ordtak, rim og sanger fra tradisjonelle ungarske eventyr tilpasset barnas alder, skal formidles.

– Dette ante vi ikke. Meg bekjent har regjeringen ikke rådført seg med noen, sier Anna Bakony på vegne av Pedagógusok Szakszervezete (PSZ), den største fagforeningen i ungarsk offentlig utdanning, til Nepszava.

Hun tilføyer at ungarsk eventyrstoff alltid har hatt en bred plass i barnehagen og at hun frykter en mer overdrevet vekt på emnet nå.

For flere år siden forankret regjeringen «patriotisk utdanning» i grunnskolenes læreplaner.

I grunnloven som trådte i kraft etter ordre fra statsminister Viktor Orban i 2012, slås det uttrykkelig fast i innledningen at kristendommen og nasjonen skal være ledende verdier.

Grunnlaget i barnehagepedagogikken skal være «den nasjonale identiteten, kristne kulturelle verdier som patriotisme og tilhørighet til hjemlandet og til familien», heter det fra regjeringen i Ungarn.

FOTO MARIANNE RUUD

● Japan

Tusenvis av våpen funnet nedgravd ved barneskole

Rundt 1400 skytevåpen og 1200 sverd ble funnet nedgravd ved Tanashi barneskole i bydelen Nishitokyo i Vest-Tokyo, meldte byens myndigheter 6. august. Våpnene er sannsynligvis fra tiden rundt andre verdenskrig, skriver nyhetsbyrået Kyodo News. Man fant også granater, kuler og kanonkuler én til to meter under jorda ved skolen. Med hjelp fra politiet og hæren ble våpnene fjernet.

● Frankrike

Provisorisk barnehage for familier som lever på gata

For å hjelpe barn og mødre som lever på gata under varmebølgen, har de lokale myndighetene i Toulouse fra 1. august åpnet en provisorisk barnehage, skriver liberation.fr, nettutgaven til den franske avisen Libération.

Mødre som kontakter 115, et nødnummer for hjemløse, blir orientert om tilbudet, men også de som bare møter opp utenfor, er velkomne, ifølge avisen. Lokalene med blant annet lekerom og sovesal holder jevnt 23 grader, og familiene får måltider. Ifølge byens myndigheter lever over hundre familier på gata over sommeren. Likevel er bare tre mødre og deres barn, totalt seks, til stede da avisen er innom.

Barnehagen skal ifølge Célia, en ansatt, ha mottatt totalt 14 personer. Hun sier til avisen at barnehagen ønsker seg ansatte som snakker russisk eller rumensk, noe de mangler.

Uke 6 er et normkritisk, helhetlig og alderstilpasset undervisningsmaterieell, med oppgaver knyttet til relevante kompetansemål i ulike fag på alle klassetrinn. Og best av alt: det er **gratis tilgjengelig på nett!**

GJØR SOM 40% AV NORSKE GRUNNSKOLER I 2017/18: REGISTRER DEG PÅ [UKE6.NO](http://uke6.no) OG FÅ TILGANG TIL VÅRT UNDERVISNINGSMATERIELL! **SEX&POLITIKK**

● Eleven

Rune Andersen (56)

Utdannet adjunkt, med grunnfag i engelsk og idrett.

Har jobbet som lærer på Bakke skole på Kløfta i Akershus og Oddemarka skole i Kristiansand. Vært til sjøs, og jobbet som selger og barkeeper.

Jobbet i satireprogrammet «Hallo i uken» på NRK P1 i 22 år, spilt i revyer med Tangakavalerene (Knut Nærum), Løgnaflaget og flere soloshow. Komiprisen i 2006 for «Beste mannlige skuespiller, scene» og «Beste forestilling» for «Hurra for Andersen».

Aktuell med forestillingen «Lykkeliten».

Reidar fikk fram Runes stemme

Læreren møtte en lydløs tredjeklassing. I løpet av de neste tre årene hjalp han eleven med å få både stemme og selvtillit.

TEKST Kirsti Hovland FOTO Tom-Egil Jensen

44 år senere møter Utdanning de to i det som var det gamle klasserommet på Statsøvingsskolen i Kristiansand. På den andre siden av skolegården møttes de igjen da Rune Andersen ble student ved lærerhøgskolen, der Reidar Ringereide etter hvert ble øvings-skolerektor.

Den gamle barneskolen er i dag Mottaksskolen, for nyankomne elever med innvandrerbakgrunn. Lærer og elev har møttes en rekke ganger siden den gang, men det er likevel spesielt å være her i de gamle omgivelsene.

– Der satt du og var så stille. Ikke en lyd kom det fra deg, og du var så liten at det var så vidt hodet rakk over pulteplaten, forteller lærer Reidar inne i det lille klasserommet som telte 16 elever på det meste.

– Det er veldig rart å være her. Jeg husker klasserommet som kjempestort. Kateteret sto også på en avsats den gangen. Foran der satt jeg og våget ikke å ta stor plass, forteller Rune.

I forestillingen «Lykkeliten», som Rune Andersen hadde premiere på i Kristiansand i vinter og som blir satt opp på Nationaltheatret 18. august, er lærer Reidar til stede både i lyd og tekst. Dette er en forestilling som bryter med det Rune Andersen selv beskriver som «40 års taushet», et svært personlig oppgjør med en alkoholisert og voldelig far.

Slik beskriver Rune Andersen oppveksten i forestillingen: «Vi satt ofte i trappegangen hjemme i blokka og hørte lyden av møbler som ble kastet, ting som ble knust og mammas såre rop. Når det ble stille, gikk vi inn igjen. Der lå mamma blodig og forslått».

Men verken moren, Rune eller hans tre søstre

våget å si noe om situasjonen hjemme utenfor husets fire vegger.

– Vi var redde for å miste hverandre, og så var det skammen vi kjente på, forteller Rune Andersen.

Ringereide så imidlertid at det var flere ting som ikke stemte:

– En niåring som ikke gir lyd fra seg. En elev med masse evner som skulle tilsi et helt annet selvilde. Jeg fikk jo en anelse om at alt ikke var som det skulle være hjemme. Men dette er veldig vage ting, så det var ikke så enkelt å ta tak i.

– Jeg ville ikke vekke oppmerksomhet. Det var det jeg var vant til var tryggest hjemme. Jeg var fornøyd med å være usynlig og ikke hørbar, forteller Rune Andersen.

– Dette er helt typisk for et barn som opplever vold. De bærer det i skjul, bemerker Ringereide.

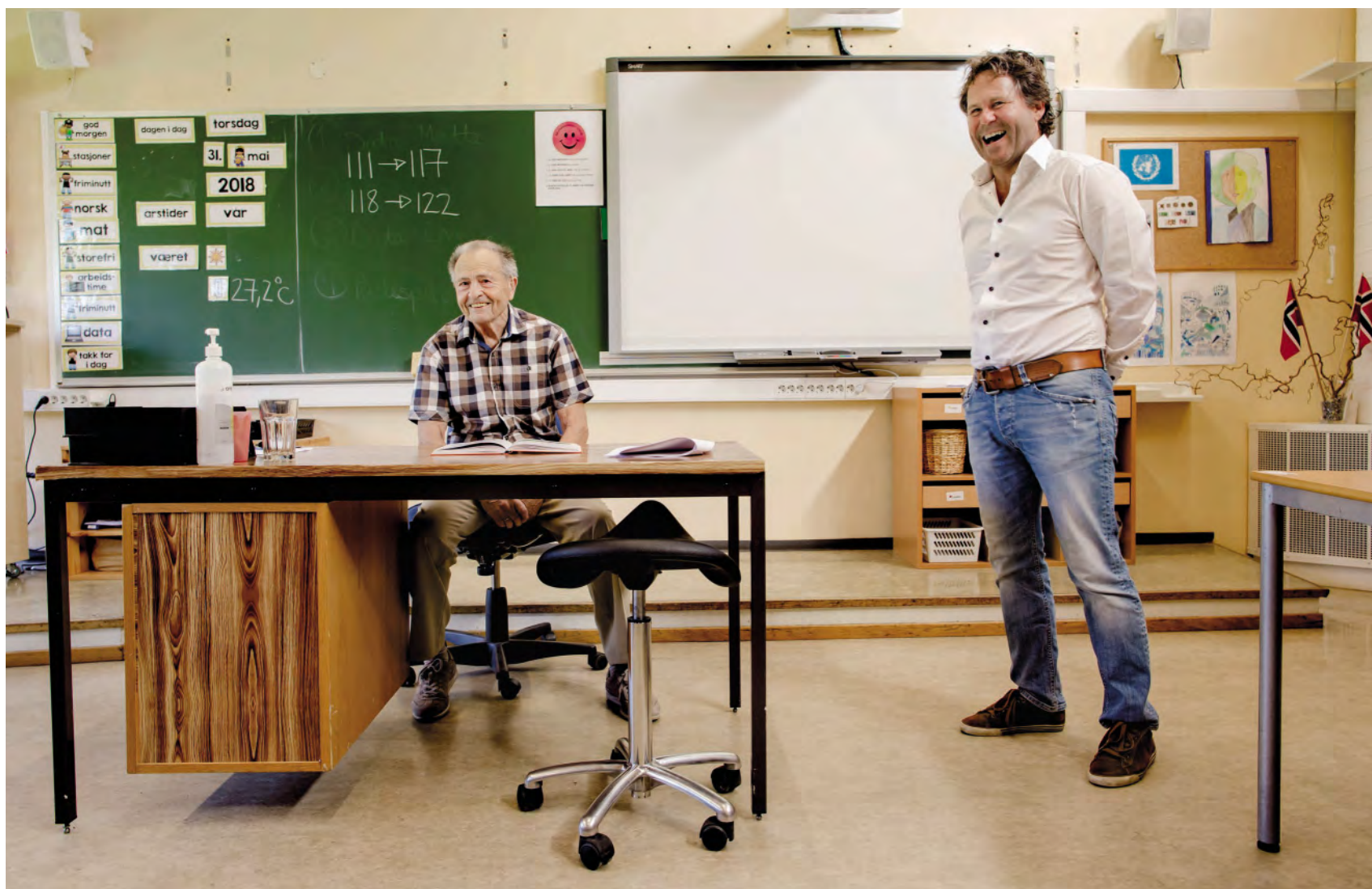
Fortellingsprosjektet snudde alt

Læreren, som på dette tidspunkt ikke får tak i hva det er som foregår i Rune eller hjemme hos ham, bestemmer seg for å ta grep i et forsøk på å bygge opp Runes selvilde. Ringereide så muligheten i et fellesprosjekt med klassen.

– Dette var en klasse som var veldig glade i bøker. Jeg foreslo at de kunne lage en barnebok selv med sine egne fortellinger.

Og da skjer det noe. Runes styrker og egenskaper ble synlige for klassen:

– Rune slo gjennom der. De andre elevene opplevde hans humor, og i tillegg hadde fortellingen hans både handling og spenning. De opplevde en annen gutt.

– **Reidar Ringereide har hatt betydning** for hele min personlighetsutvikling. Jeg opplevde at jeg fikk brukt ressursene mine og fikk anerkjennelse for det, sier Rune Andersen om sin favorittlærer.

Da læreren leste Runes fortelling for klassen, klappet de.

Responsen fra de andre elevene ble et tidsskille for Rune Andersen:

– Der skjedde det noe med meg. Det var som å bryte vannflaten. Jeg opplevde stor forvandling på kort tid.

Ringereide fortsatte sitt prosjekt med eleven Rune på sitt diskrete vis, ved å tildele ham oppgaver utenfor det rent skolemessige. Det gjorde at Rune åpnet enda mer opp for omgivelsene og mulighetene. Rune ble blant annet «melkemann» i klassen og våget etter hvert å være med i valget om å bli elevrådsformann.

– Jeg så han trengte tilnærming med varsomhet og viste Rune tillit uten at det skulle gå på bekostning av noen av de andre elevene. Det var jo flere med spesielle hjemmeforhold i klassen, så jeg forsøkte å bruke tid ved pultene og den enkelte elev. Personlig gjennomgikk jeg nok en forandring i min egen lærerrolle på den tiden, forteller Ringereide:

– Jeg hadde tidligere vært opptatt av å lage spennende undervisningsopplegg med arbeidsformer og metoder som skulle motivere elevene. Etter hvert så

jeg at det var viktigere å rette oppmerksomheten mot den enkelte elevs utvikling.

Vi har beveget oss fra skolegården den gang og til Ringereides hjem i Kristiansand, med utsikt mot skjærgård, fyr og horisont. I forestillingen sin beskriver Rune Andersen Ringereide som mennesket som «lyste opp min vei».

– Ringereide har hatt betydning for hele min personlighetsutvikling. Jeg opplevde at jeg fikk brukt ressursene mine og fikk anerkjennelse for det. Årene fra 3. til 6. klasse formet meg til det mennesket jeg etter hvert ble: Fra å være en lydløs gutt til å bli elevrådsformann og stå med mikrofon på skoleavslutningen i sjette klasse, sier Rune Andersen.

Snakket om volden først som voksen

Samtalen om volden i hjemmet hadde de to først lenge etter at Rune ble voksen.

– Jeg tror det var etter at jeg fortalte en flik av min historie på TV2 ved åpningen av Stine Sofie-senteret i mai 2016. Senere hadde vi flere samtaler under utarbeidelsen av manuset til «Lykkeliten», forteller han.

For læreren har blitt invitert til alle Rune Ander-

● Læreren

Reidar Ringereide (88)

Tidligere lærer i grunnskole på 1.-7. trinn.

Øvingslærer og høyskolelektor ved Kristiansand Undervisning i pedagogisk veiledning og didaktikk/metodikk. Praksisveileder, studierådgiver og øvingskolerektor.

Rune Andersen i 6. klasse på Statsøvingsskolen der Reidar Ringereide var klasseforstander. Her er 12-åringen blitt så trygg på å ta plass i klassen at han på slutten av dette året holder avskjedstalen for elevene som elevrådsformann.

FOTO PRIVAT

sens forestillinger gjennom alle år. I programmet «Mitt lille land» på TV2 i fjor høst fortalte han om sin voldelige oppvekst. Da sendte Reidar Ringereide sin gamle elev en e-post der han takker ham for motet hans:

«Jeg tenker for min del at dersom slike problemer hadde vært mer fokusert i min lærerutdanning, hadde jeg kanskje ikke slått meg til ro med bare å ane, men mer aktivt prøvd å finne ut. Men mine tanker var aldri i nærheten av at det var så ille. Du var ikke bare en stille gutt, du var lydløs».

Denne mailen gjorde så sterkt inntrykk på Rune Andersen at både mailen og stemmen til Reidar Ringereide er med i forestillingen.

– Jeg begynte å gråte da jeg leste den. Det var en så direkte og usminket versjon av meg som elev på den tiden. Og han var et sannhetsvitne for hvordan jeg følte meg. Jeg trodde meg jo usynlig. Ringereide viste igjen sin storhet. Det ville jeg gjerne dele med publikum.

Selv om Rune Andersen fikk både stemme og mot, var det utfordrende for 12-åringen å skulle forlate tryggheten rundt Ringereide og bevege seg over mot ungdomsskolen.

– Jeg husker så godt hvordan han knadde meg på plass. Fra å ha det fint i flokken til å våge å tro at jeg skulle klare meg alene. Ringereide ga meg større og større arenaer for egne prestasjoner. Han kom med anmodninger om rollen han mente jeg kunne spille i aulaen på avslutningen på sjette trinn. Som «det kunne vært fint om du ...». Han viste meg tillit, men lot avgjørelsen være min.

Det resulterte i at Rune, gutten uten stemme og selvtillit, holdt avslutningstalen til skolen på vegne av hele trinnet.

– For meg bekrefter dette at fra Reidars side var det en helt gjennomtenkt filosofi, dette handlet ikke bare om enkelte postulater. Resultatet er at du føler deg ganske verdifull som elev, sier Rune Andersen.

Lærerutdanningen bør styrkes på omsorg

Den gamle eleven som selv utdannet seg til lærer, men som i dag jobber på heltid som komiker, mener at lærerfokuset i dag må være «enda mer av det Reidar gjorde».

– Betydningen av det Reidar gjorde for meg, oppsummerer det slik: «Du må se enkeltmennesket, du må våge å bry deg», sier Rune Andersen.

Reidar Ringereide på sin side sier at han håper lærerutdanningen i dag blir styrket i akkurat dette. For 20 år etter at han selv ble pensjonist, mener han

utdanningen har en lang vei å gå:

– En sterk vektlegging av skolen som kunnskapsformidler kan lett svekke fokus på det som er helt vesentlig, nemlig det å skape et best mulig vekstmiljø for det enkelte barn. Skolen kan lett bli et hinderløp hvor elevene skal passere flest mulig kompetansemål på kortest mulig tid. Da får vi tapere som går glipp av mestringsopplevelser. For barn som bærer på vonde opplevelser, er det spesielt viktig at skolen blir et godt sted å være, og at læreren blir en voksen barnet kan støtte seg til.

Eleven hans fra barneskolen sier 44 år senere navnet på læreren flere ganger i uken på forestillingen han reiser rundt med. Attesten kan heller ikke bli bedre:

– Reidar er for meg en lykkestein i lomma. En jeg alltid har med meg.

– **Jeg husker** så godt hvordan han knadde meg på plass. Fra å ha det fint i flokken til å våge å tro at jeg skulle klare meg alene, sier Rune Andersen om sin tidligere lærer.

Fotografiske
augeblikk
frå skule og
barnehage.

Gymnastikk og eksersis

1870: Elevar ved Lærd- og realskolen i Molde er samla på Årø, der flyplassen ved byen no ligg. Under leiing av gymnastikklærar Hans Emil Christopherson, som dessutan hadde militær grad av kaptein, var gutane ved skulen organisert i eit kompani som mellom anna dreiv med årlege militærøvingar på Årø. Då den første leiren vart arrangert, hadde skulen skaffa 50 ekte gevær, 50 tregevær i tillegg til tromme, fane og sabel. Somme av elevane fekk dessutan «befalsgrad». Leirdeltakarane var innkvartert hos lokale bønder. Kombinasjonen av gymnastikk og militærøvingar heldt fram til 1893, då skulen vart nedlagt.

Kjelde: «Molde skolekompani eller Årøkompaniet» av Otto R Grüner i «Hederskrift til Nils Parelius på 70-årsdagen den 24. mai 1982».

FOTO ROMSDALS MUSEUM TEKST HARALD F. WOLLEBÆK

– Her har vi penger til både pizza og kinobesøk, sier Bjarne Rønning og holder opp lommeboken foran klassen. Det er siste skoleuke for elevene på Kringsjø skole, og lærerteamet har bestemt seg for å gjøre dette til en minnerik dag.

Et kaldt og et varmt **farvel**

Bjarne Rønning bestemte seg denne våren for å ta farvel med Oslo-skolen. Han valgte å ikke gå stille i dørene. I en kronikk i Aftenposten kritiserer han ledelseskulturen og håper på endring.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

I kjent Malkenes-stil skriver Rønning i Aftenposten den 7. juni: «– Dette er historien om B, en lærer i Oslo-skolen. Nå er det slutt. B er syk av å jobbe for en ledelse som gjør alt annet enn å lede.»

Som Malkenes anonymiserer Rønning historien. Men så velger han å la seg intervju av Aftenposten.

Mange leste både Bjarne Rønnings kronikk og intervjuet med ham. Leder Aina Skjefstad Andersen i Utdanningsforbundet Oslo sier til avisen at hun tror lærere kjenner seg igjen.

– Denne kronikken illustrerer viktigheten av å bygge en god kultur for kommunikasjon på skolene, sier Andersen.

64-åringen har jobbet som lærer i flere kommuner – bare avbrutt av noen år som fotballtrener – der han blant annet tok Skeid til øverste divisjon. Han har også trent Lyn, Kjelsås og Fredrikstad. De siste åtte årene har han jobbet som lærer i Oslo-skolen, sist på Kringsjø skole.

På dannelsesreise med elevene

Før Rønning gir seg helt, har han og teamet rundt klassen hans på 5. trinn planlagt en helt spesiell avslutning på skoleåret. Norsk læreren inviterer Utdanning til å være med.

Tidlig på morgenen den 19. juni er det samling i klasserommet. Lærer Bjarne Rønning setter seg

foran tavlen som i en vanlig time og ber om ro. Så holder han opp lommeboken og forklarer at den inneholder nok penger nok til å dekke både T-banetur, kinobesøk og mat på restaurant.

I en e-post til Utdanning skriver Rønning: «T-banen går 10.15 fra Kringsjø stasjon. Alle har pynta seg. Fem voksne; Cathrine, engelsklærer, Mohammad, morsmåslærer og flyktning fra Syria, Ghazaleh, assistent opprinnelig fra Iran og snart ferdigutdannet lærer, Pål musiker, lydtekniker og pappa til Jacob. Og til sammen 24 barn. Først blir det pizza, brus og dessert på en restaurant på Majorstua. Så skal vi på Jurassic World på Colosseum kino.»

– Det har vært et tøft år for elevene på 5. trinn. Dette har vært en skikkelig bråkeklasse, forklarer Rønning som har vært kontaktlærer for denne klassen.

Men teamet har jobbet tett på elever og foreldre hele året. Det har gitt resultater. For nå er gjen- gen ikke til å kjenne igjen. De rusler pent og rolig til T-banestasjonen. De setter seg i små grupper sammen på T-banen og de forholder seg lydig til beskjeder som gis fra de voksenpersonene.

Har fått for lite støtte fra ledelsen

Både i kronikken og i intervjuet med Aftenposten er Rønning klar på at han mener teamet rundt elevene har manglet støtte fra ledelsen for alt det

Musiker og pappa

Pål Bråtelund til venstre, og lærer Bjarne Rønning til høyre, holder overblikk over elevene på vei mot restaurantbesøk på Majorstua. De har samarbeidet om skoleforestillinger med elevene, en aktivitet som har betydd mye både for elevenes selvfølelse og for miljøet i klassen. Elevene August Kirkeby Husebø og Kristoffer Heyerdahl har pyntet seg som de fikk beskjed om.

Restaurantbesøk er også læring, mener lærerteamet rundt 5. klassingene. Elevene snakker med rolig stemme og venter på tur. Rønning tar en prat med Jacob Bergene for å forsikre seg om at han har fått det han ønsker å drikke til maten.

de gjør som ikke teller direkte inn på målbare resultater. I kronikken etterlyser han ledelsens tilstedeværelse på skoleforestillinger og juleavslutning. Han lurer på hvorfor ledelsen ikke spør lærere «Hvordan går det med klassen din?»

Vel inne på restauranten skulle ingen tro at denne 5.-klassen var nærmest umulig å håndtere på begynnelsen av skoleåret. Restaurantsjef Nabil tar godt imot sine store og små gjester og viser dem til plassene sine. Elevene får hver sin hele pizza, og spesielle ønsker om pizzafyll etterkommes.

Noen elever holder tale til lærerne sine, og før måltidet er over blir det både damenes og herrenes takk-for-maten-tale. «Du er veldig flink og snill, selv om du er litt gammel,» sier en elev som holder tale uten manus.

– Dagens tema er bordskikk og dannelse, sier Rønning til Utdanning, åpenbart stolt over å ha lyktes med å formidle hovedtrekkene i hva det handler om.

Kontroll og lydighet

Det som gjør at Rønning valgte å trekke seg fra lærerjobben, er definitivt ikke elevene eller kollegene.

– Skoleledelsens rolle har endret seg totalt siden jeg begynte å jobbe som lærer. Tidligere så vi på

skoleledelsen som en del av personalet. Nå har de trukket seg tilbake i en egen etasje. Alt handler om autoritet, kontroll og klare kommandolinjer. Områdedirektørene gir beskjed til rektorene, som gir beskjed til lærerne. Lydighet forlanges i alle ledd, og det er blitt slutt på å samarbeide, sier Rønning.

Men han er tydelig på at kritikken hans er rettet mot systemet, ikke den enkelte skoleleder.

– Kan du hente noe fra rollen som fotballtrener i rollen som lærer?

– Åpenbart. Både på fotballaget og i klasserommet skal mennesker fungere sammen som gruppe. For å få til det, må du lytte. Du må være åpen for kritikk, og du må kunne tilpasse deg. Vi lærere bruker enormt mye tid på å skape et godt læringsmiljø. Det får vi altfor lite uttelling for av ledelsen.

– Leder i Utdanningsforbundet, Steffen Handal, har snakket om det gang på gang, at vi lærere må få tillit og at det må skapes et miljø der folk tør å ytre seg og der vi kan få til gode faglige diskusjoner.

Kan bli bokprosjekt

– Hva skal du gjøre nå?

– Det vet jeg ikke, men det er mulig det blir et bokprosjekt. Jeg har skrevet bøker før, sier Rønning.

I 1977 debuterte han som forfatter med roma-

nen «Bjarne Huldasons sjøreise». Den ble han belønnet med Tarjei Vesaas' debutantpris for. Han har også skrevet manus til den norske spillefilmen «Hockeyfeber» med regissøren Oddvar Bull Tuhus.

– Skal boka handle om å være lærer i Oslo-skolen?

– Det har jeg ingen kommentar til, sier han og smiler lurt.

Aftenposten har bedt Utdanningsetaten kommentere Rønnings kritikk. Etatsdirektør Astrid Søgnen svarer slik i en samlet kommentar via kommunikasjonssjef Trine Lie Larsen: «Først og fremst er det trist at læreren har opplevd sin arbeidssituasjon slik. Både vi og rektorene er opptatt av at alle ansatte i Oslo-skolen skal ha en levende dialog og godt samarbeid, og vi ønsker at ansatte ytrer seg, og at de sier fra når noe ikke er bra».

Pappa Pål Bråtelund er imponert over hva lærerteamet har fått til med klassemiljøet i løpet av året. Selv har han stilt opp både som musiker og tekniker på skoleforestillinger og for det får han ros av Rønning.

Da Utdanning forlot klassen, var gjengen i ferd med å rusle til siste post på programmet: kino-besøk.

Berre fem prosent av uromeldingane til barnevernet kjem frå barnehagane. Frykt for å ikkje vere grundige nok og å miste foreldra sin tillit er moglege årsaker til at tilsette vegrar seg for å melde frå.

ILL. FOTO ERIK M. SUNDT

Nå er dei tr

Å kontakte barnevernet
anonymt er eitt av tiltaka pedagogane i barnehagane i Gol og Hemsedal brukar meir, etter at dei har granska sin eigen praksis med å melde frå til barnevernet.

Frå venstre:
Eva Markegård,
Wenche Elisabeth Olsen,
Monika Randar.
Bak Ingunn Svendsgård
og Marit Fauske Bjerkan.

FOTO KIRSTEN ROPEID

byggare på meldeplikta

– Når vi melde til barnevernet om uro for eit barn, gjorde vi det grundig og skikkeleg. Og vi gjorde det litt for seint, oppsummerer barnehagelærarar i Hallingdal.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

– **Å arbeide i barnehage** er ikkje for pyser, seier Marit Bjerke Fauskan, fagleiar for barnehagane Hemsedal.

Med det siterer ho tilsynet frå Fylkesmannen i Buskerud, som var til stor støtte da barnehagelærarane i Hallingdal i fjor bestemte seg for å sjå kritisk på sin eigen praksis med melding til barnevernet. Kommunane Flå, Nes, Gol og Hemsedal i Hallingdal var med. Dei som deler erfaringane med Utdanning i Gol kommunehus, er frå Gol og Hemsedal.

– Eg tenkjer ofte på kven dei er, ungane eg har oversett, held Marit Bjerke Fauskan fram.

Bakgrunnen for refleksjonen er at berre fem prosent av uromeldingane til barnevernet kjem frå barnehagar. Det er ei allmenn oppfatting at dette er for lite, og at barnehagane melder frå om færre

barn enn dei bør. Sjølvkritiske hallingdølar meiner altså at dei ikkje berre melder for lite, men også har meldt for seint.

– *Kvifor blir de for seine?*

– Vi må jo vere grundige. Det er viktig at vi ikkje mister tilliten frå foreldra. Når ikkje alt er som det skal vere heime, blir barnet ekstra avhengig av at vi samarbeider godt med foreldra. Kjem vi i konflikt, er det ungen som lir. Vi må informere foreldra om at vi vil melde, og vi bør anstrenge oss for at foreldra skal vere samde med oss i at det vi tar opp, er problematisk, seier Ingunn Svendsgård frå Gol.

Vanskelege tvilstilfelle

Ho understrekar at problema vi nå snakkar om, ikkje er dei store sakene der mistanken er vald og misbruk.

– Vi snakkar om tilfella der foreldra kan trenge ekstra støtte og rettleiing. Uroa kan kome av ulike meir eller mindre diffuse ting, som hygiene, mat, rutinar, seier ho.

– Da finn vi fram undringsskjemaet vårt, seier Eva Markegård frå Hemsedal.

– Der notar vi ned, slik at vi kan sjå frekvensen av dei observasjonane som uroar oss. Vi kan til dømes registrere om den urovekkjande historia ungen kom med, gjentek seg i neste samtale. Slik blir vi grundige. Men seine, seier ho.

– Og sidan teieplikta hindra oss i å ta kontakt med til dømes helsestasjonen, kan vi bli ekstra seine, seier Monika Randar frå Hemsedal.

– Kanskje helsestasjonen har den same uroa som vi har. Får vi vite det, kan vi handle kjappare, seier ho, og får kommentar:

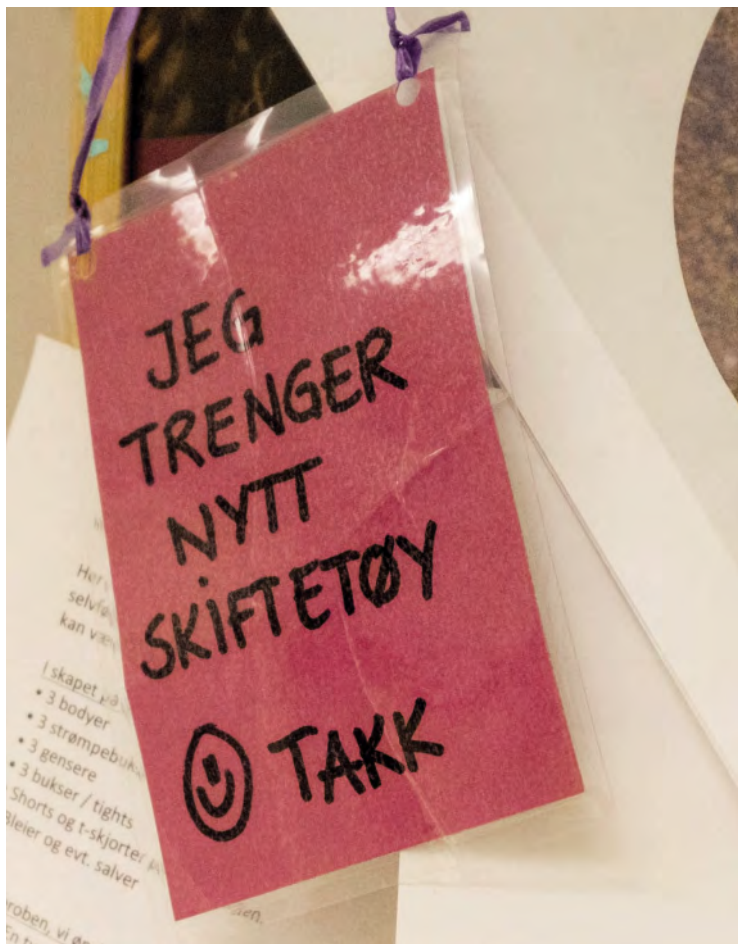
– Om dei på helsestasjonen er urolege, kan dei melde frå sjølv, utan å ta kontakt med oss, seier Wenche Elisabeth Olsen, som har overordna ansvar for alle barnehagane på Gol.

– Leiarar kan vere ein brems

Men sjølv om diskusjonen om betre tidsbruk stadig er der, har djupdykket dei har gjort, resultert i nye erkjenningar:

– Leiarar kan vere ein brems. Det er mange døme, både i barnehage og skole, på at dei som er mest saman med barna, er dei som blir urolege først. Det er jo naturleg, for det er dei som ser mest. Men når dei går til rektor, til pedagogisk leiar eller til barnehagestyrar med uroa si, så kan dei bli avvist. Leiarane, som skal kunne mest om slik problematikk, er også dei som er mest borte frå barna. Dei ser ikkje det assistentane ser. Men vi er svært merksame på kor viktige observasjonane frå assistentane er, seier Wenche Elisabeth Olsen, og held fram:

– Styraren og assistenten kan vere ueinige i om

Dei tilsette gjer nesten dagleg observasjonar av vage symptom, som nedstemte ungar og ungar utan matpakke eller skiftetøy. Fleire slike observasjonar over tid kan gjere at dei blir urolege for barnet. Da må dei vurdere om de skal melde saka til barnevernstenesta, seier Christian Øhren Nordset hos fylkesmannen i Buskerud.

ILLFOTO NED ALLEY

det er grunn til uro eller ikkje. Men er assistenten framleis uroleg etter å ha tatt saka opp med leiareren, og saka ikkje blir meld vidare, har assistenten plikt til å gå til barnevernet med uroa, seier ho.

– Når eg nå intervjuar søkjarar til stillingar i barnehagane i Gol, tar eg alltid med at etter barnevernslova har alle ein individuell plikt til å melde uro til barnevernet, uansett om leiareren deira deler uroa eller ikkje, seier Wenche Elisabeth Olsen.

Rådfører seg med barnevernsvakta

Eit anna grep dei nå ser at dei kan bruke meir, er å ringe barnevernsvakta for å rådføre seg. Da kan ein anonymisere både seg sjølv og familien ein er uroleg for.

– Og vi treng ikkje snakke med det lokale bar-

nevernet. Vi kan godt ringe anonymt frå Hallingdal til barnevernsvakta i Oslo, seier Marit Fauske Bjerkan.

Endra samarbeid i kommunane, med meir bruk av tverrfaglege team, kan òg gjere at dei raskare kan kome fram til ei grundig vurdering av om det er grunn til uro eller ikkje.

– *Korleis reagerer de om barnevernet konkluderer med at det ikkje er grunnlag for å gå vidare med ei sak de har sendt inn?*

– Det er rart med det. Sjølv om barnevernet konkluderer med at saka ikkje er alvorleg nok til at det bør kome tiltak, så skjer det ofte ei endring med det vi har vore urolege over, seier Marit Fauske Bjerkan.

Uromelding førte til rettssak

Styrar, pedagogisk leiar og eigarane måtte møte i retten etter at barnehagen sende uromelding til barnevernet.

Barnehagen mistenkte alvorleg omsorgssvikt, men etter å ha gjort undersøkingar, gjekk ikkje barnevernet vidare med saka. Da saksøkte foreldra barnehagen, styrar og pedagogisk leiar. Dei ville ha 150.000 kroner i oppreisning, og 500 kroner for advokatutgifter, ifølgje Barnehage.no.

Under rettssaka i fjor sa foreldras advokat at meldinga var ærekrenkjande og samstundes braut retten til fred om privatlivet. Ved å sende meldinga hadde barnehagen dessutan brote teieplikta. Styraren i barnehagen hadde drøfta saka anonymt med barnevernet og blitt oppfordra til å sende meldinga.

Nedre Romerike tingrett gav dei saksøkte medhald. Retten la til grunn at dei barnehagetilsette må ha eit stort rom for skjønn når dei vurderer å melde uro til barnevernet. I tvilstilfelle må ein leggje vekt på om saka er drøfta anonymt med barnevernet.

Dommen er rettskraftig. Foreldra anka, men anken vart avvist.

Barnehagane melder mest

Sjølv om barnehagane sto for 5 prosent av alle meldingar til barnevernet i 2016, sto dei for 19 prosent av meldingane for barn mellom tre og fem år. Barnevernstenesta sjølv melde om 15 og politiet om 14 prosent for denne aldersgruppa.

For alle barn under 18 år vart det sendt inn melding om 45 barn per 1000, ifølgje Bufetat. For barn under tre år kom det varsel om 36 per 1000.

– Meldeplikta er basert på skjønn

– Barnehagetilsette skal melde til barnevernet ut frå fagleg vurdering. Det tyder at dei ikkje har nokon fasit, seier seniorrådgivar Christian Øhren Nordset hos fylkesmannen i Buskerud.

– **Lovteksten om meldeplikt** til barnevernet byggjer heilt og fullt på skjønn. Så det er svært vanskelege avgjerder dei barnehagetilsette må ta, seier Nordset.

Han stadfestar utsegna om at barnehagearbeid ikkje er for pyser.

– Det er dei barnehagetilsette, og ingen andre, som kan ta det faglege skjønnet. Dei tilsette gjer nesten dagleg observasjonar av vage symptom, som nedstemte ungar og ungar utan matpakke

eller skiftetøy. Fleire slike observasjonar over tid kan gjere at dei blir urolege for barnet. Da må dei vurdere om de skal melde saka til barnevernstenesta, seier Øhren Nordset.

Han forstår at det er viktig å vite at avgjerdene ein har gjort før ein melder frå, er grundige.

– Likevel bør terskelen vere låg for å hoppe ut av undringsskjemma og melde frå ut frå ei kjensle. Det er betre å melde ein gong for mykje enn ein gong for lite, seier Christian Øhren Nordset.

Start innarbeidingen av den kommende fagfornyelsen allerede nå:

– BLI MED PÅ NM I LUNSJ FOR SKOLEÅRET 2018/19

NM
i lunsj

NM i lunsj er en kreativ og morsom konkurranse for ungdomsskoleelever over hele landet, der skolemåltidet og alle fordelene med et sunt og godt kosthold i skolehverdagen er i fokus.

NM i lunsj – et nyttig verktøy i undervisningen for skoleåret 2018/19

Konkurransen NM i lunsj dekker kompetansemål for flere fag og valgfag, i tillegg til at den dekker de tre tverrfaglige temaene som inngår i læreplanene fra 2020.

NM i lunsj gir en unik mulighet til å starte innarbeidingen av den kommende fagfornyelsen allerede nå.

Les mer og sørg for at skolen er med på NM i lunsj: www.nmilunsj.no

NM i lunsj støttes av Helsedirektoratet, Elevorganisasjonen, Landslaget for mat og helse i skolen, Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet, Utdanningsforbundet, Kost og ernæringsforbundet (Delta), FUG- Foreldreutvalget for grunnopplæringen, Landsgruppen av helsesøstre NSF, Skolelederforbundet og NHO mat og drikke.

Konkurransearrangør for NM i lunsj er:

Læretid med pingviner

– Da vi var i isen, sier de tre guttene andektig og forteller om ei læretid der de navigerte mellom isfjell større enn båten.

TEKST OG FOTO Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

– **Pingviner lukter** du på lang avstand, og de lukter ikke godt. Men de har ingen naturlige fiender, og de bryr seg ikke om at vi kommer tett inn på dem, forteller Marius Hammer Olaisen, 21, fra Ørnes i Nordland.

Andreas Solbakken, 20, fra Bodø og Simon Daniel Simonsen, 19, fra Harstad nikker. De har kjent eimen av pingvin og mer til.

De tre er lærlinger på hurtigruteskipet MS Midnatsol. Utdanning møtte dem «på nordgående» i Tromsø, der båten ligger til kai i nesten fire timer.

I sommerhalvåret går MS Midnatsol i vanlig hurtigrutetrafikk mellom Bergen og Kirkenes. Og de tre er enige om at det gir store opplevelser å

ferdes langs leia. Sjøl om de jobber, er det mye å få med seg.

Men i den norske vinteren er MS Midnatsol på ekspedisjonsreise i Antarktis. Og lærlingene kommer stadig tilbake til denne tida mens vi prater i den nesten tomme salongen. Turistene er gått i land for å oppleve et hustront og vått Tromsø.

Islyder

– Lyden av is som kalver, sier Marius, og sier ikke mer.

– Albatrossen har et vingespenn på 3,2 meter. Den er stor som et Widerøe-fly, sier Simon Daniel Simonsen.

Ei læretid tett på storslått natur, omgitt av hval

og sel, var ei svært spesiell læretid.

For matroslærlingene Simon og Andreas var likevel ikke det å reise til Antarktis på jobb helt unormalt:

– Pappa har vært der nede som kaptein på et forskningsskip, sier Simon.

– Ja, jeg tror det var forskningsskip min far også var på, da han var i isen, sier Andreas.

– Reint faglig var det mye å lære der, sier Marius, som er skipselektriker-lærling.

– Hvis noe går i stykker, for eksempel, kan du ikke bare bestille nytt i neste havn. Vi må reparere og improvisere. Det styrker sjøltendighet og handlekraft, sier han.

De er lærlinger på hurtigruteskipet Midnatsol, og kjenner seg trygge for at det vil være behov for deres kompetanse i framtida. Men de erkjenner at utflagging av norske skip er en trussel mot norske arbeidsplasser. Fra venstre Andreas Solbakken, Simon Daniel Simonsen og Marius Hammer Olaisen.

Om bord på hurtigruteskipene er det er det alltid flere lærlinger. Det er lærlinger både i maritime og tekniske fag, og innafør fag knytta til restaurant- og overnattingsdrift.

FOTO ALDEBARAN WIKIMEDIA COMMONS

Lærlinger langs leia

Hurtigruten har til enhver tid drøyt 170 lærlinger om bord i sine skip.

Lærlingene arbeider i maskin, på dekk, i resepsjon, eller som servitør, kokk eller konditor.

Det er hurtigruteskipene som bare går langs norskekysten som, i tillegg til lærlinger i ulike sjømannskapsdisipliner, også har lærlinger i hotell- og restaurantdrift.

Lærlingene kommer hovedsakelig fra skoler langs leia. Rundt 60 prosent kommer fra enten Opplæringskontoret for maritime fag nord, som ligger i Tromsø, eller Opplæringskontoret for restaurant- og matfag Nordre Nordland, som ligger i Narvik.

Rundt førti prosent av dem som har vært lærling på Hurtigruten får arbeid på Hurtigruten etter endt læretid. Mange av dem kommer tilbake etter å ha tatt videre utdanning etter læretida.

– Vi må si fra når vi ikke får til ting

Trass sterke opplevelser i isen har Simon nå søkt om å få flytte over til Trollfjord, et hurtigruteskip som går Bergen–Kirkenes tur retur året rundt.

– Hvorfor det?

– Jeg er svært glad i isen for tida. Men for oss lærlinger på dekk var mye av arbeidet der å kjøre turister i småbåter inn og ut mellom skipet og land. Jeg trenger å øve opp håndlag og rutine for det som kreves langs kysten, som å kjøre sideport og las-teheis, sier Simon.

Så langt tilbake han kan huske, har han vært opptatt av sjøfart generelt og Hurtigruten spesielt. Å ha lære-plass her er begynnelsen på en drøm

som går i oppfyllelse. Men den er ikke helt oppfylt ennå. Både Simon og Andreas vil gå videre med styrmannsutdanning etter matrosutdanninga.

– Jeg har fire sjøoffiserer i nær familie, sier Simon, som forklaring på hva som har stimulert interessa.

– Får dere god rettleiing og hjelp i læretida?

– Når vi spør, får vi alltid god og viktig hjelp. Men vi må være sjølstendige og ta ansvar for å si ifra når vi ikke får til ting, sier Andreas.

Utflagging truer

Omtrent samtidig med at guttene kom tilbake fra Antarktis, varsla Color Line, som driver ferge

mellom Oslo og Kiel, at selskapet vil flagge ut fra Norge. Norsk Sjømannsforbund er redd mer enn 700 norske arbeidsplasser kan gå tapt.

– Vil det være jobber for dere i framtida?

De tre er tause en stund, før Simon tar ordet:

– Skal Hurtigruten gå langs norskekysten, må den ha norske lønns- og arbeidsvilkår, sier han.

– Jeg kan jo være elektriker på land, mumler Marius og viser at han ikke har lyst.

De slår fast at utflagging er en trussel for norske arbeidsplasser, men at det likevel vil være behov for deres kunnskaper, og nevner havnevesen, rederikontor eller losvesenet.

Nå arbeider de i tre uker, og har tre uker fri.

– I isen var det seks uker av og seks uker på. Når vi reiste hjem, fløy vi først Sør-Amerika på langs og så på tvers, og fortsatt hadde vi det meste av turen foran oss, sier Andreas.

De trives med å jobbe turnus, men innrømmer at de blir rastløse av alltid å være underveis; til jobb, fra jobb og under jobb.

Marius drar helst til Thailand i friukene.

– Har dere råd til det på lærlinglønn?

– Lønningene til sjøs ligger vanligvis over lønningene på land. Vi på dekk har dessuten to timer overtid hver dag, sier Simon.

– Har dere reflektert over hvordan en slik arbeidstur-nus eventuelt kan kombineres med pappaperm en gang i framtida?

Tre totalt uttrykksløse ansikter stirrer taust i lufta.

– Jeg har ikke brukt ett sekund av livet til å tenke over det, sier Andreas til slutt.

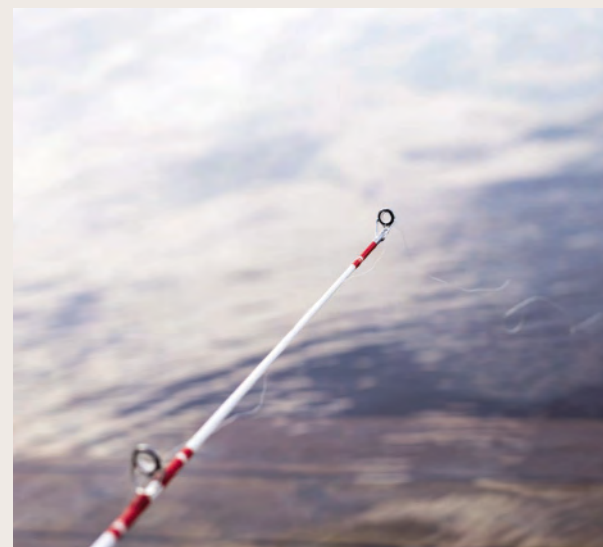

Inviterer ut

Fenstad jeger- og fiskeforening inviterer hver sommer barnehagebarna og elevene til fisketur. Mange kommer. Alle barna får en fiskestang, en fiskeveske og noen fine timer i skogen.

– Vi informerer om dette gjennom skolen. Vi har funnet ut at det er lurt, for ungene vil jo alltid ut. Det er foreldrene som ikke orker, sier foreningsleder Dag Smedsrud.

Denne ettermiddagen i juni orker imidlertid mange foreldre. Minst femti voksne og barn omkranser Ellingsjøen i ettermiddagssola.

– Fiskesuppe på Tobias!

Tobias (6) er skrekkslagen. Tuppen på stanga er bøyd, det røsker og river. Han har fått fisk. Hva nå?

TEKST Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no

FOTO Maja Ljungberg

Ventetid

Tobias (6) vet det ikke ennå, men fisketuren ender godt. Han og pappa er med på Norges jeger- og fiskeforenings «Fiskesommer» og prøver lykken i Ellingsjøen i Nes i Akershus. Og lykken kommer, men det vet han altså ikke her han sitter og venter. Vente har han gjort lenge. I flere minutter.

Napp!

Det rykker i snøret. Tobias smiler, men blir fort alvorlig. Kameraten Mattis (6) ler.
– Fisk, fisk, Tobias har fått fisk! sier han og hopper opp og ned.
Tobias står helt stille. Han har fått instruksjoner og vet hva han skal gjøre, men akkurat nå er det glemt.
Siden 2004 har nær 100.000 barn fisket med «Fiskesommer».

Slutt på ørret-sprell

Fisken er dratt på land. Pappa hjelper til med å få den av kroken.

– Flere tusen barn har fått sin første fisk med Fiskesommer, sier Dag Smedsrud.

Det er for øyeblikk som dette han orker å bruke tid hver sommer til å lede barn og foreldre ut i skogen eller ned til havet.

– Jeg har holdt på med dette i ti-tolv år nå. Målet er å få barna ut i naturen og i aktivitet uten krav til fysikk. Her kan alle bli med, sier Smedsrud.

Pappa hjelper

Tobias er grepet av Alvoret. Han er ikke så sikker på om han vil ha opp denne fisken likevel. Pappa Espen viser hvordan snøret skal sveives. Norges jeger- og fiskeforenings lokallag har instruktører som arrangerer fisketurer over hele landet i løpet av sommeren. Ved Ellingsjøen er både instruktører og pappa klar til å hjelpe Tobias.

Nærkontakt

Mattis og Tobias får kjenne på fisken. Over hele landet inviteres barn ut på «Fiskesommer». Noen steder får fiskerne mat og drikke, andre steder fiskeutstyr. Over alt er arrangementene gratis.

Menyen klar
– Nå blir det
fiskesuppe på
deg, Tobias, roper
Mattis (t.v.) og ler.
Tobias smiler, men
rister på hodet.
Han viser stolt fram
fisken sin til de
andre barna.
Igjen roper Mattis:
– Fiskesuppe på
Tobias!

Petit

Ole Foss

ILLFOTO GOLDRICKS/ISTOCK

Slush på sommer'n

Det var en herlig høstmorgen. Den flotte solen og det faktum at det var første skoledag kastet høstglans over dagen for de 16 elevene i 1a, men også for Gunilla, nyutklekket lærer fra en av de høyeste av alle skoler; lærerhøgskolen.

Gunilla struttet av tiltakslust nå en halvtime før innrykk. Hun elsker farger, og i dag hadde hun bevisst iført seg primærfargene gul, rød og blå. Tenke tema fra første stund!

Planleggingsdagene hadde ikke vært av typen «velkommen til oss, så hyggelig!». Særlig de eldste på personalrommet, med fast plass og samtale-, mat- og drikkemønster nedfelt i Grunnloven, ris- tet på hodet av Tema-Gunilla. De hadde innført den pedagogisk-metodiske nytenkningen på skolen allerede for 20 år siden. Monteren på gangen lyste av avisoppslag om denne innovative skolen. Litt falmet, men likevel.

Gunilla ville drille elevene i fargekodeksen fra dag én. Gruppene rød, gul og blå skulle jammen bli komfortable med dette. Alt i rommet var farge- merket. Hun hadde til og med funnet en særdeles detaljert anatomiplansje fra 1950-tallet med store islett av rødt, blått og gult. Inspektøren ristet på hodet over et slikt hudløst menneske, men Gunilla

mente at «egentlig er vi alle hudløse, inne i oss».

Det som definitivt skilte Gunillas klasserom fra alle andres var den store slush-maskina som skolens hoderystende vaktmester hadde montert tirsdag. Gunilla lurte. Var det en lokal parkinson-epidemi her? Uansett; der sto maskina blinkende i all sin røde, gule og blå prakt.

Et scoop fra et konkurransbo! Gunilla hadde i lyse sommerkvelder testet fram gode smaker ved hjelp av ivrige nabobarn.

Hun hadde også laget sangen «Det er slushen i rødt, gult og blått» til tonene fra «Småbarnas nasjonalsang», og lydfil i marsjtakt lå klar på pc-en. Svenskættede Gunilla var også fornøyd med egne syferdigheter; et praktfullt, historisk unionsflagg! Etter år på gatekjøkken, på hotell, som lærervikar og student følte hun seg 110 prosent norsk nå. At hun selv tildelte seg en saftig blåveis klokka to om natta i unionsprosessen fikk så være. Barna ville nok forstå.

Kan hende kunne noen ha tipset henne om at Nikolai, fylkesmannens barnebarn, skulle begynne nettopp i hennes klasse. Han ville dukke opp, rektor ville dukke opp, pressen ville dukke opp, NRK også ...

Hva som ble mest omtalt i ettertid; slushmas- kina, sildesalaten på veggen, anatomiplansjen eller læreren med tydelig blå-øye, er uvisst. Etter en måned hadde Gunilla en herlig klasse, det var alle likevel enige om.

«Hun
følte seg
110 prosent
norsk nå.»

Tilbakeblikk

For 50 år siden
Styrking av
begynnertrinnet

Her i landet må lærerne de fleste steder arbeide med fulle klasser i alle timene også i første klasse. Er klassen da på 25-30 elever, er det ugjørlig å komme i den riktige kontakt med hver enkelt og lære dem å kjenne godt nok. Mange av de vansker som oppstår i skolen, og de tiltak som må til for å møte disse, kunne ventelig vært unngått dersom læreren hadde fått tid og høve til å ta seg av barna i tilstrekkelig grad i det første, viktigste året på skolen.

Norsk Skoleblad
nr. 34/1968

For 25 år siden
For første gang ...

For det første har vi fått en fagforening i Norge som har klart å samle lærerkategorier fra hele utdanningssektoren. Forbundet har medlemmer med førskolelærerbakgrunn, lærere på ungdomstrinnet, nesten hele videregående skole samt universitets- og høyskolesektoren. (...) Bladet Skolefokus vil som følge av det allerede nevnte bli det eneste skolebladet i Norge og for øvrig også utenom gamlandet, som vil kunne dekke hele undervisningssektoren.

Skolefokus nr. 1/1993

Ole Foss
skribent og humorist
FOTO PRIVAT

Lys i vintermørket skinner helt inn i sommeren

Midt i sommerferien tenkte Jon Egil Svendsrud tilbake på en kald januardag som står i et spesielt lys.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

FOTO Privat

● Jon Egil Svendsrud (64)

Hvem:

Lærer ved Bokemoa skole i Sandefjord

Godt å tenke på:

Da barn som tidligere helst ville gjemme seg bort, sto stolte og synlige i fakkellys og sang av full hals

Denne høsten starter 64 år gamle Jon Egil Svendsrud som kontaktlærer for første klasse igjen. Han er kommet ut av tellinga over hvor mange førsteklasser han har hatt.

– Å gi ungene en god start på skoletida er et kjempeansvar, sier han entusiastisk til Utdanning. Jeg slutter aldri å bli emosjonelt forført av de store forandringene som kan skje med små barn på kort tid, sier han.

På grunn av denne forførelsen går Jon Egil i rute mellom første og fjerde klasse. Rett før St. Hans tok han farvel med fjerdeklassingene sine. Nå tar han imot nye skolestartere.

– Blant dem er det barn som helst bare vil gjemme seg bort. Det er små mennesker som er redde for det de ikke tør og ikke makter. Så det er bare å starte leitinga etter det området der barnet kan prestere, sier Jon Egil.

Derfor har Jon Egil Svendsrud gått rundt i sommersola denne ferien og tenkt på en ettermiddag i januar i år.

– Åtte minusgrader og mørkt, sier han.

Men fjerdeklasseforeldra, som var invitert til konsert, hadde lys i henda og tok seg fram til stedet i skogen der barna sto og sang.

– Er det mulig, kan vi virkelig skape dette? tenkte jeg, der jeg sto med iskalde fingre og klemte på gitarstrengene. Det var det. Og gleden gikk videre, fra at vi kunne lage slike øyeblikk midt i kulda og mørket, til hva ungene mestra, sier han.

For Jon Egil Svendsrud er det naturlig å bruke musikk når han leiter etter styrkene hos et barn. Det er mye musikk, gjerne improvisert, i timene hans.

– Musikken er den røde tråden i arbeidet mitt. Gjennom musikken skaper vi fellesskapet som gjør at ungene tør. Når vi stiller oss opp og lager kor, er det alltid noen som gjemmer seg bak de andre. Så kommer tryggheten. Da kan ungene klatre opp på benker bak hverandre, og da står de der, fritt synlige for alle. Etter hvert kommer de på at de kan bli solister, stille seg foran og synge aleine, sier han.

– De tør det fordi vi har øvd oss på å synge sammen. Så uten koret – ingen solister, sier Jon Egil Svendsrud.

– Det blir stadig færre menn i barneskolen. Du har kanskje ikke så mange mannlige kolleger?

– Vi har vært nede i sju – åtte menn av snaut førti her på skolen. Og det er helt klart: Å være en stødig mannsperson som barn kan forholde seg til, er en viktig del av motivasjonen for å holde ut.

– Er ikke barns behov de samme, enten de kommer fra menn eller kvinner?

– Jo, det er klart og kvinner og menn kan jo gjøre akkurat de samme tinga. Likevel merker jeg ofte at særlig mødre kan være skeptiske til meg. Det er som om de ikke helt kan tro at jeg kan gi barna deres det de trenger. Så vi opplever ulikheter, og det har alltid fasinert meg. I lange perioder har jeg leda samtalegrupper for menn som skal bli fedre. I disse samtalene har det kommet fram at de har vært redde for å miste kontroll og sosial status. Mitt budskap er å oppfordre dem til å reflektere over de verdene de har, og hva de vil gi videre til barna. Jeg har tatt mannsrolleproblematikken med inn i skolen og synes det har vært viktig å videreføre mannens rolle i barns oppvekst, avslutter Jon Egil Svendsrud.

Har du opplevd et gyllent øyeblikk som du vil dele med andre?

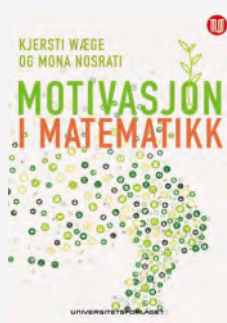
Tips oss! redaksjonen@utdanningsnytt.no.

Merk e-posten «Gylne øyeblikk».

Bøker

Aktuell bok ANMELDT AV Geir Martinussen, tidligere lærerutdanner i matematikk ved Oslo Met

Matematikklærerens rolle som motivator

Motivasjon i matematikk

Av Kjersti Wæge og Mona Nosrati
Universitetsforlaget
2018
160 sider

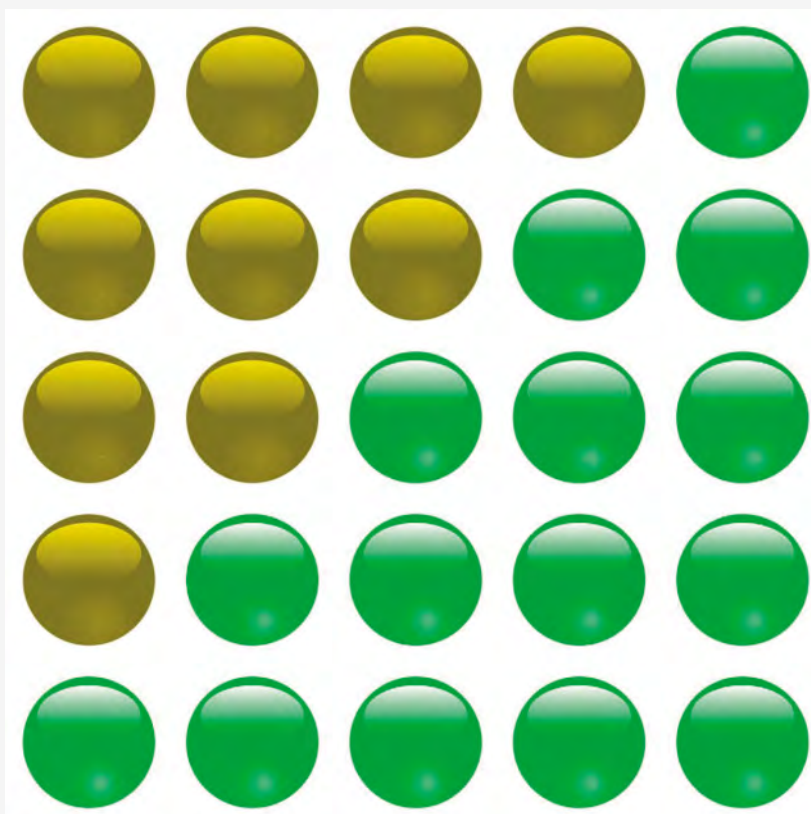
Utgangspunktet til forfatterne av denne boka er at alle kan forstå og beherske matematikk. Men mye avhenger av at læreren makter å motivere hver enkelt elev.

Dessverre sliter svært mange elever med motivasjonen i matematikkfaget. Ofte tror de at det er et fag de ikke har mulighet til å beherske, som ikke «ligger for» dem. Mange voksne har den samme holdningen, og det smitter, etter utsagn som «jeg har aldri forstått matematikk», «matematikk er ikke noe for vår familie», og så videre.

Dessverre er det også en del lærere som tror at matematikk er et fag det ikke nytter å få alle elever til å forstå. Befriende er det derfor at i denne interessante, innholdsrike og lærerike boka er forfatternes utgangspunkt er at alle kan forstå og beherske matematikk. I stor grad handler det nettopp om motivasjon, og ikke minst at lærerne skal motivere alle elevene i klassen.

Denne boka gir god drahjelp, enten det gjelder barne-, ungdoms- eller videregående trinn. Samtidig som boka er både velskrevet og lettlest, skal det ikke legges skjul på at det stilles visse krav til lærer/leser om å sette seg grundig inn i budskapet i boka. Men det er absolutt verdt det!

Boka er forskningsbasert, og den har en imponerende referanseliste som også inkluderer forfatternes egen forskning. Vi får en grundig og tilgjengelig oversikt over sentrale aspekter nettopp ved motivasjon, basert på mange års internasjonal forskning. Hele veien får vi eksempler fra klasserommet, inkludert samtaler med elever, som illustrerer det teoretiske innholdet.

Illustrasjon av sammenhengen mellom trekantall og kvadrattall. Det femte kvadrattallet (5^2 eller 25) er lik summen av det femte ($1+2+3+4+5$) og det fjerde ($1+2+3+4$) trekantallet.

ILLUSTRASJON WIKIMEDIA COMMONS/STEFAN FRIEDRICH BIRKNER

Boka er delt i to deler, der de første fem kapitlene på en tilgjengelig måte gir en god oversikt over forskningslitteraturen og aspekter ved motivasjon, i stor grad basert på samtaler med elever. Del to med sine åtte kapitler tar for seg undervisningspraksiser og lærerens rolle. Gjennom hele boka er det en rekke gode eksempler, oppgaver og ideer til opplegg.

Mye kunne vært framhevet med hensyn til beskrivelser av forskjellige typer motivasjon, om lærings- og prestasjonsmål, om autonomi, mestring og så videre, men av plasshensyn nevnes dette bare stikkordsmessig.

Som nevnt er det mange konkrete eksempler og oppgaver i boka. Noen passer best for barnetrinnet, noen for ungdomstrinnet, og andre igjen for videregående skole. Viktig er det imidlertid at eksempler/oppgaver er av en slik karakter at for eksempel stoff beregnet for videregående skole relativt enkelt lar seg tilpasse barnetrinnet, og omvendt.

Flere steder henvises det videre til konkrete nettadresser, der det finnes gode beskrivelser av aktiviteter som presenteres. Spesielt henvises det til nettsiden til Matematikksenteret, som begge forfatterne er tilknyttet. Bruk henvisningene!

MENNESKER ER IKKE EN HANDELSVARE

Undervisningsmaterieell om menneskehandel

tilpasset ungdomsskole og videregående skole

Få gratis tilgang til

- filmer
- presentasjoner
- manus
- arbeidsoppgaver
- evalueringsskjema
- aktiviteter

LAST NED PÅ

SLAVERI.NO

Noen få eksempler vil jeg gå litt nærmere inn i her:

Parentesregning er et felt mange sliter med. I slutten av det første kapitlet får vi et spennende eksempel på hvordan 7.-klassen til Olaug arbeider seg fram til bruk av parenteser.

På side 50–52 gis et godt eksempel på hvordan uoppstilte ligninger kan introduseres, både på ungdoms- og videregående trinn. Og dette eksemplet kan også meget vel brukes på barnetrinnet, eventuelt med litt justering.

Slik kunne vi ha fortsatt, men la meg avslutte med å si litt om figurtall (eller tallfølger).

Etter et eksempel, i kapittel 8, med forskjellige typer utvalg, illustrert ved sammensetning av forskjellige smaker på iskuler, kommer forfatterne for øvrig i skade for å kalle oddetallene for trekantall.

Men, som forfatterne skriver, det er gode muligheter for å utfordre elevene til å se sammenhengen mellom kvadrattallene og trekantallene, og til å forklare hvorfor det blir slik. Dette gir svært mange muligheter for interessant og nyttig arbeid, på alle klassetrinn.

Helt ned på barnetrinnet kan det jobbes med å finne ut at alle kvadrattall er lik trekantallet med samme nummer addert med det forrige, altså at $K_n = T_n + T_{n-1}$. Kanskje er dette til og med overraskende for mange lærere (se illustrasjonen).

På ungdomstrinnet kan det for eksempel stilles spørsmål ved forholdet mellom et trekantall og kvadrattallet med samme nummer. Kanskje er det overraskende både for lærere og elever å finne at forholdet er $T_n/K_n = (n+1)/2n$. Selvsagt er dette også en aktuell problemstilling på videregående, der elevene dessuten kan utfordres på å vise at forholdet vil være maksimum 1, og nærme seg $1/2$ når n nærmer seg uendelig.

Generelt sett gir boka både opplegg og ideer til utfordringer på alle trinn, og den vil være et nyttig redskap for både lærere, lærerstudenter, lærerutdannere og andre med interesse for matematikk. Den henvender seg til både lærere, lærerstudenter, lærerutdannere og andre som er interessert i opplæring i faget.

Vi treng retten til spesialundervisning!

● **Evy Skogedal**
Adjunkt og leserettleder

ARKIVFOTO ØYVIND SÆTRE

Å ta bort ein lovfesta rett til spesialundervisning vil særleg ramma dei aller svakaste gruppene av barn og ungdom.

Eg ser med uro på ekspertutvalet med Thomas Nordahl i spissen sin rapport «Inkluderande fellesskap for barn og unge», der dei mellom anna foreslår å ta vekk retten til spesialundervisning etter paragraf 5.1 i opplæringslova. Rapporten blei lagt fram 4. april.

Sjølvsagt er heva over ein kvar tvil at organiseringa av spesialundervisninga har vore kritikkverdig og derfor måtte under lupa, er det likevel inga løysing å fjerna retten til spesialundervisning. Dette er eit dramatisk framlegg som manglar fornuftig forankring.

Hovudutfordringane med spesialundervisninga slik den har vore organisert fram til i dag, og slik rapporten rett nok skildrar det, har i hovudtrekk vore mangel på kvalifisert undervisningspersonale, faglege mål og forventningar, og mangel på tilpassa læreverk til denne elevgruppa. I tillegg har det i altfor stor grad vore ein ekskluderande praksis på mange skular og barnehagar. Dette er kort summert utfordringane innanfor feltet i dag. Dette er også understreka i NOU 2016/17 «På lik linje», og i Barneombodet sin rapport «Uten mål og mening.»

Desse utfordringane løyser ein ikkje ved å ta bort ein lovfesta rett til spesialundervisning, noko som i særleg grad vil ramma dei aller svakaste gruppene av barn og ungdom. Korleis dette kan bidra til å betra spesialundervisninga og fremja inkludering, er eit paradoks og vanskeleg å fatte. Det er som å ta vekk likestillingslova å tru at det vil betre likestillinga.

Rapporten peikar heller ikkje på statlege myndigheiter sitt ansvar for eit styringssystem som skal vareta desse gruppene av barn, som til no har vore handsama noko stemoderleg. Fokuset til ekspertgruppa er ikkje retta mot systema, men mot den einskilde eleven/barnet og deira personlege utfordringar, noko dei forenkla meiner kan løysast med mindre kurs, tidleg innsats, større vaksenttettleik med meir.

Systema ser derfor ut til å bli som før, medan eit slags rettlederkorps frå pedagogisk-psykologisk teneste (PPT) og Statped skal flyttast nærare skular og barnehagar, men framleis ikkje vera ein del av skulen og/eller barnehagen sitt indre liv der læringa og utviklinga hos barna skal skje. Overføring av 1300 årsverk frå PPT vil utgjere om lag 0,2 kompetente tilsette per skule/barnehage, og det vil derfor på langt nær løyse den store trongen for spesialpedagogar vi har i dag. (Jens Petter Gitlesen NFU spesialundervisning.nu)

Utvalet ser heller ikkje ut til å ta på alvor at spesialpedagogikk er eit eige fag med mange ulike pedagogiske verktøy og metodar, tilpassa det enkelte barn sin diagnose eller læreanske.

Det er sjølvsagt av det gode at kompetansen skal flyttast nærare barnet og byråkratiet byggjast ned, men rettar er og blir eit viktig og nødvendig sikringsnett, især for elevar/barn med dei største funksjonsnedsetjingane.

Ekspertutvalet har stor tiltru til kommunane sin kompetanse med omsyn til å fordela midlar til dei som treng det mest når dei vil ta bort retten etter paragraf 5.1 i opplæringslova.

Det er utfordrande for mange å få nok ressursar til eit tilfredsstillande læringsutbytte slik det er i dag. Kva skjer når kommunebudsjetta ikkje strekk til og ein ikkje treng å ta omsyn til lovmessige krav? På kva måte skal ein få tak i alle spesialpedagogane/lærarane når det er lærarmangel i dag, og korleis skal det bli nå når ein ikkje har vedtak om spesialundervisning som ein kan klage på? Me kjenner godt svara.

Eg ber Utdanningsforbundet om å arbeida intensivt med å sikra at retten etter paragraf 5.1 i opplæringslova blir ståande uendra.

«Det er som å ta vekk likestillingslova og tru at det vil betre likestillinga.»

Kulturutveksling og politikk

Hans Marschhäuser
medlem av Utdannings-
forbundets sentrale
pensjonistråd

FOTO KARI OLIV VEDVIK

Nordisk pensjonisttreff, møtested for pensjonerte medlemmer av de nordiske lærerorganisasjonene, ble i år avholdt i Esbo ved Helsingfors i Finland 11.–15. juni. Fra Norge var det 21 deltakere.

Deltakerne var forlagt på Hanaholmen Kulturcentrum, som ligger svært naturskjønt til på en halvøy ute i Helsingfors' skjærgård. Hanaholmen var opprinnelig tenkt som et sted for utveksling av svensk og finsk kultur, og stedet eies av en stiftelse under den finske stat. Men Hanaholmen er etter hvert blitt et nordisk kulturmøtested. Både beliggenheten og selve hotellet falt i smak hos deltakerne.

I forbindelse med middagen første kvelden fikk vi en presentasjon av Hanaholmen Kulturcentrum. I tillegg orienterte Anders Rusk fra NLS (Nordiske Lærerorganisasjoners Samråd) om aktuelle spørsmål hos de nordiske lærerorganisasjonene. Han viste en imponerende innsikt i de ulike landenes utfordringer. Som en slags oppsummering av presentasjonen kan sies at mange av utfordringene i Nordens skolesystemer er svært like, og økonomi er den største enkeltfaktoren i disse utfordringene. Anders Rusk presenterte også et knippe viser til eget gitarakkompagnement.

Neste dag var satt av til besøk i Akvahuset (Lärarnas Hus) i Helsingfors. Der ble det først orientering om lærernes pensjoner i Finland. Etterpå fikk vi en orientering om hvordan pensjonistarbeidet er organisert for pensjonerte skolefolk i Finland. Det ble også tid til en hilsen fra lederen i OAJ (Finlands fagforening for undervisningspersonale), Olli Luukkainen. Etter lunsj i Akvahuset fikk vi en guidet rundtur i Helsingfors.

Den andre kvelden fikk vi foredrag om komponisten Jean Sibelius sitt liv, og pianisten Erkki Korhonen la inn mange musikkseksempler på piano.

Den tredje dagen var det utflukt til Tusby sjø. I dette området ble det dannet en kunstnerkoloni i årene rundt hundreårsskiftet 1800–1900. Flere billedkunstnere slo seg ned her, og det samme gjorde komponisten Jean Sibelius. Vi besøkte hjemmet til en av billedkunstnerne og Ainola, Jean Sibelius sin bolig. Huset var oppkalt etter Sibelius sin kone, Aino. Dessuten stoppet vi for en historiskrunde i Lottemuseet i Tusby Strandväg. Her vises lottenes historie i Finland, der lottebevegelsen startet opp med organisasjonen Lotta Svärd.

Om kvelden denne dagen ble det nordisk allsang etter middagen, og et seniororkester akkompagnerte sangene.

Siste dagen reiste vi til byen Borgå. Dette er Finlands nest eldste by, og den har fortsatt en vakker og severdig trehusbebyggelse intakt. Det meste av trebebyggelsen ligger ved elva. Vi fikk omvisning både per buss og til fots. I domkirken ble «Deilig er jorden» sunget på alle de nordiske språkene, og kantoren hadde til og med lagt inn en ekstrakonsert på orgel for vår skyld.

Den siste dagen ble det tid til et møte mellom lederne av de ulike nordiske pensjonistrådene. Her diskuterte man hvordan de nordiske pensjonisttreffene kan bli enda bedre, særlig med tanke på pensjonistpolitiske saker.

Kvelden ble avsluttet med festmiddag og påfølgende improvisasjonsteater. Det siste viste seg å bli meget underholdende. Til slutt fikk en representant for Føroya Lærarafelag Eftirlønt ordet. Han orienterte litt om neste års nordiske pensjonisttreff, som er på Færøyene 10.–14. juni.

Som en oppsummering av årets nordiske pensjonisttreff kan sies at innholdet i disse treffene blir stadig utvidet til å favne om mer enn bare omvisninger og kos. Det hører selvfølgelig også med når man er på fremmede steder og treffer gamle og nye venner. Men vi ser at mer og mer av det en kan kalle pensjonistpolitiske saker også settes på programmet. Slik kan vi lære av hverandre, og sette oss inn i nye sammenhenger. Nordisk pensjonisttreff har etter hvert fått en form der kulturutveksling i videste forstand settes i sentrum.

Hos den finske lærerorganisasjonen OAJ fikk deltakerne en orientering om virksomheten til lærerlaget, pensjons- og trygdesystemet i Finland og organiseringen av pensjonistarbeidet. FOTO BJØRN L. VAALAND

En dag med Malkenes og Søgner

● **Alexander Meyer**
lærer og medlem av Lærer-
profesjonens etiske råd

FOTO: ELI KRISTINE KORSMO,
UTDANNINGSFORBUNDET

Når skolens målsettinger blir for snevre, skaper det problemer for mange elever og lærere i mange klasserom.

I en artikkel i Utdanning 01/2018 utfordrer jeg blant annet ledere av Oslo-skolen til å ha et mer direkte søkelys på elevers læringsglede og karakterdannelse som mål for skolen fremfor konkrete skoleresultater, med grunnngivelse i diverse uttalelser og sitater av den kjente skoleforskeren John Hattie. Selv om artikkelen var myntet på alle som jobber i skolen, var det lederne av Oslo-skolen som konkret ble utfordret. Jeg valgte derfor å sende en kopi av artikkelen til leder av Utdanningsetaten i Oslo, Astrid Søgner. Jeg ventet egentlig ikke noe svar, men ble overrasket over en umiddelbar og hyggelig respons der hun inviterte til et møte for å orientere litt om Oslo-skolens arbeid for både læringsresultater og læringsglede.

Muligheten for å få møte lederen for Utdanningsetaten i Oslo, en sentral figur i skoledebatten gjennom mange år, var selvsagt fristende. Et møte ble derfor avtalt i starten av mai.

Debatten som tok av etter at lærer ved Ulstrup videregående skole, Simon Malkenes, en gang i mars beskrev en norsktime på NRK Radio, gjorde selvsagt ikke møtet med utdanningsdirektøren i Oslo mindre attraktivt. Men før jeg sier noe mer om dette, flytter jeg meg til litt seinere på dagen, samme dag møtet med Søgner fant sted. Jeg skulle nemlig treffe noen andre seinere, og uten at jeg var klar over det, skulle en av dem jeg skulle treffe, også ha et møte med Simon Malkenes i forkant av vårt møte. Full av inntrykk fra møtet med utdanningsdirektøren ankommer jeg neste avtale tidlig, og den første jeg treffer, er Simon Malkenes.

Jeg vet faktisk ikke hvem av oss som ble mest overrumplet, meg selv, en landsens lærer på et kort storbybesøk fra Valdres, overrumplet over en av livets mange tilfeldigheter, eller Simon Malkenes i møte med en lettere forvirret person som glemmer å introdusere seg selv ordentlig og som bare står og ler litt fjollete. En kort forklaring på latteren og på hvem jeg akkurat hadde møtt, fungerte heldigvis som en god start på en lengre og engasjerende samtale om skolen.

Antakelig ville ingen bli overrasket over noe av det som ble sagt på de to møtene. Både Malkenes og Søgner har sikkert sagt det meste før i mer

offentlige fora. Men siden ingen av samtalen var ment for offentligheten, gjengir jeg ikke noe konkret av det som ble sagt. Det jeg derimot synes er fint å kunne formidle, selv om poenget kanskje er banalt, er at jeg i møte med begge parter ble grepet av deres genuine og sterke engasjement, både for skolen og for elevene i skolen. Så tross åpenbare personlige ulikheter var det tydelig at de begge hadde en sterk ambisjon om å bidra til utviklingen av en god skole.

Men da dukker følgende undring opp i meg: Hvordan kan to så engasjerte, kompetente og dyktige skolemennesker som også deler mange målsettinger, utvikle så fundamentalt ulike syn på det samme objektet, Oslo-skolen? Jeg har fundert en del på dette og har kommet frem til at noe av svaret antakelig handler om fra hvilket ståsted de erfarer skolen fra. Vi lærere erfarer skolen fra reelle, unike klasserom, med til dels svært stor variasjon mellom elevgrupper og klasser, og mellom ulike skoler. Vår hverdag, våre erfaringer og våre behov preges derfor av det partikulære og unike. Skoleadministratorene ser det samme rommet utenfra, på lengre avstand, gjennom statistiske «briller», gjennom større elevundersøkelser, skoleresultater og ulik forskning. Med et slikt utgangspunkt er det i hvert fall åpenbart for meg at deres hverdag må preges mer av de større linjene og med fokus på stordrift og masseforvaltning.

Skoleadministratorer som Søgner kan derfor ikke la sine valg preges for mye av læreres til dels svært ulike erfaringer fra ulike klasserom og skoler. De må åpenbart lytte til lærerne, men vil antakelig ikke la sine valg preges for mye av enkeltlæreres stemmer. Lærerne på sin side må med utgangspunkt i sine unike klasserom først og fremst lytte til elevenes og klassens behov, selv om lærerne selvsagt også må lytte til den styringsimpulsen som kommer fra det administrative nivået og de erfaringene som kommer herfra. Med dette utgangspunktet tenker jeg det kanskje ikke er overraskende at kommunikasjonen mellom læreren som lever i den konkrete virkeligheten i klasserommet, og skoleadministratoren

som ser det samme rommet fra et mer abstrakt, overordnet perspektiv, ofte vil være beheftet med utfordringer.

Men at kommunikasjonen er utfordrende, behøver ikke å bety at reell dialog blir tilnærmet umulig, slik det tilsynelatende har blitt i Oslo-skolen. Hva er det som gjør frontene så steile der?

Jeg tror vi må ett nivå opp for å finne årsaken til konflikten som har oppstått i Oslo-skolen. Jeg snakker selvsagt om det politiske nivået. For min klare oppfatning er at våre politikere gjennom mange år, med ulike reformer, sterkere søkelys på testing av snevre ferdigheter, endring av lover og forskrifter og diverse styringsinstrukser, i realiteten har bidratt til å snevre inn både skolens brede samfunnsmandat og lærerens muligheter for å tilpasse undervisningen i de til dels svært ulike klasserommene vi jobber i. Og når skolens målsettinger blir for snevre, skaper det problemer for mange elever og lærere i mange klasserom. Ikke bare i Oslo, men i hele landet. Da får vi lærere som melder fra slik Malkenes gjør, og vi får skoleadministratorer som gjennom sine formelle forpliktelser overfor politiske vedtak, lover og regler, blir dårligere rustet til å lytte til de ulike lærerstemmene som dukker opp. Eller sagt med andre ord: det dannes et konfliktfelt der administratorenes mulighet til å lytte blir redusert og der lærere må bruke utestemme for å bli hørt.

Derfor har jeg følgende å si til dere politikere som i stor grad definerer det feltet både vi lærere og skoleadministratorene virker i: Selv om vi kan være enige om at intensjonene bak mange politiske vedtak isolert sett kan være gode, erfarer vi lærere at veien fra god intensjon til en god realitet kan være lang. Å prøve å utvikle skolen gjennom å utvikle et stadig mer finmasket lovverk, mer testing og snever målstyring av lærere (og elever), fører uvilkaarlig til en mer skjematisk og rigid skole som gjør det vanskeligere for oss lærere å tilpasse undervisningen til de svært ulike klasserommene vi jobber i. Snakk derfor gjerne om tillitsreform, men vis med handling at dere mener det også!

Når det gjelder oss lærere, er jeg overbevist om at vi som profesjon må gjøre som Aftenpostens Helene Skjeggstad oppfordrer oss til i en kommentar 19. mai i år: Vi må vise at vi kan erstatte en del av de styringsimpulsene som kommer fra det politiske og til dels administrative nivået ved å bygge et sterkere profesjonsfellesskap med fundament i en felles profesjonsetikk. For i motsetning til den styringen som kommer fra det politiske og administrative nivået, er etikken mer fleksibel og

«Å utvikle stadig mer finmasket lovverk, mer testing og snever målstyring av lærere (og elever) fører uvilkaarlig til en mer skjematisk og rigid skole som gjør det vanskeligere for oss lærere å tilpasse undervisningen til de svært ulike klasserommene vi jobber i.»

tilpasset vårt arbeid i klasserommet, samtidig som det representerer en type normering som kan bidra til å heve kvaliteten på det arbeidet vi gjør i klasserommet. Dermed kan vi som profesjon bidra til en erstatning av noen av de lovene og forskriftene som var ment å gjøre skolen bedre, men som dess-

verre i realiteten ofte snevrer inn våre muligheter til å lage et raust og inkluderende klasserom for elevene våre. Vi lærere må med andre ord ikke bare be om tillit, men også ta ansvar ved å levedegjøre den felles profesjonsetiske plattformen vi står på.

101

litteraturredidaktiske grep

Kåre Kverndokkens nye bok er en skattkiste for litteraturundervisningen!

Andre bøker i 101-serien:

- 101 måter å lese leseleksa på
- 101 skrivegrep
- 101 måter å fremme muntlige ferdigheter på

978-82-450-2382-4 | Kr. 429,-

FAGBOKFORLAGET
fagbokforlaget.no

Faget som er nesten usynleg

● **Margareth Moberg**
andrespråkspedagog

FOTO PRIVAT

Norskopplæring for språklege minoritetar er nesten usynleg. For å hjelpe dei nye elevane våre til å lære norsk, må me få på plass fem punkt.

Av ulike grunnar er norskopplæring for språklege minoritetar lite synleg i den offentlege debatten. Dette til trass for at elevane som har faget, ofte er svært synlege. At faget er så lite synleg, kan koma av at det berre har vore i skulen i om lag 20–25 år. Andre grunnar kan vera at faget har ulike namn, ulikt innhald, manglar fast timetal, det vert ikkje stilt krav til kompetanse i faget, og når ein ser nærmare etter, kan ein faktisk velja bort faget!

Nei, nei! Det er ikkje matematikk eg tenkjer på. Det skulle tatt seg ut! Nei, eg snakkar om norskopplæring for minoritetsspråklege elevar, altså norsk som andrespråk eller grunnleggjande norsk for språklege minoritetar som faget heier etter Læreplan for Kunnskapsløftet 2006 (LK 06). Det vil seia, dersom ein skal ta bryet med å bruka faget. Det vil i så tilfelle innebera både å ta i bruk læreplanen og aller helst kartlegginga som er utarbeidd til planen. For dei som er gode i heimesnikra tilpassingar til fag, er det mogleg å gjera endringar for å passa det inn i det vanlege norskfaget, slik at elevar som startar i norsk skule utan å kunna eit einaste ord på norsk, får sjansen til å møte diktanalyse og sjangerkjennskap frå dag ein.

Elevlar som lærer norsk som andrespråk, gjer stort sett ikkje dette fordi det er goy. Dei må lære språket for å lære fag i den norske skulen, for å delta i samfunnet, for å verta integrerte. Til alt dette krevst det stor språkleg kompetanse i norsk. Derfor er det merkeleg at faget er så lite synleg, at det vert tatt så lett på. Er ikkje alle interesserte i at alle elevlar skal lukkast i skulen?

Det er mogleg at eg ikkje har fått med meg alt om norskopplæring av elevlar frå språklege minoritetar, men etter eit par tiår i tralten og grunnfag i norsk som andrespråk trur ein at ein har litt kompetanse. Men ein kan jo aldri vera sikker.

Særskild språkopplæring

Opplæringa i norsk som andrespråk i grunnskulen vert regulert av paragraf 2–8 i opplæringslova. Der står det rett nok at «Elevlar i grunnskolen med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskild norskopplæring til dei har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følgje den vanlege opplæringa i skolen.» Men det står ingenting om korleis dette målet skal nåast, eller meir nøyaktig kva slik opp-

læring inneheld. Korleis kan ein undervisa elevlar som ein ikkje har felles språk med? Kan kven som helst driva med slik undervising? I kor mange timar i veka? Og så bortetter. Vidare i paragrafen står det: «Om nødvendig har slike elevlar også rett til morsmålsopplæring, tospråkleg fagopplæring eller begge delar.» Dette er viktig. Det å få ei god morsmålsopplæring legg grunnlaget for opplæring i andre språk. Så enkelt er det. Men ... skjer det?

Den tospråklege opplæringa er viktig for at elevane skal kunna fortsetja eventuell skulegang på ein saumlaus måte. Dei fortset faglæringa der dei var komne tidlegare i heimlandet. Dei byggjer vidare på opplæringa i matematikk, naturfag og andre fag som dei har hatt. Utan tospråkleg opplæring vert dette uråd. Eleven har ikkje lært opplæringsspråket og vil difor ha store vanskar med å forstå faget på norsk. Skulen hemmar slik opplæringa til denne elevgruppa. Det skal mykje tilpassing til for at elevane skal klara overgangen frå ei forståeleg opplæring i fag, til opplæring i faget på eit språk dei ikkje kan. Utan tospråkleg fagopplæring vil det i beste fall verta etter «leit-og-gjett-metoden» i nokre månadar. Det fører til lite faglæring.

Nokre av dei elevane det er snakk om her, har ofte hol i opplæringa si. Nokre har opplevd krig og anna elende i heimlandet, der skuletilbodet ikkje fantes. Nokre har vore så heldige at dei hadde ein snill nabo som underviste dei eit par timar i veka. Grunnlaget er likevel spinkelt. Derfor har desse elevane det veldig travelt. Dei vil, skal, bør og må få tospråkleg fagopplæring! Dei må få ei opplæring på eit språk dei forstår. Ikkje mange får denne moglegheita. I staden må dei lære fag på eit språk dei ikkje kan eller forstår. Er det lurt? Ut ifrå praksis må ein nesten tru det. For dette er kvardagen til svært mange minoritetsspråklege elevlar. Dette har vorte regelen, ikkje unntaket.

Kva kan me gjera for å få til ei opplæring som er tilpassa elevane? Kanskje å løfta fram tospråklege lærarar? Mange kommunar vegrar seg for dette. Dei seier det er vanskeleg å få tak i lærarar på alle dei språk som trengst i ein kommune. Dette har me høyrte i mange år. Men i vår digitaliserte verd, med Internettet og Skype og andre teknologiske framsteg, går det verkeleg ikkje an å finna ein måte å kommunisera digitalt med elevane? Eller stoppar

«Norsk som andrespråk
vert fort til norsk som
framandspråk.»

det med viljen? I vinter starta Nasjonalt senter for fleirkulturell opplæring (NAFO) eit tospråkleg tilbod over Internettet. Fantastisk! Dette bør alle elevar som ikkje har ein røyndleg tospråkleg lærar, få tilbod om. Kvifor er ikkje dette noko som alle kommunar kastar seg over?

Å få opplæring i fag på eit språk eleven meistrar legg ikkje hinder for opplæring i norsk som andrespråk. Å få fortsetja opplæringa i fag før ein har nådd akademisk nivå i norsk, rundt rekna seks-åtte år, vil sannsynlegvis vera ein god motivasjon for å tileigna seg det nye språket. Det å kunna noko og attpåtil få den verdsetjinga som er naturleg, har eg høyrte skal vera positivt både for læring i faget, i andre fag og forsyne meg i norskopplæringa òg!

Det er òg ein tankekross at desse elevane som må læra eit nytt språk for å kunna delta godt i samfunnet, har mykje dårlegare tid til opplæring enn majoritetsspråklege elevar. Dei brukar ekstra tid på å læra språk, medan norskopplæringa får fagopplæring. Derfor er det ekstra merkverdig at skulen ikkje set inn alt for å gje den tilpassa opplæringa som faktisk er mogleg. Som at elevane får opplæring på morsmålet i viktige fag.

Det vert venta at dei minoritetsspråklege elevane skal ta att dei norskopplæringa svært raskt. Elevane vert målt etter dei same kompetansemåla. Målinga tar til lenge før elevane har etablert eit brukande kvardagsspråk, for ikkje å snakka om eit akademisk språk som trengst for å nytta språket til opplæring. Kva vert gjort?

Språklæring

I starten etterlyste eg faget som skal gje eleven sjølve nøkkelen til utdanning og integrering, nemleg norsk som andrespråk. Det norske språket som munnleg vert uttrykt med ei eller anna vakker dialekt, og skriftleg anten på nynorsk eller bokmål. Kor skal me starta? Paragraf 2-8 seier at «Kommunen skal kartleggje kva dugleik elevane har i norsk før det blir gjort vedtak om særskild språkopplæring.» Med nyleg komne elevar er dette enkelt; elevane kan ikkje eitt ord norsk. Me skriv enkeltvedtak og der står det mellom anna kva innhaldet i opplæringa skal vera. Det er her dilemmaet kjem inn, eller problema startar. Skulen har nemleg valet mellom å følgja faget Grunnleggjande norsk og så bortetter, eller å tilpassa opplæringa til eit anna fag, i dette høve, norsk. Utruleg! Nei, det hadde ikkje gått an å gjort dette i matematikk. Kanskje ikkje i noko anna fag heller. Dette finn me meir om i forskrifta til opplæringslova i paragraf 1-1, e) «Elevar som har rett

til særskild norskopplæring etter opplæringslova paragraf 2-8, skal få opplæring etter tilpassing til læreplanen i norsk eller opplæring etter læreplanen i grunnleggjande norsk for språklege minoritetar.» Er det ikkje utruleg? Skulen kan velja vekk det faget og den læreplanen som har som mål at elevar som ikkje har norsk som morsmål skal få læra norsk som eit andrespråk. Dersom elevane er heldige, får dei òg lærar med kompetanse i faget og kan læra norsk på ein god og effektiv måte.

Læring etter bingometoden

Kva avgjer om minoritetsspråklege elevar får opplæring i norsk på ein god måte? Dersom eleven får gå på ein skule der det er lærarar med norsk som andrespråk i fagkrinsen, tospråkleg fagopplæring og morsmålsopplæring, er grunnlaget lagt for at eleven får opplæring i norsk på ein god måte. Meir skal det ikkje til.

Sjølv om det vert rekna som ein føremon å få læra sitt eige språk heilt og godt, er det ofte vanskeleg å få til dette. Dei to første punkta ser òg ut til å vera vanskelege å få til, men dei er til gjengjeld heilt naudsynte skal eleven få tilpassa opplæring. Opplæringslova har ein paragraf for dette òg, paragraf 1-3 startar med «Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven...» . Då er det berre til å setja i gang!

Organisering av opplæringa

Den neste utfordringa er organisering av opplæringa. Opplæringslova paragraf 2-8 seier i femte avsnitt at «Kommunen kan organisere særskilt opplæringstilbod for nykomne elevar i eigne grupper, klassar eller skolar.» Mange kommunar opprettar grupper ved skulen elevane går i. Elevane høyrer til ei klasse og vert tatt ut til opplæring i norsk som andrespråk. Slik vert dei kjend med norske elevar, høyrer autentisk norsk i klassen, vert gjerne teken med på fritidstilbod og så bortetter. Dei lærer språket både som fag i skulen og i uformelle samanheng. I tillegg vert dei lettare integrert, noko som igjen fører til meir bruk av språket. Elevar som får norskopplæringa organisert i klassar ved skulen der dei er elev, får om lag dei same føremonane som i grupper. Ved skular med få andrespråksinnlærarar er gruppe ofte best, og ved fleire elevar er det ofte best med klassar.

Den tredje løysinga kommunane kan velja er å samla dei minoritetsspråklege elevane i eigne skular eller opplæringssenter. Nokså små elevar vert skyssa vekk frå nærskulen, vener og sjansen til å få vera ein del av eit nærmiljø. Norsk som andrespråk vert fort

til norsk som framandspråk. Språket vert lært i klasserommet. I opplæringssenteret er det få eller ingen norskopplæringa elevar. Det uformelle språket saman med jamaldrande er ikkje der, ei heller språket i leiken. Korleis skal den nye eleven knyta venskapsband med borna ved nærskulen, når den nye eleven ikkje er der?

Ein del av elevane som kjem til landet vårt har opplevd krig og terror. Dei er redde. Er ikkje det beste å la dei oppleva tryggleik? La dei vera nær heimen, verta kjend med nærmiljøet, med borna og folka? Det er heller ikkje særleg effektivt at eleven brukar verdfull opplæringstid i skytteltrafikk att og fram til norskopplæringa ved ein annan skule.

Den store kompetansehevingsbølga har slått inn over kommunane. Det er pussig at kommunar som har for få andrespråkspedagogar ikkje nyttar høvet til å få på plass vidareutdanning i faget. Dette er eit fag det vert meir bruk for framover.

Dei minoritetsspråklege elevane som kjem til landet har med seg ein stor ressurs, eit anna morsmål. Det er ikkje godt å vita kva som vil krevjast i framtidas yrke, men eitt er sikkert; kunna språk blir viktig. Ikkje berre engelsk og spansk, men meir utradisjonelle språk. Dette for å samarbeida og handla på kryss og tvers av kloden vår.

For å ta vare på og hjelpa dei nye elevane våre til å læra norsk, må me få på plass nokre få punkt:

- 1) Norsk som andrespråk: Dei minoritetsspråklege elevane må læra norsk som andrespråk etter fastsett læreplan.
- 2) Timetal: Det må, slik det er i andre fag, vera fast timetal i faget.
- 3) Lærarkompetanse: For å kunna undervisa i norsk som andrespråk må ein ha undervisningskompetanse i faget. Minst 30 studiepoeng i grunnskulen.
- 4) Tospråkleg fagopplæring: Det må satsast på tospråkleg fagopplæring anten ved å tilsetja fleire tospråklege pedagogar eller ta i bruk tospråkleg fagopplæring over nettet. Kommunane har eit ansvar for å ta i bruk tospråkleg fagopplæring.
- 5) Kurs/Oppdatering: Faga endrar seg. Kommunane har eit særleg ansvar for at andrespråkspedagogar og morsmålslærarar/tospråklege faglærarar får kurs og/eller oppdatering jamleg.

Ved å setja i verk desse fem punkta vil ein ikkje berre gjera faget Norsk som andrespråk synleg, ein vil òg setja søkjelys på tospråkleg fagopplæring og morsmålsopplæring. Noko som igjen vil kunna heva språkopplæringa til minoritetsspråklege elevar mykje.

● Yrkesfagenes år 2018

Ingen spør om du vil bli advokat eller kunsthistoriker

En advokats hverdag skiller seg fra en kunsthistorikers hverdag, og kunnskapen de trenger, er høyst ulik. Trolig er det få som får spørsmål om de vil bli advokat eller kunsthistoriker. Når det gjelder yrkesfag derimot, snakker man gjerne om det å bli frisør eller baker i samme åndedrag som det å bli rørlegger, eller rettere sagt: De som kunne tenke seg å bli baker eller rørlegger, gjør ikke det. Vi vet at de fleste som velger yrkesfag, har en helt klar formening om hvilket yrke de ønsker seg. Det er gjerne politikere og myndigheter som bruker sekkebetegnelsen yrkesfag vel ofte. Og det forplanter seg, dessverre.

Vi håper at alle som veileder ungdom med tanke på valg av utdanning blir med oss og markerer Yrkesfagenes år 2018 ved å snakke mer også om enkeltfagene.

Ungdom og foreldre vil ha kunnskap om enkeltfag. I Rørentreprenørene Norge har vi gjort et dypdykk for å få vite mer om hva ungdom og foreldre tenker rundt valg av utdanning og informasjonsbehov. Ved årsskiftet fikk vi utarbeidet en innsiktsrapport. En gruppe ungdomsskoleelever og deres foreldre har delt tanker om hva de er opptatt av når det gjelder utdanningsvalg, hvilken type informasjon de får og hvem som påvirker dem i prosessen. Funnene er kommentert av forskere innenfor sosiologi, og et par rådgivere i skolen har supplert med sine betraktninger. Vi skal ikke gi inntrykk av at dette er forskning, men rapporten viser at det er svært variabelt hvilken informasjon elevene får om de ulike fagene. Mange opplever informasjonsløpet så overveldende og uoversiktlig at de ender opp med å velge studiespesialiserende. Ikke nødvendigvis fordi det er rett for dem, men fordi de ikke vet nok om alternativene.

Vi forstår at det er praktisk å gruppere utdanningsretninger etter utdanningsløp og program, og vi vet at «studiespesialiserende fag» også på sitt vis er en sekkebetegnelse. Men for de som skal velge yrke og levevei, handler det om enkeltfag. Derfor ber vi om et mer nyansert fokus på enkeltfagene innen yrkesfag. Det vil være til stor hjelp for dem som funderer på yrke og levevei.

Fokuser på mulighetene: I april meldte Bygge-

«Yrkesfag» kan lett bli en altfor generell betegnelse. Snakk heller om de enkelte fagene, er oppfordringen fra Are Skaar Nielsen i Rørentreprenørene Norge.

FOTO OLE MARTIN WOLD

næringens Landsforening (BNL) at 40 prosent av entreprenørene sliter med å få tak i fagarbeidere. Oppsummeringen deres belyser hvor ulik situasjonen er for de ulike fagene. «Murer- og malerfaget har tilnærmet ingen rekruttering, mens tømrerfaget kjemper for livet. Elektrikerfaget og rørleggerfaget klarer seg bedre.» Dette skyldes ikke minst lavlønnskonkurranse fra utlandet, spesielt innenfor de førstnevnte yrkene, mens mer beskyttede yrker innenfor el- og VVS opplever en litt annen hverdag. Vi skal ikke legge ut her om tiltak som kan motvirke lavtlønnskonkurranse. Det er viktig, men i denne sammenhengen er vi opptatt av at det ligger en stor formidlingsoppgave i å se de ulike fagene og gi konsis informasjon til dem som skal velge.

Vi ønsker ikke å snakke andre byggfag ned, men ser gjerne flere artikler og kampanjeutspill som bidrar til nyansert og god informasjon om enkeltfagene. Det fortjener landets 15-åringer, som står overfor livets hittil vanskeligste valg.

Are Skaar Nielsen

fagsjef for sanitærteknikk, utdanning og rekruttering i Rørentreprenørene Norge

● Meininger på nettet

Redaksjonen i Utdanning tek imot langt flere meningsytringar enn det er plass til i bladet. Men nokre vart publiserte i nettutgåva vår, Utdanningsnytt.no. Her følgjer presentasjon av nokre meningsytringar:

Røde og grønne tanker:

– Intensjonen er unektelig god, men metoden er problematisk

Barn skal få lov til å sette ord på tanker og følelser og beskrive hvordan disse kjennes i kroppen. Det er når tanker og følelser forenkles som røde og grønne tanker at det er lett å bli forvirret, skriver Cecilie Dyrkorn Fodstad og Ingrid Bjørkøy. [08.06.]

Er skole og barnehage for alle en utopi?

Ekspertgruppa som la fram rapporten «Inkluderende fellesskap for barn og unge», kommer med sterke, kritiske utfall mot skolens spesialundervisning, som den hevder er ekskluderende, og segregerende fra skole og barnehage, skriver Egil Støfring. [06.06.]

Når det i visse skolekulturer er nikkerne som rekrutteres til lederstillinger, bør det ringe noen advarende bjeller

Jeg har hatt min yrkeskarriere i den videregående skolen bl.a. som faglærer, klassestyrer og sosialpedagogisk rådgiver. Er det i skoleverket nok en kultur som må tåle et kritisk søkelys? spør Kjell Lorentzen. [18.05.]

**Delta i debatten på
Utdanningsnytt.no**

● Norskfaget

Nynorskelevar treng lærarar som kan nynorsk

Det er ikkje uvanleg at elevar på nynorskskular har lærarar som ikkje meistarar nynorsk. Slik kan det ikkje vera. Kommunar med nynorskskular kan løysa dette ved å nemna nynorsk i stillingsannonansane når dei søker etter nye lærarar. Dette gjer få i dag.

Alle lærarar er språklærarar, same kva fag dei underviser i. Er du lærar på ein nynorskskule, skal du læra elevane dine å skriva nynorsk. Då seier det seg sjølv at kompetanse i nynorsk er heilt essensielt. Elevane i nynorskområde skal ikkje berre læra å skriva nynorsk i norsktimane. Dei skal au læra dei andre faga, som matematikk, naturfag, musikk, KRLE og kroppsoving gjennom nynorsk.

Mange lærarstudentar frå bokmålsområda blir

utdanna utan å ha lært anna nynorsk enn sidemålsundervisninga dei fekk som elevar. Lærarar som ikkje kan nynorsk, fører til nynorskelevar som ikkje kan nynorsk. Mange nynorskelevar byter til bokmål seinare fordi dei har lærarar som ikkje lærer dei nynorsk skikkeleg på barneskulen.

Difor er det viktig at kommunane heilt eksplisitt etterlyser nynorskkompetanse i stillingsannonansane når dei skal tilsetja nye lærarar, og at kandidatar som kan nynorsk skal stilla sterkare ved elles like kvalifikasjonar. Dette vil synleggjera for både lærarstudentane og lærarutdanningane at den norske skulen treng lærarar som kan nynorsk, og samtidig sikra at elevane får opplæring på sitt eige språk.

Krav om nynorskkompetanse må inn i stillingsannonansane. Ei lita setning kan gjera stor skilnad for nynorsken og nynorskelevane.

Fredrik Hope
leiar i Norsk Målungdom

STILLE OG SJENERTE ELEVER

Er du lærer i barnetrinnet? Da kan du delta i en spørreundersøkelse høsten 2018 om hvordan lærere arbeider for å støtte og hjelpe denne elevgruppen i sosiale og skolefaglige aktiviteter i skolehverdagen.

Undersøkelsen ledes av Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo. Den er finansiert av Norges forskningsråds program for forskning og innovasjon i utdanningssektoren (FINNUT) og er tilrådd av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste.

Se mer info her: tinyurl.com/isp-shy-students

VIL DU DELTA?

Ta kontakt med Anne Arnesen:
anne.arnesen@isp.uio.no

UiO : Institutt for spesialpedagogikk
Det utdanningsvitenskapelige fakultet

Forskningsrådet

● Skolemiljø

Vi bør ikke skrote paragraf 9 A-5

Gunnar Aasbø (cand.philol./lektor) skriver på Utdanningsnytt.no 27. mai at opplæringsloven paragraf 9 A-5 må skrotes. Aasbø hevder at regelverket er en blankofullmakt for misfornøyde elever til å sabotere et høyt læringstrykk. Jeg er uenig.

En ukomplisert regel: For å slå det fast med en gang, paragraf 9 A-5 er ikke en blankofullmakt elever kan bruke til å ødelegge for undervisningen eller læreren. Tvert imot, bestemmelsen sikrer en helt grunnleggende beskyttelse i et fåtall alvorlige saker der voksne på skolen mobber eller trakasserer elever. Regelen er ganske ukomplisert og handler om prosess: For det første slår regelverket fast at rektor skal varsles i slike saker, som igjen skal varsle skoleeier. For det andre slår det fast at sakene skal undersøkes raskt og tiltak skal settes inn når det er nødvendig. Med andre ord kan dette i enkleste form løses med at rektor og skoleeier varsles, og at rektor undersøker saken gjennom

en samtale med elev og lærer. Jeg tror de fleste er enige i at dette er et minimum av hva som må gjøres hvis man får høre om at en lærer mobber eller trakasserer en elev.

Sikrer tidlig undersøkelse: Målet med å undersøke saken er nettopp å avklare hva den egentlig handler om. Det finnes mye en lærer kan og skal gjøre, og som elever kan mislike, men som er en naturlig del av skolehverdagen. Hvis undersøkelsen viser at saken det varsles om kun er sabotasje, slik Aasbø trekker frem som eksempel, så vil saken kunne avsluttes. Undersøkelsen i et slikt tilfelle vil for eksempel kunne bestå i at man raskt snakker med de involverte, selvfølgelig også læreren det gjelder, og konkluderer deretter. Opplæringsloven krever verken at det må følges opp med personalsak, innkalles til flere møter eller at lærere eller annet byråkrati, slik man kan få inntrykk av.

Et system som forplikter både lærere og elever:

Det er uakseptabelt at 2 prosent av elevene svarer at de har blitt mobbet av voksne på skolen to til tre ganger i måneden eller oftere. Vi må ha et system som fanger opp saker dersom en lærer misbruker sin stilling og mobber eller trakasserer elever. Det betyr at vi må ha et system som forplikter til å undersøke alle saker det varsles om. Noe annet ville uthule rettssikkerheten til alle på skolen. Vi har et strengt regelverk mot mobbing av elever, og lærerne har et sterkt vern i arbeidsmiljøloven. Norske elever må tåle en skolehverdag der mange har fag, enkeltemner, lærere eller tilbakemeldinger som de synes er tunge. Men mobbing og trakassering skal de ikke finne seg i, og et minimum er at vi pålegger rektor og skoleeier å undersøke hva som har skjedd. Det skulle bare mangle.

Rikke Høistad Sjøberg (H)
statssekretær i Kunnskapsdepartementet

● Tilsvar til statssekretær Rikke Høistad Sjøberg

«Elevens subjektive oppfatning» er elefanten i rommet

Kjære kunnskapsminister,

Takk for svar! Du lar riktignok sekretæren din svare, men slik er vel arbeidsdelinga i en travel politisk hverdag. Jeg er glad for konklusjonen: «Norske elever må tåle en skolehverdag der mange har fag, enkeltemner, lærere og tilbakemeldinger som de synes er tunge. Men mobbing og trakassering skal de ikke finne seg i, og et minimum er at vi pålegger rektor og skoleeier å undersøke hva som har skjedd. Det skulle bare mangle.»

I historiefaget har vi en metodedel hvor elevene blir kjent med ulike kildebegreper og bruken av disse. Vi lærer at en lovtekst er en normativ kilde som sier noe om hva man ønsker å oppnå eller hvordan man mener ting bør være. Hele Norge stiller seg bak formuleringene i paragraf 9a-5:» elever i norske skoler skal ha juridisk vern mot mobbing, vold, diskriminering og trakassering».

Man lærer videre at denne kilden kan si noe om tiden den er fra, både opphavsmann og opphavssituasjon. Mitt brev til deg går inn i kategorien berettende/kognitiv kilder. Jeg skriver om noe som

er det vi kaller empiri. Det er opplevd virkelighet av mange i skolen i dag. La oss bruke lovteksten som normativ kilde: Opphavssituasjonen er slik å forstå at det i norsk skole i det Herrens år 2017 var mange lærere som mobbet og krenket elever. Beviset på dette tok man fra Elevundersøkelsens 2 prosent. Roald Killingbergtrø kommenterer statssekretærens svar til meg med å henvise nettopp til Elevundersøkelsen. «Er den til å stole på? Er den et eksempel på forskning, eller er den bare en enkel test? Når skal dens resultater underkastes en fri og uavhengig forskning, der det blir foretatt replikasjonsstudier som kan bekrefte eller avkreft resultatene? Han legger i parentes til: «som man roper i skogen, får man svar!»

Elevundersøkelsen er en konsumentkartlegging hvor kundene (elevene) kan skrive hva de liker/misliker med tjenesten (undervisningen). Elevens subjektive oppfatning er òg en berettende kilde som sier noe om hvordan virkeligheten oppleves. Men en historiker kan ikke svelge alle beretninger rått. Vi må anvende kildekritikk. Det oppleves ikke i

ditt svar til meg.

Det snakkes i dag om elefanten i rommet. Uttrykket referer til et problem som ingen ønsker å diskutere. Hvorfor? Fordi det vil medføre belastninger av ulike slag. Når jeg gjennom mitt engasjement i denne saken vil kalle «elevens subjektive oppfatning» for elefanten i rommet, gjør jeg det fordi det er nødvendig å varsle myndighetene som ikke daglig står i klasserommet om tingenes tilstand. Lærere som kjenner tidsånden der, stiller seg bak min beskrivelse. Da holder det ikke at statssekretæren sier i svar til meg at paragraf 9a-5 ikke er noen blankofullmakt. Kunnskapsministeren må gi skoleledelsen i det ganske land klare føringer på hvordan denne paragrafen skal tolkes. Les brevet mitt en gang til. Inviter meg til ditt kontor. Alle vi som bryr oss om norsk skole, må ta noen samse tak.

Gunnar Aasbø | cand.philol./lektor

Har du mykje på hjartet?

Det er du ikkje åleine om. Utdanning tek imot store mengder kortare og lengre debattinnlegg, innspel og kronikkar. Men det er trengt om plassen. Vårt tips er: Skriv kort! Held du debattinnlegget ditt på under 2500 teikn (inklusive mellomrom), er sjansen større for å få plass. Redaksjonen set retten til å kutte i innlegga som vilkår.

For innlegg på innspelsplass er lengda 3000–10.000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på mellom 12.000 og 17.000 teikn.

Redaksjonen tek imot debattstoff på denne adressa: debatt@utdanningsnytt.no

● Lærerutdanning

Kan motivasjonsbrev bli en del av opptakskravet?

I Canada, England og USA er det vanlig å legge ved et motivasjonsbrev når unge voksne søker høyere utdanning. Dette er en ukjent praksis i det norske utdanningssystemet.

Jeg har av helsemessige årsaker fått god tid til å tenke.

I forbindelse med at bekjente skrev motivasjonsbrev til studier i utlandet, fikk jeg interesse i å fordype meg i temaet motivasjonsbrev til ulike studier. Lærerutdanning er et studiet der det er interessant å sette som et krav at et motivasjonsbrev skal legges ved søknaden i tillegg til vitnemål fra studieforberedende på videregående skole. I et motivasjonsbrev skal søkeren skrive hvorfor vedkommende vil bli lærer.

Ei gruppe fagfolk kan innen 1. januar 2020 utarbeide en mal for oppsettet på et motivasjonsbrev. Jeg liker å tenke på at forslaget om motivasjonsbrev kan bli drøftet på ulike nivå blant fagfolk i norsk skole, og jeg håper dette kan være startskuddet på en debatt om motivasjonsbrev i tillegg til vitnemål fra studieforberedende kan være opptakskrav til lærerutdanning fra 2020.

Med dette forslaget forlater vi kravet om karakteren 4 i norsk og matematikk, som etter min mening blir for smalt og dårlig egnet for å få de beste pedagogspirene til å søke lærerutdanning

Solvor Engen

I flere land er det vanlig at søkere legger ved et brev om hvorfor de er motiverte til å ta det bestemte studiet. På bildet: Georgetown-universitetet i USAs hovedstad Washington.

FOTO FLAPANE/WIKIMEDIA COMMONS

SETTⁱⁱ

28.-29. november 2018
Norges Varemesse Lillestrøm

Meld deg
på nå!

Møteplassen for moderne og innovativ læring
Vi presenterer temaer for 2018 på settdagene.com

Samarbeidspartnere

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Kompetansepartnere

Arrangører

Pensjon

Unio er på ballen

Regjeringen, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre samt KrF vil ikke endre dagens regulering av alderspensjonene. Arbeiderpartiet, SV og Sp vil. Det vil også alle pensjonistorganisasjonene og arbeidstakerorganisasjonene.

Leder for Pensjonistrådet i Utdanningsforbundet i Troms, Magne A. Reigstad, spør i Utdanning nr. 8 hva Unio gjør i forbindelse med reguleringen av alderspensjonene. Reigstad har rett i at dagens reguleringsregime har gitt reell inntektsnedgang fire år på rad. Det har Unio gjentatte ganger tatt opp i tryggedrøftingene, både med partiene på Stortinget og med regjeringen.

Stortingets intensjon var at pensjonistene skulle ha halvparten av den realveksten som lønnsstakerne har. Dagens regulering med et fradrag på 0,75 prosent i forhold til lønnsveksten forutsetter at real-lønnsveksten over tid er 1,5 prosent for at dette skal stemme. De siste årene har reallønnsveksten vært lav eller negativ, grunnet oljeprisfallet i 2014. Dagens regulering har dermed rammet pensjonistene ekstra hardt.

Unio har derfor de siste årene foreslått å regulere alderspensjonene med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst. Arbeiderpartiet fulgte opp vårt standpunkt før stortingsvalget i fjor. Det ville sikret alderspensjonene «halv reallønnsvekst». Men regjeringen vil altså ikke. Regjeringen kritiserer til og med Arbeiderpartiet for å løpe fra enigheten om pensjonsreformen. Dette er så langt fra mål som det er mulig å komme. Forslaget om gjennomsnitt av lønns- og prisvekst er ment å sikre Stortingets intensjon, og å sikre pensjonistene reell inntekts-

Det er ikke flertall på Stortinget for å gjøre noe med dagens underregulering av alderspensjon, konstaterer Erik Orskaug, sjeføkonom i Unio.

FOTO: INGER STENVOLL

vekst når arbeidstakerne har reallønnsvekst. Unio er også enig med Reigstad i at trygdeoppgjøret må legges fram for Stortinget til reell behandling i vårsesjonen.

Erik Orskaug | sjeføkonom i Unio

Pensjonistene taper igjen!

For fjerde året på rad blir det reallønnsnedgang for landets alderspensjonister. Når dagens reguleringsforskrift følges med fratrekk 0,75 prosent av beregna lønnsvekst for yrkesaktive, får pensjonistene i år en realnedgang i lønnsutvikling på ca. 0,2 prosent. Dette kommer etter en nedgang på 1 prosent 2017, 1,9 prosent i 2016 og 0,38 prosent i 2015.

Stortinget har vedtatt pensjonsreformen. Grunnlaget for å underregulere alderspensjonene var en modell der en skulle bruke snittet av lønns- og

prisstigning 50/50. Denne beregningsmåten ble av regjeringen erstattet med en fast underregulering på -0,75 prosent. Denne tekniske underreguleringen har med rette skapt støy. Nå må myndighetene snart skjære igjennom. Politikken må gå foran teknikken. Om den sittende regjeringen ikke gjør noe for å endre praksis, må Stortinget gripe inn!

Anne-Margrethe Benæs
leder for det sentrale pensjonistrådet i Utdanningsforbundet

Fagfornyelsen

En halv etisk refleksjon

Fagfornyelsen er noe jeg som lærerstudent har fulgt tett, og det blir min framtidige rettesnor som lærer. Akkurat av den grunn trodde jeg at jeg så syner da jeg leste hva Jan Tore Sanner lanserte som de nye kjerneelementene i faget kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE). Jeg mener etisk refleksjon og evne til å se andres perspektiv er avgjørende i tiden som kommer, og derfor må det gis mer tid til det enn til kristendom.

Først leste jeg at Sanner sikter seg inn på økt vektlegging av etisk refleksjon og forståelse av andres perspektiver. Jeg kan knapt uttrykke med ord hvor glad jeg er for at dette endelig fokuseres på. Denne gleden blir igjen bittersøt når jeg leser videre at kravet om at 50 prosent kristendom opprettholdes.

Ved å øremerke andelen i et fag viser regjeringen at dette er noe den mener er viktig for den norske skolen. Men at kristendom skal utgjøre halvparten av KRLE-faget i 2018, er hårreisende! Vi lever i et stadig mer mangfoldig og multikulturelt, men polarisert samfunn. Om vi tar dette i betraktning, er det vanskelig å se på 50 prosent kristendom som en god løsning. Å beholde så voldsomt mye kristendom i undervisningen er ingenting annet enn en krampetrekning fra en del av samfunnet som ikke følger et stadig mer sekulært samfunn.

Å gi kristendommen så stor plass, skviser ut undervisningstimer som kunne vært viet til viktige etiske refleksjoner.

Hvis man ser i kommentarfeltene, vitner det om en befolkning som trenger større evne til å se andres perspektiver. Som finnmarking midt i en fylkessammenslåing kan jeg komfortabelt si det er ikke kristendom det trengs mer av. Det florerer av utsagn om heksebrekking og nazisme rettet mot kommunal- og moderniseringsminister Monica Mæland. En slik grusom form for samfunnsdebatt ønsker jeg ikke. Det er ikke kristen kulturarv som stopper slikt, det er kritisk tenkning, etisk refleksjon og evnen til å se den andre siden av saken.

Jeg håper KrF kan gå inn for å støtte et RLE-fag som underviser alle verdensreligionene likestilt, hvor menneskelighet, etisk refleksjon og respektfull diskusjon står sentralt. Multikulturalismen står sterkt og vil stå sterkere. Jeg håper at regjeringen kan prioritere å danne mennesker som hjelper og støtter hverandre uansett, og som kan jobbe sammen for en bedre fremtid, og ikke bare vanne det ut i et halvveis forsøk på etisk refleksjon blandet med bibelstudier.

Daniel Hansen Masvik
studentmedlem i Universitet- og høyskolerådets fagstrategiske enhet for lærerutdanning

Rett på sak

Norskfaget

Antall karakterer i norsk må reduseres nå!

På oppdrag fra Utdanningsdirektoratet har NIFU i perioden 2014 til 2018 undersøkt sammenhengen mellom vurdering, undervisning og elevers læring. NIFU har evaluert et forsøk hvor lærerne skal sette bare én eller to istedenfor tre halvårskarakterer i norsk på 8. og 9. trinn i ungdomsskolen og i vg1 og vg2 på studieforberedende utdanningsprogram i videregående skole.

Skolene kunne velge om lærerne skulle slå sammen norsk hovedmål og norsk sidemål i én skriftlig halvårskarakter og i tillegg sette en halvårskarakter i muntlig norsk, eller slå sammen alle disse tre delene av faget i én samlekarakter. Elevene som deltok i forsøket, skulle ha undervisning i alle deler av læreplanen som normalt mens forsøket varte. Standpunkt-karakterer fra 197.000 elever er undersøkt, og man finner ingen forskjeller i standpunkt-karakterer for elever som har deltatt i forsøket sammenlignet med elever som ikke har deltatt i forsøket.

Evalueringen viser derimot at når antallet karakterer ved halvårsvurdering går ned fra tre til bare to eller én, gir dette lærerne mulighet til å redusere det antallet karaktergivende prøver som elevene normalt vil få gjennom semesteret. Lærerne forteller at forsøket dermed har gitt dem mer tid til å drive skriveopplæring, samtidig som de kan gi elevene mange flere tilbakemeldinger uten karakter. Fokuset i undervisningen blir på skriveprosessen og elevers progresjon i skriveopplæringen, fremfor det ferdige resultatet av tekstproduksjonen.

Når tilbakemeldingene er så gode for forsøk med redusert antall karakterer i halvårsvurderingen, er det ingen grunn til at man skal fortsette med tre ulike karakterer i helårsvurderingen. Norsk er et viktig fag og skal ivaretas. Men når antall karakterer i norsk blir så mange at det kan gå ut over læringen og fordypningen i faget, er det feil fokus. Likeledes er det viktig med en bedre balanse mellom antall karakterer i norsk versus antall karakterer i matematikk og naturfag.

I vårt stortingsprogram for 2017–2021 slås det fast at Høyre vil redusere antall karakterer i norsk-faget fra tre til to, én for muntlig og én for skriftlig norsk. Det er på høy tid at dette gjennomføres.

Marianne Synnes | stortingsrepresentant (H)

Ytringsfrihet

«Look to Norway»

Bent Andreas Seland

medlem av det sentrale pensjonistrådet i Utdanningsforbundet

FOTO PRIVAT

Tidligere president i USA, Franklin D. Roosevelt, uttalte disse kjente ord i en tale i 1942.

Her refererte han blant annet til den norske motstanden mot nazifisering av Norge og nordmenn. Uttrykket «Look to Norway» har vi trykt til vårt bryst. Ordene er brukt med tanke på den store innsatsen våre krigsseilere og handelsflåten gjorde i 1940–45. En del av den norske motstandshistorien er i ferd med å bli glemt: Lærernes kamp mot nazifisering av norsk skole. Vidkun Quisling ville i februar 1942 at samtlige lærere skulle melde seg inn i Norges Lærersamband, en nazistisk organisasjon. Av landets 14.000 lærere protesterte 12.000 som ikke ønsket å bli medlem. 1313 lærere ble internert i fangeleirer under krigen (Utdanning nr. 6/4. mai 2018).

Lærer Herlöv Åmland fra Lyngdal var en av de 500 lærerne som våren 1942 ble sendt med fangetransportskipet «Skjerstad» til interneringsleir i Kirkenes. Oppholdet varte fram til november 1942. Hjemme satt en gravid kone som nå var blitt eneforsørger og trengte hjelp fra familie og naboer for å overleve. Herlöv Åmland var flink til å tegne og male. Under oppholdet i Kirkenes tegnet han portretter og karikaturer av sine medfanger. En del av bildene ble etter krigen donert til Norsk Lærerglag og henger i dag i Utdanningsforbundets lokaler i Hausmanns gate i Oslo. Det vises også til boken "Fars kamp mot nazismen i skole 1942–1945", skrevet av Arne Herlöv Åmland.

På 1980-tallet underviste jeg på Berge barne-skole i Lyngdal. Da var jeg så heldig å få med meg Herlöv Åmland i klassen. Ved hjelp av tavle og kritt formidlet han reisen til og opp-

holdet i fangeleiren i Kirkenes sommeren og høsten 1942. Åmland framstilte seg ikke som noen krigshelt, men heller som en person som sto for hva som var rett overfor en totalitær ideologi.

Det koster å bli kneblet og stå opp for å påpeke urimeligheter også i dagens samfunn. Her kan vi trekke fram våre egne holdninger til asyl-søkere og flyktninger og de såkalte «vente-barna», «Me too»-kampanjen (som startet i USA i oktober 2017) hvor enkeltpersoner våger å stå fram.

Uten å ta stilling til de aktuelle parter i den såkalte «Malkenes-saken» ved Ulsrud videregående skole hvor lektor Simon Malkenes i NRK Dagsnytt 18 kom med sine synspunkter på kunnskapsformidling i dagens skole og påfølgende påstand om uthenging av elever i leserinnlegg i Aftenposten. (Utdanning nr.6/4. mai), er det etter min mening viktig at ytringsfriheten ivaretas på en god og for-svarlig måte. Jeg vil samtidig gratulere Simon Malkenes med prisen Fritt Ords honnør. Dette ble manifestert gjennom det store fram møte på Eidsvolls plass i Oslo 22. mai.

Vedrørende ytringsfrihet og tolkning av paragraf 9A–5 i opplæringsloven, er det viktig at våre ytringer om urettferdighet og eventuell mangel på tiltak i barnehage og skole kommer lenger enn til et skadelig Facebook-innlegg. Våre skole- og barnehageledere og skoleeiere må få kjennskap til hvilke problemer vi står med og hvilke tiltak både av praktisk og økonomisk art som må settes inn for å hjelpe barn og unge til et godt liv. Et ønske må være at andre også på dette området kan si «Look to Norway».

Jobber lærerstudenter for lite?¹

● **Geir Martinussen**
lærerutdanner ved Oslo
Met – storbyuniversitetet
FOTO PRIVAT

● **James Gray**
lærerutdanner ved Oslo
Met – storbyuniversitetet
FOTO PRIVAT

I mange år har det vært «opplest og vedtatt» at studenter, spesielt lærerstudenter, er late, og at de jobber altfor lite med studiene. I gjennomsnitt helt ned mot 24–25 timer per uke, har noen hevdet.

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

For eksempel har direktøren ved Utdanningsetaten i Oslo, Astrid Søgne, uttalt at lærerutdanninga ikke forbereder studentene for det som vil møte dem i arbeidslivet, blant annet fordi de vil få en vesentlig større arbeidsbelastning²⁾.

Studentene har ment at dette ikke stemmer, og at undersøkelser som skulle vise dette, må basere seg på feil i tallmaterialet, eller at dataene har blitt feiltolket.

Etter at vi gjennom flere år har kartlagt lærerstudenters rapporterte tidsbruk ved OsloMet – storbyuniversitetet, tidligere Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA), er vi ikke i tvil om at studentene i gjennomsnitt jobber langt mer enn det som er vanlig arbeidstid³⁾.

Våre undersøkelser ble gjort blant lærerstudentene ved grunnskolelærerutdanningen for 1. til 7. klasse, GLU 1.–7. Vi tror imidlertid at våre funn avspeiler situasjonen for lærerstudenter generelt, og at det hos mange har festet seg en beklagelig misoppfatning med hensyn til tiden lærerstudenter faktisk bruker til studier, og til annet lønnet arbeid.

I det følgende vil vi ta opp spørsmål om hvorfor disse misoppfatningene har festet seg, hva som kan være mulige feilkilder ved måling av tidsbruk, og hva som kan gjøres for å unngå feilkilder.

Hvorfor har disse misoppfatningene festet seg?

Etter at det ble mulig å gjennomføre større undersøkelser av studenter på nett, ble det foretatt en rekke store undersøkelser som målte mange ulike aspekter ved høyere utdanning, både nasjonalt og internasjonalt. Mange av disse undersøkelsene hadde spørsmål angående studenters tidsbruk. Minst seks store undersøkelser i årene 2003–2013 fra ulike kilder konkluderte med at norske studenter jobbet 30 timer eller mindre pr uke med studier. Der disse undersøkelsene skilte mellom utdanninger, skåret oftest lærerstudenter under gjennomsnittet.

Da Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) i 2013 konkluderte med at GLU 1.–7.-studentene ved HiOA jobbet 25 timer per uke med

studiene³⁾, ble det sterke reaksjoner i media om at lærerstudenter ikke jobbet nok, og at studiet ikke forberedte dem for det som ventet dem i lærerjobben.

Våren 2014 gjorde vi en pilotundersøkelse i et kull i GLU 1.–7.-utdanningen. Den viste store avvik fra tallene til NOKUT, og den tydet på at studentene jobbet langt mer enn det som ble framstilt i rapporten fra NOKUT. Våre data tydet faktisk på at gjennomsnittlig arbeidstid totalt sett var mer enn 40 timer pr uke⁴⁾.

På bakgrunn av vår pilotundersøkelse ga NOKUT uttrykk for at de innså at det var svakheter i målingene deres. NOKUT valgte derfor å endre spørsmålsstillingen sin. Blant annet ble praksis vektlagt på en bedre måte. Og høsten 2014 fant NOKUT at lærerstudenter ved GLU 1.–7. ved HiOA jobbet ca. 34 timer ukentlig direkte studierelatert, altså et skikkelig «hopp» fra de tidligere 25 uketimene.

I tillegg til å jobbe direkte studierelatert er også svært mange studenter avhengige av å ha lønnet arbeid ved siden av studiene. Dette trekker den totale gjennomsnittlige arbeidstiden opp til godt over normal arbeidstid. For øvrig kan nevnes at dette gjaldt GLU 1.–7.-studentene ved HiOA, men at samme tendens gjorde seg gjeldende for GLU 1.–7.-studenter i landet som helhet.

Likevel har det gjennom mer enn ti år vært en rekke oppslag i media om at studenter jobber mindre enn det som tilsvarer en vanlig arbeidsuke, og at lærerstudenter er blant dem som jobber minst.

Hva kan være mulige feilkilder ved måling av lærerstudenters tidsbruk?

I stor grad skyldes det nok at spørsmålsstillingen ved, og tidspunktene for, tidligere undersøkelser har medført at langt fra all den tiden studentene bruker til studier, studierelatert arbeid, og annet lønnet arbeid, har blitt fanget opp.

En vesentlig svakhet ved store undersøkelser er at datainnsamlingen foretas på ett tidspunkt, én gang i året. Da skal studentene anslå hvor mye tid de bruker, og vil komme til å bruke, på studier og annet per uke, i gjennomsnitt for hele året. Selvsagt er det svært vanskelig å angi tidsbruk i ettertid. For ikke å snakke om forventning til tidsbruk i framtid.

NOKUT foretar for eksempel sine undersøkelser i >

«Studentene rapporterte at de i gjennomsnitt jobbet 38 timer per uke direkte studierelatert, og i tillegg hadde de betalt ekstraarbeid i cirka fem timer i uka.»

slutten av november. Er arbeidsbelastningen da tilsvarende det den har vært gjennom høsten? Er det sannsynlig at studentene tar i betraktning at de vil bruke langt mer enn gjennomsnittlig arbeidstid i eksamensukene som følger? Eller at de tenker tilbake til praksisukene der arbeidsbelastningen normalt er langt høyere enn i ei gjennomsnittsuke? Selvsagt er det lett å relatere til for eksempel siste uke, eller de siste ukene, noe som lett gir et langt lavere timetall enn det som er reelt.

I mange utdanninger, ikke minst i lærerutdanningene, utgjør praksis en vesentlig del av studiene. For lærerutdanning representerer praksis omtrent en seksdel av studieukene, med til dels svært lange dager. Akkurat det forteller jo også noe om hvor lange arbeidsdager lærere har generelt, og hvorfor de avspaserer noe av overtiden i forbindelse med sommer, jul og påske, noe som dessverre har ført til en totalt ubegrunnet misunnelse fra mange. For øvrig ser vi av vårt datamateriale at rapportert tidsbruk for lærerstudenter viser stor variasjon, det vil si at det er ulik arbeidsbelastning i ulike uker. Gjennom undersøkelser innen matematikkdiraktikk er det vist hvor vanskelig det er å anslå gjennomsnittet til datasett, og datasett som har en lignende form som vårt, er det vanskeligst å anslå gjennomsnittet til.

Det er langt mer enn undervisning, oppgaveløsning, kollokvier og egenstudier som er en del av prosessen som gjør at en lærerstudent blir en god lærer.

Vedrørende tidsbruksforskning i Storbritannia kommenterte Chambers⁵⁾ at: «... Det er problemer tilknyttet hva studenter faktisk oppfatter som 'arbeid': mange musikkstudenter unnlater for eksempel å oppgi deler av eller hele tiden de bruker på å lytte til musikk som arbeid, akkurat slik litteraturstudenter ofte betrakter lesing av romaner som 'fornøyelse'».

Når det gjelder lærerstudenter, er det nok sannsynlig at aktiviteter som arbeid i skole og skolefritidsordning (SFO)/aktivitetsskole (AKS), tid brukt til leksehjelp til egne eller andres barn, tid til deltakelse i diskusjoner om skole, og tid brukt til å følge med på skolerelaterte ting i media, ikke blir ansett å være direkte studierelaterte. Slike aktiviteter blir det sjelden spurt direkte etter i undersøkelser, og derfor blir de som regel heller ikke rapportert. Vi mener at mange slike aktiviteter er viktige arenaer for lærerstudenter, der de blant annet kan øve seg i «kunsten å undervise», og å se relevansen til teoriene som de studerer. Derfor mener vi at mange aktiviteter, ut over dem som er pålagt av institusjonene, er med på å skape

«Rapportert tidsbruk for lærerstudenter viser stor variasjon, det vil si at det er ulik arbeidsbelastning i ulike uker.»

gode fremtidige lærere. Dermed er dette en relevant del av utdanningen deres.

Det er grunn til å minne om viktigheten av at informantene i en tidsbruksundersøkelse har en eksakt og riktig forståelse av spørsmålene som stilles, og hva som er relevant for studiet.

I 2011 presenterte Geir Martinussen og Bjørn Smestad en undersøkelse foretatt i det som da var Almennlærerutdanningen, ALU⁶⁾. Det vil si at også studenter som nå tar utdanning for 5. til 10. klasse, GLU 5.-10., deltok i undersøkelsen.

I den undersøkelsen ble, i tillegg til spørreskjemaer, et utvalg vzstudenter intervjuet. Blant annet gjaldt dette studenter som hadde oppgitt påfallende lave tall. Disse hadde uten unntak misforstått spørsmålene.

Resultatene den gangen er ganske samsvarende med det vi fant for GLU 1.-7.. Martinussen og Smestad konkluderte med at lærerstudenter brukte rundt 40 timer per uke direkte til studier, og 44 timer per uke hvis de studierelaterte aktivitetene nevnt ovenfor tas med.

Hva kan gjøres for å unngå feilkilder?

I studieåret 2014–2015 ba vi lærerstudenter om å rapportere tidsbruk i tilfeldige uker gjennom hele studieåret. Studentene ble kun bedt om å rapportere tidsbruk og ikke om å anslå et gjennomsnitt. Dermed unngikk vi problemer med måletidspunkt og estimering som er nevnt ovenfor.

I våre undersøkelser ba vi studentene loggføre tidsbruken i ti tilfeldige uker gjennom hvert studieår, inkludert uker de hadde praksis. I loggen ba vi dem ta

Kronikk

Hvis du emner på en kronikk, er det lurt å presentere ideen for redaktør Knut Hovland kh@utdanningsnytt.no.

Utgangspunktet er at temaet må være interessant og relevant, og språket godt og forståelig, for en bredt sammensatt lesergruppe. Stoff som bygger på forskning, må være popularisert. Det betyr blant annet at forskningsresultatet er det sentrale i teksten, og at det som handler om metode, har en svært beskjeden plass. Lengden kan være mellom 12.500 og 17.000 tegn inklusive mellomrom. Litteraturliste og henvisninger må være inkludert i antallet tegn. Eventuelle illustrasjoner må ikke sendes limt inn i wordfilen, men separat som jpg- eller pdf-filer.

med «All undervisning/forelesninger på HiOA, arbeid i kollokviegrupper (på HiOA og andre steder) og individuelt arbeid (hjemme og på HiOA, og også eventuell lesing av fag på reise for eksempel til og fra HiOA) ... ». Videre ba vi dem om å fylle inn «tida dere har brukt gjennom hele uka til andre skolerelaterte ting, så som ekstrajobb med undervisning i grunnskolen, arbeid i AKS/SFO eller i andre sammenhenger med barn og unge, fulgt med i massemediene og deltatt i samtaler/diskusjoner om skole/undervisning, og også tid brukt til eventuell leksehjelp til egne eller andres barn». I tillegg hadde vi en rubrikk der de fylte inn tid brukt til lønnet arbeid utenom studiene, som ikke inngår i de andre punktene. Vi valgte å spørre slik for å markere et skille mellom tid brukt direkte til studier, tid til annet studierelatert arbeid og tid til annet lønnet arbeid. Ut fra piloten så vi at studentene generelt sett arbeidet vesentlig mer i eksamensukene enn ellers, men vi anså muligheten for å måle tidsbruken i de ukene for å være problematisk, siden det ville være vanskelig for oss å komme i kontakt med studenter med tidsbruk-spørsmål i denne hektiske tiden, og for studenter å fokusere på dette. Vi gjorde derfor ikke forsøk på å måle i disse ukene, selv om det ville vært svært interessant å kartlegge.

Utenom eksamensukene omfattet et studieår omtrent 32 uker. Det vi si at de ukene vi har samlet inn data fra, utgjør vel 30 prosent av studieukene, utenom eksamensukene, i perioden 2014–2016. I tillegg til at ukene med innsamling utgjør en vesentlig del av studieåret, er disse ukene fordelt over hele året, noe som gjør det sannsynlig at dataene vi samlet inn, var representative for hele studieåret. Vi antok at studentene hadde mest arbeid i praksisukene, i tillegg til, som nevnt, i eksamensukene, og vi valgte å ta med ei praksisuke hvert semester begge årene. For at ikke praksisukene skulle telle uforholdsmessig mye, har vi vektet for praksis, som utgjør seks av 32 uker (fratrasket eksamensukene) i løpet av studieåret, i beregninger av gjennomsnittene.

Det viste seg at studentene rapporterte at de i gjennomsnitt jobbet 38 timer per uke direkte studierelatert, og i tillegg hadde de betalt ekstraarbeid i cirka fem timer i uka. Vi gjorde en tilsvarende undersøkelse i studieåret 2015–2016 og fant omtrent tilsvarende resultater som for 2014–2015¹⁾.

Vår helt klare og utvetydige konklusjon er at lærerstudenter har fått et ufortjent dårlig rykte. De aller fleste lærerstudenter jobber vesentlig mer enn det mange forestiller seg. I gjennomsnitt har de en

arbeidstid langt over «normalen» på 37,5 timer pr uke.

Noen viktige poeng må tas i betraktning: Studentenes egen rapporterte tidsbruk representerer dataene, hos oss og i undersøkelser generelt om tidsbruk. Dette er selvsagt alltid et usikkerhetsmoment når tidsbruk måles. Dessuten sier tallene ingenting om hvor effektiv tidsbruken er med hensyn til læring. Og: Etter at NOKUT endret spørsmålsstillingen sin og presiserte at også praksisukene skulle telle med, er det, hvis vi unnlater å ta med studierelaterte aktiviteter, faktisk liten forskjell på resultatene til NOKUT og våre.

Dataene våre gir ikke grunnlag for å sammenligne med andre utdanninger, siden spørsmålene vi stilte, var spisset inn mot læreryrket. For eksempel stilte vi spørsmål om skole, SFO/AKS og leksehjelp. Dette ga oss data om det som vi har kalt «annet studierelatert arbeid», noe som sjelden tas med i undersøkelser generelt, jf. Chambers, som vi har nevnt foran, om hvordan arbeid defineres.

Å stille slike spørsmål er helt klart en utfordring for store undersøkelser som skal ta for seg mange ulike studier, med ulike tilknyttede aktiviteter, som kan defineres som studierelatert.

Så kan videre forskning avklare hvorfor det er til dels store sprang mellom forskjellige utdanninger, også innen lærerutdanningene.

Det vil være svært interessant å gjennomføre lignende undersøkelser som vår og se på omfanget av studierelatert arbeid i ulike utdanninger. I den sammenheng vil det også være interessant å se hvordan kombinasjon av praksis, ujevn arbeidsmengde og annet studierelatert arbeid i lærerutdanninger gjør seg gjeldende, noe som har gjort at disse studiene ofte kommer dårligere ut enn andre studentgrupper.

Det er viktig at undersøkelser av studenters arbeidstid gjøres på en måte som gir et realistisk bilde av hvor mye de i realiteten arbeider. Det er ingen grunn til urettmessig å henge ut lærerstudenter som late!

Vi ønsker lærerstudenter som er arbeidsomme, som tar studiene seriøst og forlater studiestedene som godt kvalifiserte fagpersoner. Alt tyder på at nettopp det er tilfelle!

En lengre vitenskapelig artikkel om samme tema er antatt i Uniped²⁾. Den publiseres der i begynnelsen av 2019, eventuelt høsten/vinteren 2018.

Fotnoter:

1) Gray, J., & Martinussen, G. (in press): Studenters tidsbruk – Grunnskolelærerutdanning 1. til 7. trinn. UNIPED

2) Tønnessen, E., & Larsen, H. (2016, 1. mars): Svarer på lærerkritikk: Vil også ha studenter som jobber mer. Khrono. Hentet fra <http://www.khrono.no/samfunn/2016/03/sognen-reaksjoner>

3) NOKUT (udatert): Studiebarometeret, Grunnskolelærerutdanning 1.–7. trinn, Bachelor, Høgskolen i Oslo og Akershus. Hentet fra http://www.studiebarometeret.no/no/student/sammenligne/257_glu1-7

4) Martinussen, G. & Gray, J. (2014, 18. august): Lærerstudenter er ikke late. Aftenposten, 2. s. 10–11.

5) Chambers, E. (1992): Work-load and the Quality of Student Learning. *Studies in Higher Education*, 17(2), 141–153.

6) Martinussen, G., & Smestad, B. (2011): Allmennlærerstudentenes arbeidsinnsats – bedre enn sitt rykte? I T.L. Hoel, T.M. Guldal, D.F. Dons, S. Sagberg, T. Solhaug, K. Wæge (Red.), FoU i praksis 2010. Rapport fra konferanse om praksisrettet FoU i lærerutdanning. (s. 331–340). Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Minneord

● Kari Sletten

Mangeårig tillitsvalgt i Utdanningsforbundet Nordland, Kari Sletten, er død. Det var med stor sorg jeg mottok dette budskapet. Kari Sletten døde 17. mai 2018. Hun ble knapt 73 år.

Vi er mange som nå sørger over å ha mistet en god venn og et aktivt fagforeningsmenneske. Hun har hatt mange verv i Utdanningsforbundet. Hun var bl.a. fylkesleder i Utdanningsforbundet Nordland i to perioder. Hun var leder for pensjonistrådet i Utdanningsforbundet Nordland helt til kreften tok kreftene hennes.

Det var gjennom Utdanningsforbundets pensjonistrådsarbeid jeg ble kjent med Kari. Det er knapt seks år siden vi ble kjent, men hun ble raskt en god venn og samarbeidspartner i pensjonistrådsarbeidet. Hennes forslag til hva vi skulle prioritere, var godt begrunnet. Hun var ryddig og konstruktiv i sitt arbeid. Vi ble fort enige om at vi i nord måtte innlede et samarbeid. Slik kom pensjonistråds-samarbeidet mellom Nordland, Troms og Finnmark i gang. Pensjonistrådene i Fi-No-Tro.

Vi traff ikke hverandre så ofte. Det er langt mellom Karasjok og Bodø. Men vi snakket på telefon og hadde mailkontakt. Det er allerede et stort savn at jeg ikke kan ta kontakt når det er noe jeg vil diskutere. Hun var konstruktiv i planlegging og hadde forslag til både oss i Finnmark og det sentrale pensjonistrådet.

Hver høst møttes vi på seminaret for pensjonistrådsledere på Hurdalsjøen. Kari deltok engasjert i diskusjonene. Hun var sosial, hadde stor rettferdighets sans og var et helstøpt menneske som mange ble glad i.

Vi møttes også på Nordisk pensjonistlærertreff. Hun deltok flere år på rad. Slik knyttet hun også vennskap med pensjonerte lærere i de nordiske landene.

Kari viste stor omsorg for alle rundt seg. Et tegn på denne omsorgen kom godt til syne da vi deltok på Nordisk pensjonistlærertreff på Island. En av deltakerne fra Nordland ble akutt syk på en av

FOTO BIRGIT RØE MATHISEN

dagsturene og ble lagt inn på sykehus i Reykjavik. Dagen etter måtte Kari forsikre seg om at det gikk bra med pasienten. Hun droppet deler av dagsprogrammet og dro på sykebesøk. Pasienten ble glad for denne omsorgen. Da ble også Kari glad.

Kari var aktiv på mange områder. Det var elderråd og brukerutvalg for sykehuset i tillegg til Utdanningsforbundet.

I fjor sommer ble hun alvorlig syk. Alle verv ble tungt å bære. Hun måtte trappe ned, men Utdanningsforbundets pensjonistråd ville hun beholde. Dessverre ble hun raskt for dårlig til å kunne utføre vervet slik hun ønsket. Fra august 2017 klarte hun seg ikke uten hjelp. Men hun deltok ofte på telefon når pensjonistrådet i Nordland hadde sine møter.

Vi takker Kari for hennes store engasjement. Hennes barn, barnebarn, søstre og øvrige familie har mistet sin kjære mor, bestemor og søster som de var så glade i. Savnet er stort. Vi er mange som vil savne henne. Takk for alt du har gitt oss, kjære Kari.

Inger Støreng

leder av pensjonistrådet
Utdanningsforbundet Finnmark
og medlem av sentralt pensjonistråd

● Une Kristin Skomsvoll

Vi har mistet en kjær venn og kollega.

Une Kristin Skomsvoll ble født 22. januar 1963 og døde 13. mars. Une var lærer på Kristelig Gymnasium i Oslo i 21 år. Hun underviste i norsk, engelsk og KRLE. Hun hadde hovedfag i norsk.

Une var en dedikert og meget pliktoppfyllende lærer. Hun var glad i sine elever, og de var glade i henne. Uttrykket å være en «tigermor» passer godt på Unes forhold til elevene. Hun hadde særlig empati med dem som slet i hverdagen.

Une var sterkt engasjert i lærernes ve og vel, og hun var i mange år styremedlem i lærerrådet og klubben. Hun var dessuten kunnskapsrik og kunnskapssøkende. Det var alltid en fordel å være på lag med Une når vi spilte Geni eller «quizet». Hun hadde sterk estetisk sans og var opptatt av litteratur, musikk, teater og trosspørsmål.

Une så hver enkelt av oss på en måte som gjorde at vi følte oss sett. Hun hadde et blikk som varmet, og vi har opplevd mye hygge og latter sammen.

Une opplevde alvorlig sykdom i de siste årene, og hun gjennomgikk en vellykket levertransplantasjon på Rikshospitalet i august 2017. Etter dette fikk hun ny optimisme og tro på et godt liv fremover. Det er trist å tenke på at slik skulle det dessverre ikke bli. Vi ønsker fred over Unes gode minne.

På vegne av venner og kolleger ved KG

Ruth Elisabeth Stenvaag
Tor Magnar Bjørn
Any Sødal

FOTO PRIVAT

● Margrethe Molden Erikstad

Med Margrethe M. Erikstad gikk en sørlandsk kunstner og kunstnersjel ut av tiden 26. mai, en uke før hun ville fylt 97. Hun var født i Skien 2.6.1921, vokste opp i et kristent hjem og miljø, spilte hovedrolle i byens barneteater, sang i gymnaskoret og kirkekoret, tok artium, tok Musikkonservatoriet i Oslo, diplomeksamen ved De Pauw University i USA, perfeksjonerte seg i Wien og ved Westminster Abbey Choir School i London. Hun debuterte med opplesningsaften i Universitetets aula i 1947. Hun reiste nok noe motvillig fra det rike musikk- og sanglivet i Oslo til den gang mer beskjedne musikkbyen Kristiansand da hun forelsket seg i Alv Erikstad, Kristiansands etter hvert så kjente kulturinteresserte sang- og musikkelskende byarkitekt. Han var arkitekt også for Grim kirke, som de begge ble begravet fra, hun 5.6.18, han ved 83 år, etter et langt lykkelig samliv.

Mest kjent er Margrethe Erikstad for at hun startet opp og ledet Domkirkens Barnekor i 10 år fra 1950, korskolen Schola Cantorum 1950–81, og ungdomskoret Collegium Cantorum 1976–92. Korene var nyskapende, bidro sterkt til å gi Kristiansand ry som kor-by, nasjonalt og internasjonalt. Collegium Cantorum vant store konkurranser som den verdenskjente Llangollen i Wales og «Let the People Sing», og deltok i TV-programmer i England, Frankrike, Tyskland, Finland og Norge.

Hun var inspirert av, og inspirerte, nære venner som komponistene Knut Nystedt og Egil Hovland, forfatteren Paal-Helge Haugen, og koret urfremførte en rekke nye korverk av norske og utenlandske komponister. Nystedt anså Collegium Cantorum som et av de mest nyskapende i landet. Haugen sa at «gjennom henne song språket».

Hennes imponerende talent og virke som diktformidler og sangpedagog, og hva hun betydde for musikk- og sangmiljøet ved Kristiansand Lærerskole i 37 år, kan knapt roses nok. En CD der hun deklamerte sine favorittdikt gjennom livet, og dokumentaren NRK-Tv laget om henne som Mor Kor (kan googles) gleder mange. Blant vervene hun hadde, var 15 år i NRK Skolekringkastingen, NRKs korkonkurranser, dommer 25 år, Rikskon-

sertenes skolekonserter 8 år, Statens Musikkråd og Rikskonserterenes styre 8 år, Norsk Komponistfond 15 år. Hun var æresmedlem av FONOKO, fikk Vest-Agder fylkes kulturpris, Kristiansands kunstnerstipend og Kongens fortjenstmedalje i gull.

Størst inntrykk gjorde minneordene til Margrethe og Alvs sønner Stein og Arild Erikstad. – Hun hadde en sterk kristen tro som hun formidlet: Foran sin fredelige bortgang gledet hun seg mest til «å se Herren slik han er», «og til å møte Alv igjen, helst sånn som horisonten møter havet.» Anne Karin Kaasa sang vakkert «Eg er ein gjest i verda, min heim i himlen er». Og sa som også flere andre var inne på, på vegne av om lag 1400 sangere som Margrethe Erikstad hadde hatt under sin dirigentstokk: «Fru Erikstad åpnet et vindu til en musikalsk verden for meg». Stemmebrukseksperthen Margrethe hadde selv poengtert at ordet person kommer av per sona dvs. via stemmen: «Det er gjennom stemmen du er et menneske. Det er utrolig hvor rikt livet blir oss mennesker imellom når det oppstår en vekselvirkning gjennom musikken!»

Kirsten og Thor Einar Hanisch

FOTO PRIVAT

UTDANNINGS
FORBUNDET

Kurs og konferanser, høsten 2018

19.–20. september, Oslo

Rakettfysikk i skolen

Kursholdere fra NAROM

24.–25. september, Oslo

Hjerneforskning og barns utvikling

Kursholdere: Audrey van der Meer og Heidi Aabrekk

2. oktober, Tromsø

Å utvikle vurderingskompetanse i skolen

Kursholder: Lise Vikan Sandvik

16. oktober, Oslo

Estetisk visuell kompetanse i barnehager og på småskoletrinnet

Kursholder: Mette Dybwad Torstensen

18. oktober, Oslo

Pedagogisk ledelse i barnehagen

Kursholdere: Pia Sundvall og Tonje Skoglund

18. oktober, Stavanger

Barn utsatt for seksuelle overgrep og vold

Kursholder: Øivind Aschjem

22.–23. oktober, Bergen

Skolelederkonferansen

Foredragsholdere: Jan Tore Sanner, Silvija Seres, Bård Kuvaas, Sølvi Lillejord, Anine Kierulf, Simon Malkenes, Trond Welstad, Pelle Sandstrak, Steffen Handal m.fl.

25. oktober, Oslo

Kurs for lærere i kunst og håndverk

Kursholder: Eva Lutnæs

26. oktober, Oslo

Musikklærernes dag

Kurset arrangeres i samarbeid med Musikk i skolen

30. oktober, Oslo

Kurs for lærere i psykologi 1

Kursholder: Wilhelm Egeland

30. oktober, Oslo

Nye lesepraksiser i barnehagen

Kursholdere: Trine Solstad, Turid Thorsby Jansen, Anne Marie Øines og Mari Pettersvold

1. november, Oslo

Klimaseminar 2018

2. november, Oslo

Frafall i skolen og psykisk helse

Kursholdere: Lene Holmen og Maila Inkeri Olsen

5. november, Oslo

Ny læreplan i norskfaget

8. november, Trondheim

Hvordan arbeide med matematikk i morgendagens skole?

Kursholder: Bjørnar Alseth

8. november, Oslo

Mellom krav og støtte – lederen som balansekunstner

Kursholder: Kjell Ribert

15. november, Oslo

Rasisme i skolen

Kursholdere: Magne Raundalen, Soonil Luna, Åse Røthing, Vivian Brattsti Sørensen m.fl.

19.–20. november, Trondheim

Styrerkonferansen

Foredragsholdere: Jan Tore Sanner, Bård Kuvaas, Lars Svedberg, Berit Bae, Kari Hoås, Kjetil Børhaug, Liv Torun Eik, Gerd-Sylvi Steinnes, Karin Hognestad, Marit Bøe, Turid Thorsby Jansen, Steffen Handal m.fl.

28.–29. november, Lillestrøm

SETT- møteplassen for moderne og innovativ læring

Påmelding og mer info: www.settdagene.com

4.–5. desember, Oslo

Oppmerksomt nærvær i stillhet og tale

Kursholdere: Michael de Vibe og Christian Egge

Les mer på www.udf.no/kurs

SKOLELEDERKONFERANSEN 2018

22.–23. oktober, Bergen

SKOLELEDERKONFERANSEN 2018

Konferansen vil ta for seg dagsaktuelle og praksisnære utfordringer som skoleledere møter i sitt daglig arbeid.

Temaer som tillitsbasert ledelse, mellomlederrollen, oppdateringer på fagfornyelsen og folkehelse og livsmestring er på programmet. Vi ser også på ytringsfrihet i lys av demokrati og medborgerskap og hverdagsjuss og «Opplæringsloven kapittel 9A» med case.

Disse kommer: Steffen Handal, Silvija Seres, Jan Tore Sanner, Bård Kuvaas, Sølvi Lillejord, Anine Kierulf, Simon Malkenes, Trond Welstad med flere. Det hele avsluttes med Mr Tourette Unplugged: Pelle Sandstrak!

Velkommen til årets viktigste konferanse for skoleledere!

Meld deg på!

udf.no/kurs
konferanse@udf.no

UTDANNINGS
FORBUNDET

STYRERKONFERANSEN 2018

19.–20. november, Trondheim

STYRERKONFERANSEN 2018

Barnehagen har fått en ny rammeplan – men hva betyr det for praksis i barnehagen?

På årets styrerkonferanse vil vi løfte fram ulike sider ved innføring av ny rammeplan med særskilt fokus på ulike oppgaver knyttet til styrerrollen.

Til konferansen kommer statsråd Jan Tore Sanner, Utdanningsforbundets leder Steffen Handal og en rekke fremstående barnehageforskere: Lars Svedberg, Kari Hoås, Berit Bae, Kjetil Børhaug, Karin Hognestad, Marit Bøe, Liv Torun Eik, Gerd-Sylvi Steinnes og Turid Thorsby Jansen. I tillegg kommer juristene Henriette Breilid og Vilde Riise og professor i organisasjonspsykologi, Bård Kuvaas.

Velkommen til årets viktigste konferanse for styrere!

Meld deg på!

udf.no/kurs
konferanse@udf.no

UTDANNINGS
FORBUNDET

Skien kommune er Telemarks største arbeidsgiver og en moderne og spennende arbeidsplass i utvikling.

"Skien - den gode og inkluderende møteplass!"

PP-rådgiver 100% fast - Skien PP-kontor

PP-tjenesten i Skien har ledig stilling som PP-rådgiver. Vi søker etter person med mastergrad innenfor relevante fagområder, som f.eks. pedagogikk, spesialpedagogikk, sosiale fag og psykologi. Tiltredelse 01.12.2018

Kontaktperson: Enhetsleder Tom Erik Loraas, tlf: 35581570, tom.erik.loraas@skien.kommune.no
Fullstendig utlysningstekst finnes på Skien kommunes hjemmeside, Ledige stillinger.
www.skien.kommune.no

Søknadsfrist: 24.09.2018

Skien kommune er Telemarks største arbeidsgiver og en moderne og spennende arbeidsplass i utvikling.

"Skien - den gode og inkluderende møteplass!"

Spesialpedagog 100% fast, Skien PP-kontor

PP-tjenesten i Skien har ledig stilling som spesialpedagog i vårt Læringsmiljøteam. Vi har et læringsmiljøteam som bistår skolene med kompetanseheving, organisasjonsutvikling kartlegging, veiledning og samarbeid.

Vi søker etter person med mastergrad innenfor relevante fagområder, som f.eks. pedagogikk og spesialpedagogikk. Tiltredelse 01.12.2018

Kontaktperson: Enhetsleder Tom Erik Loraas, tlf: 35581570, tom.erik.loraas@skien.kommune.no
Fullstendig utlysningstekst finnes på Skien kommunes hjemmeside, Ledige stillinger.
www.skien.kommune.no

Søknadsfrist: 24.09.2018

Skolelederdagen 2018 – Skoleledelse og fagfornyelse i en reformtid

14. september, Universitetet i Oslo, Blindern

Er du skoleleder og skal lede arbeidet med fagfornyelsen i skolen? Skolelederdagen 2018 gir deg viktige innspill på veien!

Her får du:

- Et forskerblikk på ledelse og reformarbeid
- Status for fagfornyelsen
- Praktiske råd om ledelse av arbeid med læreplaner

Hør mer om:

- Utdanning for en bærekraftig framtid
- Barn og unges mediebruk og demokratiforståelse
- Juridiske dilemmaer i læreplan arbeid
- Vurderingspraksiser og fagfornyelse

Meld deg på innen **31.august**.

Konferansen er gratis!
Velkommen.

Program og påmelding: <http://ils.uio.no/skolelederdagen>

Arrangør: Institutt for lærerutdanning og skoleforskning (ILS),

UIO med støtte fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Henriette Cecilie S. Breilid | Advokat

i Raugland Advokatene

FOTO: INGER STENVOLL

Lov
og
rett

Er lærere part i en sak om en elevs psykososiale læringsmiljø?

Vi har mottatt henvendelser fra lærere som har ønsket bistand etter at det har blitt fattet vedtak etter opplæringsloven paragraf 9a om elevers psykososiale læringsmiljø.

Ofte får vedtakene direkte konsekvenser for lærerens arbeidsforhold. Kan en lærer da anses som part i saken?

Opplæringsloven kapittel 9a gjelder elevens skolemiljø, hvor loven pålegger skolene en aktivitetsplikt for å sikre et godt skolemiljø for elevene. I slike vedtak vil eleven og elevens foreldre være part i saken, og skolen med sine ansatte vil være ett pliktsubjekt.

I en sak ble en lærer utsatt for svært krenkende påstander. Det ble fattet et vedtak etter paragraf 9a som fikk direkte konsekvenser for lærerens arbeidsforhold. På vegne av læreren ble det bedt om partsinnsyn i klagen. Fylkesmannen avsto kravet om partsinnsyn, da Fylkesmannen mente at læreren ikke var part i saken. Utdanningsdirektoratet opprettholdt vedtaket fra Fylkesmannen.

Utdanningsforbundet klagde saken inn til Sivilombudsmannen. Det ble anført at læreren var part da hun hadde så sterk tilknytning til saken slik at vedtaket også «direkte gjelder» henne, jf. forvaltningsloven paragraf 2 (1) bokstav e. Saken dreide seg om lærerens utøvelse av rolle som kontaktlærer. Foreldrene hadde gjentatte ganger fremmet påstander om at læreren var voldelig og terroriserte elevene. Læreren hadde et sterkt behov for å imøtegå påstandene før det ble fattet et vedtak som fikk konsekvenser for hennes arbeidsforhold.

I juli i år kom Sivilombudsmannen med en uttalelse i saken (2018/496). Sivilombudsmannen ga læreren medhold, og mente at læreren var så berørt av saken at hun må ha rett til innsyn i saksdokumentene og rett til å bli hørt for Fylkesmannen. Avgjørelsen er viktig, og gir gode føringer ved vurdering om en lærer

har partsrettigheter i en sak om en elevs psykososiale forhold.

Sivilombudsmannen viste først til at et vedtak etter opplæringsloven i utgangspunktet ikke vil rette seg mot en lærer eller direkte gjelde lærerne, men at en lærer kan få partsstatus som følge av sin reelle tilknytning til saken. Det avgjørende må være om læreren har en så sterk reell tilknytning til saken at læreren har et særlig behov for partsrettigheter, slik som adgangen til å bli kjent med sakens dokumenter og til å bli hørt.

Sivilombudsmannen uttalte videre at et viktig moment i vurderingen vil være hvorvidt et vedtak vil kunne medføre vesentlige skadevirkninger eller annen stor ulempe for læreren. Det ble presisert at en lærer i utgangspunktet ikke kan anses som part i enhver sak om elevers læringsmiljø og hvor læreren har spilt en rolle. En klage som går på at foreldre og elever opplever at samarbeidet med en lærer er vanskelig, vil ikke uten videre utløse partsrettigheter for læreren.

Sivilombudsmannen understreket at det må foretas en konkret vurdering av i hvilken grad kritikken som rettes mot læreren, er noe som denne bør gis anledning til å imøtegå, og hvilke virkninger et vedtak har for læreren. I denne saken mente Sivilombudsmannen at vedtaket om å fjerne læreren som kontaktlærer kunne forstås som en bekreftelse på beskyldningene som var rettet mot læreren. Da beskyldningen også var godt kjent blant øvrige foreldre i klassen, vil et slikt vedtak ha innvirkning på hvordan hun oppfattes utad og spille inn på hennes egen arbeidshverdag. Læreren var så berørt av saken at hun måtte innvilges partsrettigheter.

Om læreren faktisk ble ansett som en part etter forvaltningsloven paragraf 2 (1) bokstav e, er noe uklart. I uttalelsen står det: «Om læreren i denne saken ikke er omfattet av partsdefinisjonen i forvaltningsloven paragraf 2 første ledd bokstav e), vil partsrettigheter i form av rett til dokumentinnsyn og rett til å bli hørt, etter ombudsmannens syn, kunne forankres i ulovfestede prinsipper om krav til forsvarlig saksbehandling og å opptre i samsvar med god forvaltningsskikk.» Det viser at forvaltningsrettslige prinsipper uansett kan gi grunnlag for innsyn i saken og en rett til å uttale seg.

«En lærer kan få partsstatus som følge av sin reelle tilknytning til saken.»

Fra forbundet

● **Utdanningsforbundet**

Terje Skyvulstad | nestleder

FOTO: TOM-EGIL JENSEN

Mobilbruk i skolen

Jeg innrømmer det. Jeg legger meg flat. Jeg bruker av og til mobiltelefonen min som distraksjonskilde på møter og konferanser. Jeg ser andre som gjør det også. Samtidig inntar jeg en lett moraliserende holdning overfor foreldre som lett synlig i det offentlige rom prioriterer å sjekke oppdateringer på Facebook framfor å henvende seg til sine barn som står rundt og søker oppmerksomhet.

Det skulle derfor bare mangle at bruken av mobiltelefoner og andre IKT-redskaper i barnehage og skole debatteres. Vi kjenner alle til deres distraherende potensial, hvor forholdet mellom individet og skjermen blir viktigere enn samhandling med dem som er rundt. Særlig fristende blir distraksjonen dersom den fritar oss fra vanskelige oppgaver som krever konsentrasjon og hardt arbeid, slik som i utdanning.

Hvorfor tyr vi så lett til disse distraksjonskildene? En viktig grunn er at mye av programvaren er laget for å være distraherende og vanedannende av kommersielle hensyn. Den utnytter enkle psykologiske mekanismer hos oss mennesker for at vi skal bli avhengige. Det er det som skaffer produsentene reklameinntektene som de lever av. Og ikke overraskende virker det mest vanedannende for barn og unge slik som for andre rusmidler. Det foreligger allerede en god del forskning om dette. Tiden som barn og unge bruker på skjermbasert underholdning, har eksplodert, og fra USA meldes det at dette allerede har ført til at barn og unges sosiale ferdigheter har blitt redusert. Det finnes også indikasjoner på at i de landene hvor elevene bruker mest tid på skjerm, så er læringsresultatene dårligere.

Men utdanningssystemet kan ikke bare stikke hodet i sanden og forby hele greia. Vi som er ansatt der, er forpliktet på å gjøre barn og unge digitalt kompetente. Dette må faktisk læres gjennom praktisk bruk. Problemene oppstår når bruken ikke er knyttet til utdanningsmål, eller dersom bruken fører til en type individuell

læring hvor man ikke utnytter fordelene ved å lære i et læringsfellesskap.

Derfor er det avgjørende at læreren kan styre bruken av digitale hjelpemidler på samme måten som bruken av andre læremidler. Det skal selvfølgelig skje i et samarbeid med elevene og foreldrene, men til slutt må det være læreren som bestemmer. Samtidig er det avgjørende at dette diskuteres i det profesjonelle faglige fellesskapet. Mange skoler har gode erfaringer med at det lages noen generelle kjøreregler for dette som gjelder i alle klasserom.

Foreløpig vet vi for lite om hvordan og i hvilket omfang mobiltelefoner og andre digitale læringsressurser brukes eller misbrukes i norsk utdanning, i hvor stor grad bruken styres av lærerne og i hvilken grad det finnes felles kjøreregler eller felles strategi for bruken. Her trengs det mer forskning. Men det viktigste nå er at tema settes på dagsorden i barnehager og skoler.

Et nasjonalt forbud mot bruk av mobiltelefoner i undervisningen er neppe veien å gå i denne saken. Det viser seg at forbud, slik det er vedtatt i Frankrike, ikke egentlig er generelt forbud, men et forbud mot bruk som ikke er autorisert av lærer. Mange skoler har allerede kommet fram til løsninger på denne utfordringen som de mener fungerer godt. Men det er viktig å innrømme at dette er komplisert. Mange hensyn skal tas. Bruken må tilpasses mulighetene i de ulike fagene, tilgjengelig programvare og digitale læremidler, lærernes kompetanse, digital infrastruktur, datasikkerhet, om alle elever har tilgang til de samme instrumentene, osv. Det er derfor liten grunn til å tro at «one size fits all». Den kanskje aller viktigste digitale kompetansen som barn, unge og voksne trenger i dag er å forstå forskjellen på bruk av digitale instrumenter i læring og produksjon, og bruk som er underholdningsrelatert. Begge typer bruk vil føre til former for læring, men utdanning er i hovedsak knyttet til den første.

«Det er avgjørende at læreren kan styre bruken av digitale hjelpemidler»

Flere ansatte og pedagoger i barnehagen

Fra august 2018 gjelder både den nye grunnbemanningsnormen og en skjerpet pedagognorm i barnehagen. De nye reguleringene skal først og fremst føre til et bedre tilbud til barna.

Krav til bemanning

Kravene til grunnbemanningsnorm som gjelder nå er at det skal være minst én ansatt per tre barn når barna er under tre år, og minst én ansatt per seks barn når barna er over tre år.

Den nye grunnbemanningsnormen er ikke et tak for hvor mange som kan ansettes i barnehagen, men et minimum for hvor mange ansatte det skal være. Det er vanskelig å gi en eksakt oppskrift på hvordan barnehagene vil organisere seg etter de nye kravene, men ett barn til utover grunnbemanningsnormen vil utløse krav om å øke grunnbemanningen prosentvis. I tillegg presiseres det at et barn regnes for å være tre år fra og med august det året det fyller tre år.

Skjerpet pedagognorm

De nye kravene til pedagognorm som gjelder nå er at det skal være minst én pedagogisk leder per syv barn når barna er under tre år, og én pedagogisk leder per 14 barn når barna er over tre år.

Det presiseres at ett barn til vil utløse krav om ny fulltidsstilling som pedagogisk leder. Dermed har ikke barnehageeier anledning til å beregne prosentandel av pedagogstillinger per barn. Et barn skal også her regnes for å være tre år fra og med august det året det fyller tre år. Pedagognormen gjelder fra august i år og det vil kun i unntakstilfeller fortsatt være mulig å søke midlertidig dispensasjon. Kommunen kan av særlige hensyn innvilge dette for inntil ett år av gangen.

Fra og med august i år gjelder den nye grunnbemanningsnormen og en skjerpet pedagognorm i barnehagene. FOTOTOM-EGIL JENSEN

Kalkulator for ny bemannings- og pedagognorm

Utdanningsdirektoratet skal lage en enkel kalkulator som viser hvor mange nye årsverk den enkelte barnehage trenger for å oppfylle ny grunnbemannings- og skjerpet pedagognorm. Kalkulatoren blir klar i løpet av august. Begge normene gjelder for barnehagen – ikke for enkeltgrupper, avdelinger eller baser.

Veien videre

De nye normene er viktige kvalitetsfremmende tiltak. Kompetanse og nok ansatte i barnehagen er viktig for å sikre barna en god start. Utdanningsforbundet vil bruke tiden godt til å påvirke prosessene lokalt, ha kontakt med klubber og lokallag og bidra til at barnehager kan lære av hverandres erfaringer. Utdanningsforbundet vil også følge opp at de ansattes rettigheter blir ivarettatt, og at barnehageeiere følger reglene og legger til rette for god faglig praksis.

Fakta

Ny grunnbemanningsnorm

Stortinget har vedtatt en ny grunnbemanningsnorm, fra 1. august 2018. Barnehagen skal minst ha én ansatt per tre barn når barna er under tre år, og én ansatt per seks barn når barna er over tre år. Barnehageeier kan benytte perioden frem til 1. august 2019 til å oppfylle kravet til grunnbemanning.

Skjerpet pedagognorm

Det er vedtatt ny pedagognorm fra 1. august 2018. Barnehagen skal ha minst én pedagogisk leder per syv barn under tre år, og én pedagogisk leder per 14 barn over tre år.

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

Ny Podkast: Lærerrummet

I sommer lanserte Utdanningsforbundet sin egen podkast som heter Lærerrummet.

Lærerrummet passer for alle som jobber med eller er engasjerte i barnehage, skole eller høyere utdanning.

Podkasten fra forbundet er ment å gå i dybden på temaer som medlemmene er opptatt av. Gjennom podkasten ønsker vi også å gi et tilbud til medlemmer som ikke kan delta på kurs og seminarer som ofte foregår i Oslo og andre storbyer.

Vi henter inn ulike ekspertise i podkastene: Forskere, lærere, barnehagelærere og ledere. Vi håper Lærerrummet vil bli en god kanal for refleksjon og høyttenking framfor å gi svar med to streker under.

Foreløpig finner du følgende temaer blant våre podkaster:

Lekser

I første episode av Lærerrummet er lekser temaet. En av gjestene er rektor Mette Krogh ved Ringshaug ungdomsskole i Tønsberg. Her har de tatt noen nye grep rundt lekser og tidsbruk.

Seksårsreformen

I den andre episoden av Lærerrummet er temaet «seksårsreformen» og i den møter du professor

Lærerrummet skal gi kunnskap og bidra til refleksjon rundt temaer som Utdanningsforbundets medlemmer er opptatt av.

FOTO: UTDANNINGSFORBUNDET

Peder Haug ved Høgskolen i Volda og lærer Siri Skjæveland Lode på Jæren som også er i Utdanningsforbundets sentralstyre.

Testing

I den tredje episoden av Lærerrummet handler det om testing i skolen: Norske elever testes jevnlig

med ulike kartleggingsprøver. Hva gjør dette med skolen? Og hva med elevene? Blir de bedre?

Du finner alle sendingene og kan abonnere på framtidige sendinger via Apple Podcasts, SoundCloud eller Acast. Du kan også finne Lærerrummet på udf.no.

Fra prisutdelingen i 2017. F.v.: Gro Hartveit (Utdanningsforbundet), Silje Lundberg (Naturvernforbundet), Astrid Sinnes (lærerutdanningen NMBU), Hans Erik Løfdal (lærerutdanningen NMBU), Ingrid Eikeland (lærerutdanningen NMBU) og Monica Rimestad (Tryg).

FOTO: ELI KRISTINE KORSØ

Hvem bør få klimaprisen?

Søknadsfristen for Utdanningsforbundets klimapris 2018 er 21. september. I fjor var lærerutdanningen ved NMBU en av vinnerne og premien på 50 000 kroner brukes til å skrive bok.

– Målgruppen er folk som jobber i lærerutdanningen internasjonalt, og et av målene er å gi gode praksiseksempler når det gjelder utdanning for bærekraftig utvikling, forteller Astrid Sinnes, professor ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU).

– Boken er en ide vi har tenkt på lenge, og det var også det vi skrev i søknaden at vi ville bruke pengene på. Klimaprisen ga oss det ekstra kicket vi trengte for å gjøre noe med dette bokprosjektet, legger hun til.

Utdanningsforbundet ønsker at norsk utdanning i enda større grad skal engasjere barn og unge i klimaspørsmål – og gi økt kunnskap om både klimaproblemer og klimaløsninger. Derfor etablerte vi i 2012 en klimapris.

Hvem kan søke?

Alle barnehager, skoler og lærerutdannerinstitusjoner i Norge kan søke om prisen. Målet med prisen er at den skal virke motiverende og fremme arbeidet med utdanning for bærekraftig utvikling i hele utdanningsløpet.

Les mer på udf.no/klimaprisen

Vi har oppdatert vår personvernerklæring

Som følge av den nye personopplysningsloven (du har nok hørt om GDPR) har vi oppdatert vår personvernerklæring. Den nye personvernerklæringen inneholder informasjon om dine rettigheter og hvordan vi behandler dine personopplysninger på en trygg og sikker måte.

Du finner personvernerklæringen på udf.no/personvernerklaring

Utdanningsforbundet har siden høsten 2017 jobbet målrettet med et eget GDPR-prosjekt som skal sørge for at vi blir enda bedre på å ivareta våre medlemmers personopplysninger på en trygg og god måte. Vi har også jobbet med å gjøre det lettere for deg som medlem å administrere hva du ønsker å motta fra forbundet.

I tillegg har vi laget tydelig informasjon til tillitsvalgte om deres plikter når det gjelder medlemmenes personvern og forslag til gode løsninger. Dette finner du på udf.no/personvern.

Du har kontrollen på Min side

På Min side bestemmer du selv hva du ønsker å motta fra oss. Vi sender deg uansett viktig informasjon om saker som angår ditt medlemskap og invitasjon til å delta i medlemsundersøkelser, men ellers har du muligheten til å reservere deg mot eller avbestille det vi sender til deg.

- Du kan oppdatere dine innstillinger på udf.no/min-side/mine-abonnement
- Du kan også endre dine registrerte personopplysninger på Min side.

Utdanningsforbundet skal bli enda bedre på å ivareta medlemmenes personvern.

FOTO PIXABAY

Alle kan bestille barneforsikring

Som medlem i Utdanningsforbundet kan du bestille så mange barneforsikringer du ønsker, til egne barn, nieser, nevøer eller barnebarn. Vår forsikring dekker barnet ut kalenderåret de fyller 26 år.

Forsikringen dekker 11 ulike sykdommer/skader og gir utbetaling for medisinsk invaliditet ved både sykdom og ulykke. Støtte til ombygging av hjem, tekniske hjelpemidler og dagpenger ved sykehusopphold. Forsikringen er inkludert dekning for arbeidsuførhet på 500 000 kroner.

Les mer og bestill barneforsikring på udf.no/barneforsikring

Kurs

Velkommen til kveldsseminarer i Lærernes hus. FOTO UTDANNINGSFORBUNDET

Utdanningsforbundet starter høsten med å invitere til tre spennende kveldsseminar i forbindelse med Fagfornyelsen. Seminarene arrangeres i Lærernes hus, de er gratis og åpen for alle – og om du ikke har anledning til å være til stede kan du følge alle seminarene direkte på stream på nettsiden vår.

Tverrfaglig tema: Demokrati og medborgerskap

5. september arrangerer vi seminar om demokrati og medborgerskap. Skolen og lærerne spiller en nøkkelrolle i den demokratiske oppdragelsen, noe forslaget til ny læreplan understreker ved å gjøre temaet til et obliatorisk tverrfaglig tema. Vi spør: Demokrati på timeplanen – hva så? Hvordan kan vi arbeide med demokrati og medborgerskap? På hvilken måte kan temaet komme inn i fagene? Møt bl.a. Theo Koritzinsky, Agathe Waage, Claudia Lenz, Mette Bjerkaas og Tore Fjørtoft.

Fagfornyelsen for yrkesfagene

18. september inviteres medlemmer, tillitsvalgte, yrkesfaglærere, arbeidslivets organisasjoner, elever, politikere og alle med interesse for yrkesfag til debatt om fagfornyelsen. I år er det yrkesfagenes år, og regjeringen offentliggjorde nylig en ny struktur for yrkesfagene som en del av fagfornyelsen. Målet med den nye strukturen er mer yrkesrelevante og attraktive yrkesfag, men vil endringene få flere unge elever til å velge yrkesfag? Vil yrkesfagene bli mer verdsatte i arbeidslivet? Møt Bent Stiansen, Anna Hagen, Agathe Waage, Frank A. Bræin, Steffen Handal, Arne Olav Walbye, Gunnar Karterud, Roy Steffensen og Nina Sandberg.

Fagfornyelsen – bærekraftig utvikling

25. september arrangerer vi seminar om bærekraftig utvikling. Bærekraftig utvikling skal være ett av tre tverrfaglige tema som skal prege det nye læreplanverket i norsk skole. Hvordan bør temaet komme til uttrykk i læreplanene? Hva skal til for at vi lykkes? Møt bl.a. Lars-Henrik Paarup Michelsen, Judith Klein, Tormod Korpås og Anne Karin Sæther.

Les mer på www.udf.no/kurs

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for medlemstilbud i Utdanningsforbundet.

DINE MEDLEMSTILBUD

Her finner du oversikt over dine medlemstilbud i Utdanningsforbundet. For utfyllende informasjon les mer på udf.no/medlemstilbud eller last ned appen «UDF medlem» fra App Store eller Google Play.

KOLLEKTIVE FORSIKRINGER

INNBOFORSIKRING

Dekker tap og skade på privat innbo og løsøre med inntil 2 millioner per skadetilfelle.
Sone 1: kr 1476 per år.
Sone 2: kr 1176 per år.
Sone 3: kr 972 per år.

REISEFORSIKRING

Ingen egenandel og hele 90 dagers reisevarighet.
Familie kr 1296,- per år.
En person kr 756,- per år.
Familie over 70 år kr 1944,- per år.
En person over 70 år kr 1128,- per år.

GRUNNFORSIKRING

Forsikringen består av tre deler: livsforsikring for medlemmet, ulykkesforsikring for familie og begravelsesstøtte ved død i nær familie. Pris kr 888,- per år.

BARNEFORSIKRING

Forsikringen gjelder barn og barnebarn fra 3 måneder til utgangen av det året de fyller 26 år. Pris per barn 1212,- per år.

UFØREFORSIKRING

En uføreforsikring gjør deg bedre rustet økonomisk dersom du skulle være så uheldig å bli ufør. Pris baseres på alder og valgt forsikringssum. Sjekk din pris på udf.no/medlemstilbud

LIVSFORSIKRING

Forsikringen gir en engangsutbetaling til etterlatte ved forsikredes død, uansett om dødsfallet skyldes sykdom eller ulykke. Pris baseres på alder og valgt forsikringssum. Sjekk din pris på udf.no/medlemstilbud

STUDENTFORSIKRING

Forsikringen består av innbo-, reise-, ulykkes- og uføreforsikring samlet i en pakke spesialtilpasset studenter. Pris kr 996,- per år.

UTDANNINGSFORBUNDETS 70+

Forsikringspakke for deg som er godt voksen. Pakken inneholder reise-, innbo- og ulykkesforsikring. Døgnaåpen helsetelefon er også inkludert. Familie kr 3000,- per år. En person kr 2400,- per år.

UTDANNINGSFORBUNDETS HUS- OG BILFORSIKRING

UTDANNINGSFORBUNDETS HUSFORSIKRING

Utdanningsforbundets husforsikring ekstra har unike vilkår og gode priser. Vi tilbyr to varianter, hus ekstra og hus. Sjekk din pris på udf.no/medlemstilbud

UTDANNINGSFORBUNDETS BILFORSIKRING

Utdanningsforbundets bilforsikring ekstra og Utdanningsforbundets delkasko har unike vilkår og gode priser. Sjekk din pris på udf.no/medlemstilbud

RABATT HOS TRYG

RABATT HOS TRYG

Som medlem i Utdanningsforbundet får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg rabatt på alt fra hytte- til båtforsikring. Alle medlemmer får 32 prosent uavhengig av antall produkter.

TRYGG PLUSS

Har du privat forsikring i Tryg, får du som medlem i Utdanningsforbundet tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om vedlikehold og påbygg av bolig, og hjelp ved ID-tyveri og misbruk på sosiale medier.

LES MER PÅ UDF.NO/MEDLEMSTILBUD

Utdanningsforbundets Barneforsikring

Barna er det kjæreste vi har. Barneforsikring gir økonomisk trygghet dersom noe uforutsett skulle skje. Vår forsikring gjelder familiens barn og barnebarn og kan kjøpes av både foreldre og besteforeldre.

Bestill på udf.no/medlemstilbud

CUBA - i samarbeid med Utdanning

Velkommen til det fascinerende Cuba!

På det fargerike og sprudlende Cuba har man et positivt livssyn og en karibisk sjarm som gjør det til en fornøyelse å være gjest i landet. På denne spennende rundreisen blir vi presentert for historie, kultur, severdigheter og avslappende badeferie i et unikt Cuba. Her føler man seg velkommen!

OSLO OG STAVANGER 26. NOVEMBER 2018

BERGEN 29. OKTOBER 2018

12 DAGER FRA KUN KR 24.995

ALT DETTE ER INKLUDERT:

- Fly Oslo/Bergen/Stavanger - Havana t/r
- Alle skatter og avgifter
- Transfer lufthavn-hotell t/r
- 4 netter i Havana på Hotel Memories Miramar****
- 1 natt i Cienfuegos i Casa Particular
- 2 netter i Trinidad i Casa Particular
- 3 netter i Cayo Santa Maria på Hotel Starfish****
- 10 x frokost , 6 x lunsj og 7 x middag
- Stor og spennende utfluktpakke
- Norsk reiseleder

